

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KUNNAN NUORISOTOIMI LASTEN JA NUORTEN LIKUTTAJANA

Sanni Viita

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen

VIITA, SANNI:

Kunnan nuorisotoimi lasten ja nuorten liikuttajana

Opinnäytetyö 102 sivua, joista liitteitä 13 sivua
Marraskuu 2015

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa kunnan nuorisotoimen roolia lasten ja nuorten liikuttajana. Tavoitteena oli tutkia, miten nuorisotoimissa liikunnallista nuorisotoimintaa toteutetaan, miten sitä johdetaan ja millaisia kehittämistarpeita liikunnallisessa nuorisotoiminnassa on. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Hämeen Liikunta ja Urheiluyhdistyksen kanssa, Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen nimissä.

Tutkimus oli kvantitatiivinen tutkimus, joka sisälsi myös kvalitatiivisen osuuden. Tutkimuksen aineisto kerättiin Pirkanmaan kuntien nuorisotoimista nuorisotyöstä vastaavilta henkilöiltä sähköisellä kyselylomakkeella, joka laadittiin tätä tutkimusta varten. Kyselylomake sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä.

Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin käyttämällä SPSS-tilasto-ohjelmaa. Tilastollisina testeinä käytettiin pääasiassa ristiintaulukointia, Pearsonin korrelaatiotestiä ja Mann-Whitney U-testiä. Aineiston avoimet vastaukset analysoitiin joko aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tai sisällön erittelyllä.

Keskeisimpien tulosten mukaan nuorisotoimissa nähtiin lasten ja nuorten liikunnallisuuden edistäminen tärkeänä. Myös osaamista liikunnallisen toiminnan toteuttamiseen nuorisotoimissa oli. Yleisimpiä nuorisotoimen toteuttamia liikunnallisia toimintamuotoja olivat erilaiset liikunnalliset kerhot, retket, tapahtumat ja tilojen vapaa käyttömahdollisuus. Eniten liikunnallista toimintaa oli tarjolla alle 15-vuotiaille lapsille ja nuorille.

Suurimmiksi haasteiksi ja esteiksi liikunnallisen toiminnan toteuttamisessa nuorisotoimissa koettiin henkilöstöresurssien ja sopivien tilojen puute. Tulosten mukaan nuorisotoimissa tehtiin melko paljon yhteistyötä liikunnallisen toiminnan toteuttamisessa eri tahojen, erityisesti liikunta- ja koulutoimen kanssa. Yhteistyön kehittäminen koettiin kuitenkin myös tärkeäksi. Osittain ilmeni myös, että nuorisotoimen rooli ja paikka liikunnallisen toiminnan toteuttamisessa vaatisi selkeyttämistä. Lasten ja nuorten omien toiveiden huomioiminen liikunnallisen toiminnan järjestämisessä koettiin myös yhdeksi kehitettäväksi alueeksi. Lisäksi tuloksissa ilmeni, että liikunnallisen toiminnan suunnitteleminen on tärkeää ja sen myötä myös henkilöstö on sitoutunut liikunnallisen toiminnan järjestämiseen.

Asiasanat: nuorisotoimi, nuorisotyö, liikunta, johtaminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Development and Management of Health Care and Social Services

VIITA, SANNI:

Local Youth Work as Promoter of Children and Young People's Physical Activity

Master's thesis 102 pages, appendices 13 pages

November 2015

The aims of this thesis were to examine how sportive youth activities are organised in local youth work, how sportive activities are managed and how they should be developed. This thesis was implemented in co-operation with Hämeen Liikunta ja Urheilu, under project Liikuttava maakunta Pirkanmaa.

This study was quantitative. There was also a qualitative part in this study. The data were gathered using e-questionnaire. The e-questionnaire was sent to persons who manage youth work in municipalities. There were both closed and open questions in the questionnaire.

The data were analyzed statistically by using SPSS Statistics. Typically statistical tests were cross tabulation, Pearson's correlation test and Mann Whitney U-test. Open responses were content-analyzed.

The results showed that workers in local youth work see that it is significant to promote children and young people's physical activity. There is also expertise to organise sportive activities in local youth work. Generally the forms of sportive activities are various sport clubs, trips, events and free opportunities for sportive activities. Typically there were sportive activities for children and young people under 15 years.

The greatest challenges to arrange sportive activities were a lack of personnel and spaces. The results showed that it was collaborated with other operators in local youth work but then again it was also important to develop co-operation. The wishes of children and young people should be taken more into account when it sportive activities are arranged. In addition, it was shown that it is significant to plan together how to arrange sportive activities. By concerting it is also possible to promote commitment of personnel to arrange sportive activities.

Key words: youth work, sport, management

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	YHTEISTYÖTAHON KUVAUS	9
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE	10
	3.1 Tarkoitus	10
	3.2 Tutkimusongelmat	10
	3.3 Tavoite	10
4	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	11
	4.1 Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia	11
	4.1.1 Kunnan nuorisotyö	13
	4.1.2 Kunnan ja nuorisotoimen rooli liikuntapalveluiden järjestämisessä	15
	4.2 Strategisen johtamisen rooli liikunnallisuuden edistämisessä kunnassa .	17
	4.3 Liikunnan merkitys yhteiskunta- ja yksilötasolla	19
	4.3.1 Kansallisesta liikuntapolitiikasta.....	20
	4.3.2 Liikunnan merkitys yhteiskunnalle	22
	4.3.3 Liikunnan merkitys yksilölle	24
	4.4 Lasten ja nuorten liikunnan toteutus Suomessa.....	26
	4.4.1 Lasten ja nuorten liikunnan suositukset	27
	4.4.2 Lasten ja nuorten liikunnan määrät	28
	4.4.3 Lasten ja nuorten liikunnan tavat ja paikat	33
	4.5 Kirjallisuuskatsauksen tulokset.....	35
5	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	38
	5.1 Tutkimusstrategia.....	38
	5.2 Aineiston keruu.....	39
	5.3 Aineiston analyysimenetelmät	41
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	44
	6.1 Aineiston keruu kyselylomakkeella.....	44
	6.2 Aineiston analyysi.....	45
7	TUTKIMUSTULOKSET	49
	7.1 Vastaajien taustatiedot	49
	7.2 Liikunnan toteuttaminen nuorisotoimessa	50
	7.2.1 Säännöllinen, ohjattu liikunnallinen toiminta	50
	7.2.2 Toimintamuodot.....	52
	7.2.3 Mahdollisuus itsenäiseen liikunnan harrastamiseen	53
	7.2.4 Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua liikunnalliseen toimintaan	54

7.2.5	Yhteistyö liikunnallisen toiminnan järjestämisessä	56
7.2.6	Nuorisotoimen toteuttaman liikunnan hyvät käytännöt ja haasteet	58
7.3	Johtamisen rooli liikunnan toteuttamisessa	59
7.4	Kehittämistarpeet	63
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	68
8.1	Eettiset kysymykset ja luotettavuus	68
8.2	Keskeiset tulokset	71
8.3	Kehittämissuhteet.....	76
9	POHDINTA.....	81
	LÄHTEET	83
	LIITTEET	90
	Liite 1. Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset	90
	Liite 2. Saatekirje	91
	Liite 3. Kyselylomake	92
	Liite 4. Sisällönanalyysin taulukot	99
	Liite 5. SPSS-tulosteet.....	101

1 JOHDANTO

Väestön fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan vähäisyyden tiedetään aiheuttavan merkittäviä ja kasvavia haasteita yhteiskunnallemme. Liikkumaton elämäntapa voi johtaa erilaisien kansansairauksien, ikääntymisestä aiheutuvien ongelmien ja kansantalouden kustannusten lisääntymiseen, sekä työelämän tuottavuuden ja kilpailukyvyn heikkenemiseen. Lisäksi liikkumattomuus on yhteydessä eri väestöryhmien terveys- ja hyvinvointieroihin. (Muutosta liikkeellä! 2013, 4.)

Liikunnassa on ensisijaisesti kyse kansanterveydestä tarkasteltaessa sitä yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Terveenä ja hyväkuntoisena elävän väestön katsotaan ainakin ennustetasolla keventävän sekä perusterveydenhuollon että erityissairaanhoidon kasvavia kuluja. On laskettu, että jokainen liikuntaan käytetty veroeuro maksaa itsensä tulevaisuudessa takaisin vähentyneinä terveydenhuollon kuluina. (Rannikko & Harinen 2013, 6.) Yksilön kannalta liikunnalla tiedetään olevan selkeä merkitys fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Säännöllisellä liikunnan harrastamisella voidaan ylläpitää vireyttä ja terveyttä. (Koski 1994, 97.)

Pohja elinikäiselle liikunnan harrastamiselle, terveille elintavoille ja sosiaalisille suhteille luodaan lapsuudessa ja nuoruudessa. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta lasten ja nuorten liikunnalla on erittäin tärkeä merkitys. (Opetus – ja kulttuuriministeriö 2014.) Kansainvälisten vertailujen mukaan 15-vuotiaat suomalaisnuoret liikkuvat vähemmän kuin lähes kaikki ikätoverit läntisessä maailmassa. Liikunta-aktiivisuus laskee rajusti 11–15 ikävuoden välillä ja esimerkiksi vapaa-ajan arkiliikunta on vähentynyt niin 11-, 13- kuin 15-vuotiaidenkin kohdalla huomattavasti vuosien 2006 ja 2010 välillä. (Salasuo 2013, 17.)

Lasten ja nuorten liikunnan lisääminen ja istumisen vähentäminen ovat tärkeää ja ajankohtaista. Vaikka viimeisten vuosikymmenten aikana tieto liikunnan myönteisistä vaikutuksista terveydelle ja hyvinvoinnille on lisääntynyt, eivät lasten liikuntasuosituksot toteudu ja ruudun ääressä istumista kertyy runsaasti yli suositusten. Fyysisen aktiivisuuden lisääminen edellyttää useita yhtäaikaista ja poikkihallinnollisia toimia. Kaikilla yhteiskunnan sektoreilla on oma roolinsa tässä kansanterveyshaasteessa. (Lasten ja nuorten liikunta...2014, 5.)

Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on luoda paikallistasolla yleiset edellytykset liikunnalle. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja ja terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioiden, kansalaistoimintaa tukemalla sekä liikuntapaikkojen rakentamisella että ylläpitämisellä. Näiden toimien tulee kunnassa tapahtua eri toimialojen yhteistyönä ja lisäksi kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä. (Liikuntalaki 390/2015.) Kunnan rooli on merkittävä liikunnan edellytysten luomisessa. Vuosittain kunnat ylläpitävät liikuntapalveluja yli 700 miljoonalla eurolla (Sallinen, Majoinen & Salenius 2012, 109).

Kunnan nuorisotoimen tehtäviin sisältyvät nuorisolain mukaan muuan muassa nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, sekä liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan kunnissa monialaisena yhteistyönä ja lisäksi yhteistyötä tehdään nuorten, nuorisoyhdistysten ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. (Sallinen ym. 2012, 109.) Nuorisolaki (27.1.2006/72) velvoittaa kuntia järjestämään osana kunnan nuorisotyötä myös liikunnallista nuorisotoimintaa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, millainen rooli kunnan nuorisotoimella on lasten ja nuorten liikuttajana. Keskeistä tutkimuksessa ovat myös johtamisen kysymykset, eli nuorisotoimen osuutta liikunnan toteuttamisessa tarkastellaan myös johtamisen näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n (HLU) kanssa Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen nimissä. Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen tavoitteena on jalkauttaa alueellinen terveystuennasuunnitelma pirkanmaalaisiin kuntiin ja näin edistää pirkanmaalaisten liikkumista kaikissa ikäryhmissä (Liikuttava maakunta Pirkanmaa).

Tämän opinnäytetyön aihe on noussut sekä Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen teemoista että tekijän omasta ammatillisesta kiinnostuksesta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen. Aiheen rajaamista pohdittiin yhdessä toimeksiantajan, eli HLU:n työntekijöiden kanssa. Koska opinnäytetyö toteutetaan Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen nimissä, tuli tutkimuksen aiheen sopia hankkeen teemaan ja tavoitteisiin. Nuorisotoimen roolin tarkasteleminen lasten ja nuorten liikuttajana osoittautui pohdintojen jälkeen luontevaksi tutkimusaiheeksi tutkijan oman lapsi- ja nuorisualan työkokemuksen vuoksi. Lisäksi todettiin, että on mielekästä toteuttaa tutkimus keskittymällä tarkastelemaan lii-

kunnan toteuttamista yhden ikäryhmän ja toimialan kannalta. Tutkimusaihe on ajankohdainen, koska huoli lasten ja nuorten vähäisestä liikkumisesta on tutkimusten mukaan todellinen.

2 YHTEISTYÖTAHON KUVAUS

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n (HLU) kanssa. HLU on alueellinen liikuntajärjestö, joka on perustettu vuonna 1993. Toimialueena ovat Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnat. HLU on yksi Suomen 15:sta liikunnan aluejärjestöstä. HLU:n keskeiset toimintatavat ovat vaikuttaminen, osaamisen kehittäminen ja palvelut. (Hämeen Liikunta ja Urheilu ry 2014.)

HLU koordinoi Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hanketta, jonka tavoitteena on jalkauttaa alueellinen terveystuennasuunnitelma Pirkanmaan kuntiin. HLU on yhdessä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin (PSHP), UKK-Instituutin ja laajan neuvottelukunnan kanssa laatinut keväällä 2013 valmistuneen Pirkanmaan alueellisen terveystuennasuunnitelman. Alueellisen terveystuennasuunnitelman tarkoituksena on toimia käytännön työkaluna lisäämään Pirkanmaan kuntien kaikkien toimialojen, työterveyshuollon ja kolmannen sektorin toimijoiden poikkihallinnollista yhteistyötä. Lisäksi sen tarkoituksena on tukea terveystuennan suunnittelua ja auttaa kuntien eri toimijoita lisäämään kuntalaisten fyysistä aktiivisuutta. (Liikuttava maakunta Pirkanmaa.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE

3.1 Tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten Pirkanmaan kuntien nuorisotoimissa johdetaan ja toteutetaan lasten ja nuorten liikuntaa, sekä millaisia kehittämistarpeita nuorisotoimen toteuttamassa liikunnassa on.

3.2 Tutkimusongelmat

Opinnäytetyön tarkoitus on purettu kolmeen eri tutkimusongelmaan.

1. Miten nuorisotoimessa johdetaan liikunnan toteuttamista?
2. Miten nuorisotoimessa toteutetaan liikuntaa tällä hetkellä?
3. Miten liikunnan toteuttamista nuorisotoimessa tulisi kehittää?

3.3 Tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Pirkanmaan kuntien nuorisotoimien roolia lasten ja nuorten liikunnan järjestäjänä ja toteuttajana. Tavoitteena on saada tietoa, millainen rooli nuorisotoimella on lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisuuden edistämässä, miten liikunnan osuutta nuorisotoimissa on johdettu ja millaisia kehittämistarpeita nuorisotoimen roolissa lasten ja nuorten liikuttajina on. Lisäksi tavoitteena on nostaa esille jo toimivia ja hyviä käytäntöjä. Tavoitteena on, että tutkimuksen avulla voidaan saada tietoa lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden kehittämiseen ja edistämiseen nuorisotoimessa.

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen pääasiallisina teoreettisina lähtökohtina ovat lasten ja nuorten liikunta, liikunnan merkitys yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta, kuntaorganisaatio ja nuorisotoimi sekä strategisen johtamisen näkökulma. Teoreettisia lähtökohtia tutkimukselle antavat alan tutkimukset, sekä erilaiset lait, strategiat, suositukset ja suunnitelmat. Tutkimuksen teoreettisia lähtökohtia laadittaessa toteutettiin myös tutkimuksen aiheeseen liittyvä kirjallisuuskatsaus, jonka tulokset esitellään teoreettisten lähtökohtien lopussa.

4.1 Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia

Kunta on hallinnollinen organisaatio, jonka tehtävänä on turvata kuntalaisten perusoikeudet ja julkisten palveluiden toteuttaminen paikallisella tasolla. Kunta muodostaa asukkaidensa elämisen, asumisen ja toiminnan ympäristön. Kunta on myös paikallistalouden yksikkö alueellisine rajoineen. Kunnan rajat toimivat sen velvollisuuksien ja alueellisten tehtävien määrittäjinä ja lisäksi kunnan rajat osoittavat sen asukkaille alueen, jonka sisällä heillä on pääasiallisesti oikeus käyttää kunnallisia palveluja, sekä osallistua ja vaikuttaa itseensä ja lähiympäristöönsä liittyviin asioihin. Kunta voi olla usein osa laajempaa aluekokonaisuutta, kuten esimerkiksi seutukuntaa. (Sallinen ym. 2012, 11, 23.)

Suomen perustuslain (11.6.1999/173) 121 § mukaan ”Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon.” Perustuslaissa siis turvataan yhteiskunnassamme itsehallinnollinen kuntajärjestelmä, sekä itsehallinnollisten kuntien kansanvaltaisuus. Kuntalaiset päättävät itse yhteisistä asioista ja vaikuttavat niihin eri tavoilla. (Sallinen ym. 2012, 23.) Kunnat tehtävineen ja rooleineen ovat muotoutuneet pitkän ajan kuluessa nykyiseen muotoonsa historiallisen kehityksen myötä. Jatkuvat yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat erilaisiin rakenneseisiin, jotka kuntakokonaisuuden muodostavat. Kunnallinen itsehallinto on kokonaisuus, joka koostuu alueellisten, poliittisten, toiminnallisten, taloudellisten ja oikeudellisten tekijöiden yhteisvaikutuksen seurauksena. (Heuru, Mennola & Ryyänen 2011, 25, 41.)

Kunnan tehtäviin kuuluu asukkaidensa hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäminen alueellaan (Sallinen ym. 2012, 87). Kunta hoitaa tehtävänsä joko itse tai muiden kuntien

kanssa yhteistoiminnallisesti tai hankkii tehtävien hoidon edellyttämät palvelut muilta palvelujen tuottajilta. Kunnilla on melko laaja vapaus päättää itse oman organisaationsa järjestämisestä. Vain kunnan hallintotehtäviä hoitavan organisaation perusrakenne on säädelty kuntalaissa. Sen mukaan jokaisessa kunnassa tulee olla valtuusto, kunnanhallitus, tarkastuslautakunta, tilintarkastaja ja joko kunnanjohtaja tai pormestari. Lisäksi mikäli valtuusto on perustanut liikelaitoksen, tulee sillä olla johtokunta. Kunnilla on myös erilaisia lautakuntia, joiden tehtävänä on lakisääteisten ja muuten pysyväluonteisten tehtävien hoitaminen. Lautakuntien perustamisesta vastaa valtuusto. (Heuru ym. 2011, 215.)

Valtuusto on kunnan merkittävin viranomainen ja toimielin ja jokaisessa kunnassa tuleekin olla valtuusto. Valtuusto valitaan suorilla vaaleilla asukkaiden toimesta ja näin ollen sen asema kunnallisen kansanvallan toteuttajana on ensisijainen. Valtuustolla on myös yleinen toimivalta kunnan päätösvallan käyttämiseen. Toinen pakollinen toimielin kunnassa on kunnanhallitus, jonka jäsenet valtuusto valitsee. Kunnanhallitus on kunnan toimielimistä keskeisin, koska sillä on yleinen kelpoisuus asioiden valmisteluun ja täytäntöönpanoon. Hallituksen tehtävänä on myös valvoa valtuuston päätösten lainmukaisuutta. Oman kuntansa hallintoa voi kukin valtuusto järjestää perustamalla lautakuntia, johtokuntia ja toimikuntia, joista ainoa pakollinen toimielin joka kunnassa on tarkastuslautakunta. Lisäksi jokaisessa kunnassa on kunnanjohtaja tai pormestari, joka johtaa kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa kunnan hallituksen alaisena.

(Heuru 2011, 206–224.)

Kunta itsessään on oikeushenkilö, joka toimii luonnollisten henkilöiden, eli kunnan tehtäviä hoitavien henkilöiden kautta. Kunnan tehtäviä hoitavat henkilöt ovat kunnan toimihenkilöitä ja he jakautuvat kolmeen ryhmään: luottamushenkilöihin, viranhaltijoihin ja työntekijöihin. Näiden lisäksi kunnissa voi olla myös erikseen nimettyjä tehtäviä varten erilaisia toimeksiantotehtävien suorittajia. Kunnan toiminnan tulee rajoittua oikeusjärjestyksen mukaisen kunnan toimialan muodostamaan tehtäväpiiriin. Tavallisesti kunnan tehtäväpiirin kokonaisuus jaetaan yleiseen toimialaan ja erityistoimialaan. (Heuru 2011, 230, 259.)

Kuntalaissa määritellään kunnan perustehtävän normatiivinen perusta (Sallinen ym. 2012, 12). Kuntalain (410/2015) mukaan ”kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ym-

päristöllisesti kestäväällä tavalla.” Kunnalle kuuluva hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja-alaista ja suunnitelmallista toimintaa ja vastuu sen toteuttamisesta jakaantuu kunnan eri toimialojen kesken. (Sallinen ym. 2012, 12.)

4.1.1 Kunnan nuorisotyö

Vapaa-ajan toiminnoista huolehtiminen kuuluu kunnan tehtäviin (Sallinen ym. 2012, 12–13) ja näin ollen kunnilla on merkittävä rooli liikunta- ja nuorisopalvelujen tuottamisessa ja toimintaedellytysten luomisessa (Sjöholm 2003, 80). Nuorisotyö on yksi kunnan lakisääteisistä toimialoista (Cederlöf 2004, 11). Nuorisotiloja on Suomen kunnissa ELY-keskusten kyselyjen mukaan 950 ja valtion budjettikirjan mukaan 1 100 (Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry 2014, 60). Kuntaliitto arvioi kunnallisen nuorisotyön työllistävän Suomessa noin 3000 henkilöä (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013, 30) ja nuorisotyöhön kuntien arvioidaan käyttävän vuosittain noin 200 miljoonaa euroa (Sallinen ym. 2012, 109).

Kunnan nuorisotyöstä vastaavalla viranhaltijalla on useasti vastuullansa myös muita kunnan toimialoja. Suomen Nuorisoyhteistyön toteuttaman kyselyn mukaan vuonna 2013 36 % viranhaltijoista (N=187) vastasi vain nuorisotoimen johtamisesta ja 64 %:lla viranhaltijoista oli vastuullansa myös muita toimialoja, joista yleisin oli liikuntatoimi. Kunnan koko näyttää vaikuttavan olennaisesti siihen, vastaako viranhaltija useammasta toimialasta. Mitä pienempi kunta on kyseessä, sitä todennäköisempää on, että toimialoja on viranhaltijan vastuulla useampia. (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013, 10–11.) Liikunta- ja kulttuuritoiminta ovat usein eri muodoissaan yhteydessä nuorisotyöhön ja yhdessä nuorisotyön kanssa ne muodostavatkin ”vapaa-aikatoimialan” (Cederlöf 2007, 26). Yleisimmin nuorisosi asiat kunnassa kuuluvat sivistyslautakunnan toimialueeseen tai toiseksi yleisemmin vapaa-aikalautakunnalle (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013, 11).

Suomen Nuorisoyhteistyön toteuttaman kyselyn mukaan nuorisotoimen viranhaltijat kokevat nuorisotyön merkityksen entistä suuremmaksi tällä hetkellä ja myös tulevaisuudessa. Myös kuntien luottamushenkilöiden arvostus kunnan nuorisotyötä kohtaan näyttää kyselyn mukaan kasvaneen, erityisesti kaikkein suurimmissa kaupungeissa. Voidaan myös todeta, että kunnallisen nuorisotyön taloudelliset resurssit ovat kokonaisuudessaan

kasvaneet viimeisen seitsemän vuoden aikana, vaikkakin nousujohteisuus näyttää tasaantuneen viimeisen kahden vuoden aikana. Kuntien viranhaltijoiden näkemykset tulevaisuudesta eivät kuitenkaan osoita kovin suurta optimistisuutta resurssien lisääntymiseen, vaan suurin osa arvelee resurssien joko vähentyvän tai pysyvän samana lähitulevaisuudessa. (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013, 22–29.)

Sallinen ym. (2012, 109) toteavat kunnan nuorisotyön keskeisimpiä tehtäviä olevan nuorisolain mukaisesti nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilojen ja harrastusmahdollisuuksien järjestäminen, tieto- ja neuvontapalvelut, sekä nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki. Peruspalvelujen tila 2014 -raportissa (2014, 31) nuorisotyön tavoitteeksi kiteytetään nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten sosiaalisen vahvistaminen ja nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Karkeasti nuorisotyön työtehtävien kirjo on samankaltainen kaikissa Suomen kunnissa, mutta painotukset, laajuudet ja tehtävien jakautuminen ovat vaihtelevia kunnan koon ja toimintojen järjestelytapojen mukaan (Cederlöf 2007, 36).

Kunnallisen nuorisotyön tehtävät ovat määritelty myös nuorisolaissa, jonka 7 §:n mukaan kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat jo edellä mainittujen toimien lisäksi myös ”liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö” (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Suomessa nuorisotyölle on siis laadittu oma lainsäädäntönsä, mutta näin ei ole esimerkiksi kaikissa Euroopan maissa. Nuorisotyön oma lainsäädäntö antaa enemmän mahdollisuuksia tunnistaa nuorisotyö omana, itsenäisenä sektorinaan (Dunne, Ulicna, Murphy & Golubeva 2014, 89).

Nuorisotyön ja muun tyyppisten nuorille järjestettävien aktiviteettien rajaa voi olla toisinaan haasteellista määritellä. Nuorisotyössä on kuitenkin sille ominaisia piirteitä ja toimintatapoja, joita käytetään myös muissa yhteyksissä, kuten erilaisissa lasten ja nuorten harrastustoiminnoissa. Nuorisotyössä usein hyödynnetään myös erilaisia toimintatapoja nuorten kanssa työskentelyssä, kuten liikuntaa ja kulttuuria. Puhtaasti nuorisotyölle tyyppisiä piirteitä ovat kuitenkin nuorten pitäminen toiminnan keskiössä, yksilöllisen kasvun ja kehittymisen tukeminen ja vapaaehtoinen osallistuminen. (Dunne ym. 2014, 60, 4.)

4.1.2 Kunnan ja nuorisotoimen rooli liikuntapalveluiden järjestämisessä

Kunnat ovat merkittävässä asemassa liikuntapalvelujen tuottajina ja toimintaedellytysten järjestäjinä (Sjöholm 2003, 80). Ajoittain julkisessa keskustelussa nousee esille, kuuluvatko liikuntapalvelut kunnallisiin peruspalveluihin ja kuinka merkittäviä peruspalveluja liikuntapalvelut kunnallishallinnon näkökulmasta ovat. Liikunnan aseman vahvistaminen peruspalveluna on ollut kuitenkin esimerkiksi valtion vuoden 2012 talousarvioehdotuksen yhtenä perusteena. Kuntien järjestämisvastuulla olevat valtion rahoitusta saavat palvelut määritellään kuntien peruspalveluiksi. Liikunta ja ruumiinkulttuurin harrastaminen kuuluvat kansalaisten sivistyksellisiin perusoikeuksiin ja tämä vahvistaa liikunnan asemaan kunnallisena peruspalveluna. (Salmikangas 2012, 121–128.)

Kunnilla on yhteiskuntavastuuta liikunnallisten ja kulttuuristen palveluiden koordinoijana ja osittain myös tuottajina. Kunnat ylläpitävät vuosittain liikuntapalveluja noin 700 miljoonalle eurolla. Kunnan ja muun julkisen hallinnon merkittävimpänä tehtävänä voidaan katsoa olevan tasavertaisten mahdollisuuksien turvaaminen liikunnan harrastamiseen kaikille kansalaisille. (Suomi 2012, 37.) Kunnallisten rakennettujen liikuntapaikkojen suurin käyttäjäryhmä on lapset ja nuoret, joiden liikkumista edistetään kunnissa muun muassa käyttövuoro- ja käyttömaksupolitiikalla. Käytetyimpiä sisäliikuntatiloja ovat koulujen yhteydessä olevat liikuntasalit ja erinäiset liikuntahallit. (Peruspalvelujen tila 2014, 34.)

Terveysliikunnan toteutumisesta hyvin huolehtivassa kunnassa terveyttä edistävän liikunnan strategiset päälinjat ja kehittämissuhteet tulisi sisällyttää kunnan erilaisiin suunnitelma-asiakirjoihin ja kunnalla tulisi olla terveystieteellisen liikunnan soveltamisesta poikkiallinen toimintaohjelma sekä verkosto (Sallinen ym. 2012, 109). Kunnilla on liikuntalain mukainen velvoite luoda edellytykset kuntalaisten liikunnalle, mutta kunta voi itse määritellä palvelujen sisällön, tavat ja tasot. Näin ollen kunnan oma strateginen näkemys liikunnan hyvinvointimerkityksestä korostuu. (Suositukset liikunnan edistämiseksi kunnissa 2010, 8.) Liikunnan edistäminen liittyy siis myös kunnan strategiatyöhön ja liikunnan edistäminen näkyykin yhä useammin kunnan strategisessa johtamisessa. Vuonna 2014 liikunnan edistämistä oli käsitelty kuntastrategiassa reilusti yli puolessa (68%) kunnista. (Hakamäki, Aalto-Nevalainen, Niemi & Ståhl 2014, 7.)

Kuntien hyvinvointipolitiikan suunnittelun, raportoinnin ja arvioinnin työvälteenä toimivat myös hyvinvointikertomukset, jotka voidaan laatia joko kunta- tai aluekohtaisesti. Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus muun muassa kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta, väestön terveydestä ja hyvinvoinnista, terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksista, palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kyvystä vastata hyvinvointitarpeisiin sekä ennaltaehkäisevän työn kustannuksista ja mahdollisista vaikutuksista. Hyvinvointikertomus toimii työvälteenä sekä hyvinvointijohtamisessa, strategia-työssä sekä kuntasuunnittelussa ja seurannassa. Hyvinvointikertomus valmistellaan terveydenhuoltolain (1326/2012) mukaisesti kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain. (THL Hyvinvointikertomus 2014.) Pirkanmaan alueellisen terveystuennin (2014, 3) mukaan terveystuennin edistämisen seuraaminen tulisi olla osa hyvinvointikertomustyötä.

Suurimmassa osassa kunnista on määritelty toiminta- ja taloussuunnitelmissa tavoitteet ja toimenpiteet lasten, työikäisten ja ikääntyneiden liikunnan edistämiseksi, mutta sen sijaan liikunnan edistämisen seurantamittarit oli määritelty vain noin puolessa kunnista. Liikunta-aktiivisuuden edistämisen toimenpiteiden ja itse liikunta-aktiivisuuden seurannassa kunnilla olisi siis kehitettävää. Liikunnan edistämässä kunnissa korostetaan lisäksi poikkihallinnollista yhteistyötä ja sen katsotaan koskevan kaikkia kunnan toimialoja ja myös laajemmin muitakin toimijoita, kuten järjestöjä. (Suomi 2012, 8.) Merkittävää on löytää sujuvia yhteistyön muotoja, jotka tukevat kuntalaisten liikkumista. Esimerkiksi Aaltonen (2007, 114) painottaa, että nuorisotyön lähtökohtana ei ole kilpailla muiden toimijoiden, kuten liikuntatoimen tai liikuntajärjestöjen, kanssa lapsista ja nuorista, vaan tukea erityisesti lasten ja nuorten tarpeista lähtevää ja erityisesti lasten ja nuorten itsensä organisoimaa liikuntatoimintaa.

Suomen Nuorisoyhteistyön kokoamassa raportissa ilmenee, että kuntien nuorisotoimissa yhdeksässä kymmenestä toteutetaan jollakin tasolla liikunnallista nuorisotyötä. Lähes puolessa kunnista nuorisotoimi järjestää liikunnallista nuorisotyötä säännöllisesti. Liikunnallinen nuorisotoiminta on kyselyn mukaan kolmanneksi yleisen nuorisotoiminnan muoto nuorisotilatoiminnan ja etsivän nuorisotyön jälkeen. (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013, 44–45.) Nuorisotyön kautta on mahdollista edistää nuorten tietoisuutta terveellisistä elintavoista erityisesti nuorisotyölle tyypillisillä keinoilla (Dunne ym. 2014, 61). Terveiden elämäntapojen (uni, ravinto, liikunta) edistäminen on myös yksi arviointikriteeri Nuorisosiainkeskuksen, Espoon ja Vantaan kaupungin julkaisemassa

nuorisotyön auditointi- ja itsearviointimallissa (Hovi, Luukkanen, Mäkelä, Pakka, Taponen & Westman 2009, 16).

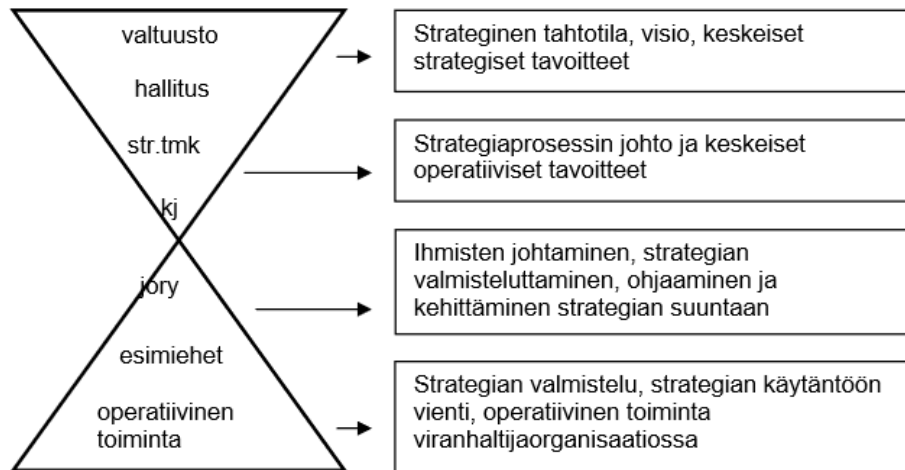
4.2 Strategisen johtamisen rooli liikunnallisuuden edistämässä kunnassa

Johtamiskäsitteenä strategia on noussut merkittävään asemaan, eikä yksikään organisaatio voi tänä päivänä välttää strategisen johtamisen maailmaa. Strateginen johtaminen on ollut pisimpään läsnä yritysmaailmassa, mutta myös julkinen sektori voi periaatteessa hyödyntää samoja strategiakäsitteitä kuin yksityinenkin. Julkisella sektorilla strategialla pyritään tavallisesti hakemaan eheyttä ja sidosryhmiä tyydyttävää kokonaisuutta. Strategia on ennen kaikkea organisaatioiden johtoa koskettava asia, mutta sitä ei kuitenkaan voida pitää vain johdon yksinoikeutena tai rasitteena. (Juuti & Luoma 2009, 24–25.)

Strategialla on organisaatiolle useita merkityksiä. Strategian avulla voidaan määrittää toiminnan suuntaa ja parantaa organisaation tietoisuutta nykytilansa vahvuuksista, heikkouksista, sekä tulevaisuuden uhista, riskeistä ja mahdollisuuksista. Strategia auttaa organisaatiota selviytymään toimintaympäristön muutoksissa, mukautumaan niihin ja ohjaamaan tulevaisuutta. Julkisella sektorilla strategiatyön merkitystä on korostettu erityisesti toiminta-ajatuksen ja julkisen työn arvoperustan selkeyttäjänsä, tavoitteiden asettajana ja priorisointiajattelun edistäjänä. (Silvennoinen-Nuora, Lumijärvi & Sihvonen 2005, 66.) Sallinen ym. (2012, 136) toteavat, että yksinkertaisimmillaan strategialla tarkoitetaan organisaation toiminnan punaista lankaa ja tietä kohti haluttua tulevaisuutta.

Organisaatioissa käytetään strategiatyöhön tyypillisesti melko paljon aikaa ja resursseja (Suominen, Karkulehto, Sipponen, & Hämäläinen 2009, 48). Kunnissa strategiatyö nähdään yleensä jatkuvana prosessina, jonka merkittäviä tarkistuspisteitä ovat valtuustokausien vaihdokset, jolloin uuden valtuuston johdolla useimmiten strategiaa päivitetään kokonaisvaltaisesti. Kunnan strategisesta johtamisesta vastaavat siis luottamushenkilöt yhteistyössä ammatillisen johdon kanssa. Tämä kaksoisjohtaminen, eli poliittisen ja viranhaltijajohtamisen yhteistoiminta onkin hyvin keskeistä kunnan strategisen johtamisen toimivuuden kannalta niin valmistelutyössä kuin toteuttamisessa ja seurannassa. Parhaimmillaan strateginen ajattelu kulkee koko kuntaorganisaation läpi ja innostaa toimimaan strategian tavoitteleman kunnan aikaansaamiseksi. (Sallinen ym. 2012, 138.)

Kunnan johtamisjärjestelmää voidaan havainnollistaa tiimalasin muodossa (kuvio 1). Tiimalasin yläpäässä ovat luottamushenkilöt, jotka määrittelevät keskeisimmät strategiset päätökset. Tiimalasin kapeimmassa kohdassa ovat kunnanjohtaja ja johtoryhmä. Viranhaltijat sijaitsevat tiimalasin alapäässä, jossa tapahtuu myös strategian käytäntöön vienti ja operatiivinen toiminta. Tiimalasimallissa ideaalina tilanteena pidetään sitä, että strategia virtaa tiimalasin kurkun läpi ylhäältä alaspäin ja vastaavasti myös operatiivinen todellisuus vaikuttaisi strategiaan alhaalta ylöspäin. (Rannisto 2005, 186–188.)

KUVIO 1. Kunnan johtamisjärjestelmän tiimalasimalli (Rannisto 2005, 188).

Tavallisesti kunnalla on hyvä olla vain yksi varsinainen strategia (kunta- tai kaupunki-strategia), josta johdetaan kaikki kunnan keskeinen päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen. Kuntastrategian tulisi kattaa niin kuntayhteisön kuin kuntaorganisaationkin kehittämisen. Kuntayhteisön kehittämisellä tarkoitetaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden, sekä alueen elinvoiman ja elinympäristön kehittämistä. Kuntastrategian toteuttamiseksi kunnissa laaditaan yleensä strategisia ohjelmia, joissa korostuu nykypäivänä tyyppillisesti kunnan eri sektoreiden välinen poikkihallinnollisuus. Kuntastrategia ohjaa vahvasti myös muita toimialakohtaisia strategisia ohjelmia ja alastrategioita. (Sallinen 2012, 136–137). Esimerkiksi kunnan hyvinvointikertomus toimii Sallisen ym. (2012, 139) mukaan yhtenä työvälineenä päätöksenteossa, resursoinnissa ja vaikuttavuuden arvioinnissa.

Keskijohdon rooli vaikuttaa huomattavasti siihen, miten strategiat toteutuvat käytännössä ja miten toiminta ohjautuu kohti valtuuston valitsemia päämääriä (Pakarinen 2009, 137). Esimies on myös omille johdettavilleen suunnannäyttävä. Strategia voi olla väline esimie-

helle, joka auttaa ja ohjaa johdettaviaan perustehtävän toteuttamisessa. Esimies voi hyödyntää strategiaa omassa johtamisessaan siten, että hänelle ja hänen tiimilleen selviää työssä tavoiteltava suunta strategian kautta. (Suominen ym. 2009, 49.) Kunnassa voidaan strategioiden toimivuutta käytännössä edistää niin ikään esimiestyöllä, jossa painotetaan ihmisten johtamista ja työyhteisön toiminnan suuntaamista tavoitteita kohti (Sallinen ym. 2012, 145).

Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen kuuluu siis kunnan perustehtäviin. Perinteisesti hyvinvointipalvelujen voidaan käsittää kuuluvan vain sosiaali- ja terveystoimen alueeseen, mutta nykyisin kunnissa ymmärretään yhä laajemmin kunnan koko toiminnan vaikuttavan asukkaiden hyvinvointiin. Näin ollen hyvinvointipolitiikkaa sisältyykin useisiin toiminnan ja politiikan alueisiin. (Ruusuvirta & Saukkonen 2010, 183–184.) Tätä kautta hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen liittyvät olennaisesti myös kunnan strategiseen johtamiseen. Kunnan strategisissa asiakirjoissa hyvinvoinnin edistämisessä painotetaan nykyisin hyvin voimakkaasti ennaltaehkäisevää toimintaa ja elinkaariajattelua (Ruusuvirta & Saukkonen 2010, 184).

4.3 Liikunnan merkitys yhteiskunta- ja yksilötasolla

Liikunnalla käsitetään tässä opinnäytetyössä Bergiä ja Piirtolaa mukaillen (2014, 13) kaikenlaiset liikkumisen muodot ja fyysinen aktiivisuus. Liikunta tarkoittaa määritelmän mukaan ”suunnitelmallista ja säännöllistä fyysistä aktiivisuutta, jonka tarkoituksena on yleensä kunnan tai terveyden säilyttäminen tai parantaminen” (Fogelholm 2005, 28). Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan kaikkea toimintaa, joka kuluttaa energiaa enemmän kuin paikallaan oleminen (Terve koululainen). Usein käytetyn määritelmän mukaan fyysinen aktiivisuus on ”mikä tahansa lihassupistusten aikaansaama kehon liike, joka muuttaa energiankulutusta lepotilaa suuremmaksi” (Fogelholm 2005, 20).

Liikunta tuottaa myös erinäisiä kokemuksia, kuten kuormittuneisuutta. Liikuntaan liittyy myös kokemuksia, joihin vaikuttavat olennaisesti muun muassa toiminnan tarkoitus ja motivaatio, sekä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksena syntyy erilaisia kokemuksia, joita voidaan pitää liikunnan välillisinä tai epäsuorina psyykkisinä vaikutuksina. Näiden vaikutusten laatu ja voimakkuus eivät noudata yhtä täsmällisiä lainalaisuuksia kuin liikunnan biologiset vaikutukset. (Vuori 1994, 18.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään pääasiassa liikunnan käsitettä, mutta puhutaan myös terveysliikunnasta. Terveysliikunnalla tarkoitetaan liikuntaa, joka tuottaa sen toteuttamista-voista tai syistä riippumatta (fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista) terveyttä edistäviä vaikutuksia ja seuraamuksia, ja siitä saatava hyötysuhde on hyvä (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille...2008, 92). Terveysliikunnaksi voidaan lukea kaikki sellainen fyysinen aktiivisuus, joka parantaa turvallisesti ja tehokkaasti terveyskuntoa tai ylläpitää jo valmiiksi hyvää terveyskuntoa (Fogelholm & Oja 2005, 77–78). Koska tässä opinnäytetyössä tarkasteltu nuorisotoimen toteuttama liikunta ja fyysistä aktiivisuutta lisäävät toiminnot voivat olla hyvin monipuolista, on liikunta siksi käsitettävä tässä yhteydessä laajasti.

4.3.1 Kansallisesta liikuntapolitiikasta

Suomalainen normipohja antaa hyvät edellytykset terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liikunnan keinoin (Muutosta liikkeellä! 2013, 11). Liikunnan järjestäminen tulee esille useammassa eri laissa. Liikuntalain (390/2015) mukaan liikunnan yleisten edellytysten luominen paikallistason liikunnalle kuuluu kuntien tehtäviin ja kunnan tulee luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle eri keinoin. Nämä liikuntalaissa (390/2015) mainitut keinot ovat liikuntapalveluiden, sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan järjestäminen eri kohderyhmät huomioiden, kansalaistoiminnan tukeminen ja liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpitäminen. Lisäksi liikuntalaki (390/2015) painottaa sekä eri toimialojen yhteistyötä että paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä liikunnan järjestämisessä.

Terveydenhuoltolaissa (2010/1326) korostetaan niin ikään kunnan roolia asukkaitensa hyvinvoinnin edistäjänä.

Kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. (Terveydenhuoltolaki 2010/1326.)

Lasten ja nuorten liikunnan näkökulmasta myös nuorisolaki koskettaa liikunnan järjestämistä, sillä nuorisolain (72/2006) mukaan kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu myös liikunnallinen nuorisotoiminta muiden tehtävien ohella. Kuntalain (410/2015) mukaan ”kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.” Kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä onkin liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden edistäminen luomalla mahdollisuuksia liikunnan harrastamiselle (Sallinen ym. 2012, 13). Terveys- ja hyvinvointipolitiikassa liikunnan merkitys korostuu myös valtion ja kuntien eri sektoreiden ylittävän yhteistyön lisääntymisenä, josta yksi hyvä esimerkki on sosiaali- ja terveysministeriön kunnille laatimat suositukset liikunnan edistämisestä kunnissa (Salmikangas 2012, 134).

Lasten ja nuorten liikunta nostetaan esille myös Lapsi- ja nuorisopolitiikin kehittämissuunnitelmassa 2012–2015. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämissuunnitelman avulla pyritään lisäämään liikuntaharrastusten saavutettavuutta ja harrastusmahdollisuuksien tasavertaisuutta kaikille lapsille. Ohjelman yhtenä painopisteenä on sosioekonomisten erojen kaventaminen harrastuksissa. Terveysten edistämisessä keskeisenä nähdään laajasti ennaltaehkäisevä toiminta, jolloin korostuvat muun muassa monipuolisen liikunta- ja nuorisotyön ja -toiminnan mahdollisuudet (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2012–2015, 22, 37.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuonna 2013 valtakunnalliset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Linjausten visiona on, että vuoteen 2020 mennessä suomalaiset liikkuvat enemmän ja istuvat vähemmän koko elämänsä aikana. Neljä keskeistä linjausta terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikunnan kehittämiseksi ovat arjen istumisen vähentäminen elämänsä aikana, liikunnan lisääminen elämänsä aikana, liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, sekä sairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta ja liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa. Linjaukset kohdentuvat erityisesti terveytensä kannalta riittävästi liikkumattomien aktivoimiseen ja organisaatioiden toimintakulttuurien liikunnallistamiseen. Toimia suunnataan lisäksi erityisesti niihin kohderyhmiin, joiden liikkumattomuudesta ollaan eniten huolissaan ja joiden osalta aikaisemmat kehittämistoimet ovat olleet vähäisiä. Esimerkiksi heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat lapset, nuoret ja lapsiperheet, sekä yläkouluikäiset että ammatillisessa oppilaitoksessa olevat nuoret ovat mainittu kuuluvaksi näihin kohderyhmiin. (Muutosta liikkeellä! 2013, 4–5.)

STM:n julkaisemat valtakunnalliset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020 käsittelevät hyvin monitahoisesti terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämistä ja tätä kautta suomalaisten fyysisen aktiivisuuden edistämistä. Julkaisussa eritellään eri linjausten osalta sekä valtakunnallisen että paikallistason toimia liikkumisen edistämiseksi. Linjauksissa on vahvasti esillä myös lasten ja nuorten liikkumisen edistämisen toimenpiteet. Esimerkiksi kuntia ohjeistetaan sisällyttämään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmiinsa vähän liikkuvien lasten ja heidän perheidensä fyysisen aktiivisuuden lisäämisen. (Muutosta liikkeellä! 2013, 34.)

4.3.2 Liikunnan merkitys yhteiskunnalle

Liikunnan yhteiskunnallisia merkityksiä voidaan tarkastella hyvin monesta eri näkökulmasta. Liikunnalla ja urheilulla voi olla yhteiskunnallista merkitystä esimerkiksi viihteen muodossa (Heinilä 2000, 304) tai esimerkiksi kulttuurisesta näkökulmasta. Liikunnalla nähdään myös olevan merkittävästi mahdollisuuksia edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia läpi koko ihmisen elämänkaaren (Vuolle 2000, 23) ja näin ollen sitä voidaan pitää yksilön hyvinvoinnin edistämisen myötä myös yhteiskunnallisesti hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

Tutkimusnäyttöä liikunnan terveyttä ja hyvinvointia vahvistavista vaikutuksista on ollut jo pitkään. Liikunnalla on merkitystä kokonaisvaltaisesti ihmisen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille ja myös terveelliselle ja turvalliselle kasvulle ja kehitykselle. Liikunta voi toimia välineenä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa ja liikunnan rooli onkin kuvattuna perustellusti terveydenhuollon ammattilaisille suunnatuissa Käypä hoito-suosituksissa. Liikunta nähdään myös hyvinvointipolitiikan välineenä ja sillä on roolinsa terveyden ja työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisessä. (Muutosta liikkeellä! 2013, 10–11.) Liikunta on huomioitu selvästi myös suomalaisessa lainsäädännössä, kuten edellisessä luvussa todettiin.

Liikunnan yhteiskunnallista merkitystä tarkasteltaessa huomaa, että huoli liikkumattomuudesta korostuu tässäkin yhteydessä. Liikkumattomuudesta puhuttaessa esille nousee merkittävästi liikkumattomuuden terveydelliset ja sitä kautta myös taloudelliset vaikutukset. Esimerkiksi Kolu, Vasankari ja Luoto (2014) toteavat liikkumattomuudella olevan

yhteiskunnalle sekä suoria (mm. terveydenhuollon käynnit, sairaalapäivät, toimenpiteet, lääkkeet) että epäsuoria (mm. sairauspoissaolot, tuottavuuden heikentyminen) kustannuksia, vaikkakin liikkumattomuuden ja nimenomaan terveydenhuollon kustannusten yhteyttä on asian kansantaloudelliseen merkitykseen peilaten tutkittu melko vähän. Kuitenkin esimerkiksi pelkästään diabeteksen osalta liikkumattomuuden kustannukset terveydenhuollolle ovat huomattavat. Vuonna 2007 liikkumattomuuden kustannukset diabeteksen kokonaiskustannuksista arvioitiin olevan Suomessa noin 700 miljoonaa euroa. (Muutosta liikkeellä! 2013, 13.)

Fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan vaikutukset kansantalouteen todetaan olevan merkittävä. Tämän näkökulman vahvempaan ymmärtämiseen tulee panostaa yhä enemmän. Liikuntaan investoiminen on yhteiskunnan näkökulmasta kannattavaa, koska liikunta on kustannustehokas keino edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä. Yhteiskunnan ja sen eri organisaatioiden näkökulmasta liikunnan vaikutukset suoritusten (esimerkiksi työ) paranemiseen ja tuottavuuteen olisi tärkeää pystyä osoittamaan, ja tämä lisää haasteita muun muassa liikunnan taloustutkimuksen kehittämislle. Lisäksi terveystaloustiede tulisi nostaa vahvemmin liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden tutkimuksen rinnalle. (Muutosta liikkeellä! 2013, 14.)

Liikuntaa on todella tärkeää peilata yhteiskuntaan ja sen tilaan, koska yhteiskunnan ominaiset ja ajankohtaiset tekijät todennäköisesti vaikuttavat myös ihmisten fyysiseen aktiivisuuteen. Esimerkiksi Santtila (2011) toteaa yhteiskunnasta mahdollisesti löytyvän yhteisen ymmärryksen sille, mistä nuorten kunnan heikkenemisen syyt löytyvät: muun muassa yhteiskunnan teknistyminen, autoistuminen, koulu-, hyöty- ja muun liikunnan vähentyminen ja viihdemedia voidaan osaltaan nähdä passiivisuutta aiheuttavina tekijöinä. Ihmisten arkeen vaikuttavat myös talouden epävarma kehitys, sekä työn luonteen ja elinympäristöjen muuttuminen, joiden myötä nykyinen elämäntapamme suosii fyysistä passiivisuutta, istumista ja ruutuaikaa, eikä kannusta liikkumiseen (Muutosta liikkeellä! 2013, 10).

Kun liikkumattomuuden hintaa peilataan lasten ja nuorten nykyiseen liikuntakäyttäytymisestä tehtyihin tutkimuksiin, voidaan todeta, että lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämiseen on tärkeää panostaa. Koska lapsuuden ja nuoruuden lii-

kunnallisen elämäntavan on todettu ennakoivan liikunnallista elämäntapaa myös aikuisuudessa (mm. Fogelholm 2005 ja Telama, Yang & Hirvensalo 2012), on merkittävää saada lapset ja nuoret harrastamaan liikuntaa ja omaksumaan liikunta osaksi elämää.

4.3.3 Liikunnan merkitys yksilölle

Liikunnan ja terveyden yksilötasoiset yhteydet ovat liikunnan välittömiä ja parhaiten tunnettuja vaikutuksia (Vuori 1994, 15). Liikunnalla onkin merkitystä useiden yleisten sairauksien, oireyhtymien ja oireiden ehkäisemisessä, hoidossa ja kuntoutuksessa sekä toimintakyvyn säilyttämisessä ja parantamisessa. Esimerkiksi säännöllisesti liikkuvilla ihmisillä on osoitettu olevan pienempi riski sairastua yli 20 sairauteen tai sairauden esiasteseen kuin fyysisesti passiivisilla ihmisillä. (Vuori 2005, 11.) Liikunnalla voidaan edistää ihmisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä ja terveyttä elämänkaaren kaikissa eri vaiheissa. Käsitykset liikunnan myönteisistä terveysvaikutuksista ovat vahvistuneet tutkimustiedon kriittisen arvioinnin myötä ja tietämys liikunnan ja terveyden annosvaste-suhteista on täsmentynyt. Jo säännöllisellä kohtuuliikunnalla nähdään olevan merkittäviä terveyshyötyjä liikkumattomuuteen verrattuna. (Vuori & Miettinen 2000, 91–92.)

Fyysisen aktiivisuuden merkitystä aikuisille voidaan tutkia väestötasolla seuraten sekä kuolleisuutta että sairastavuutta, mutta lasten ja nuorten kohdalla tätä mahdollisuutta ei voida käyttää, sillä liikunnalla ehkäistävät pitkäaikaissairaudet ovat lapsilla aivan liian harvinaisia, jotta ne voitaisiin havaita väestötason tutkimuksissa. Tutkimuksissa on kuitenkin saatu viitteitä siitä, että aikuisilla havaitut liikunnan terveysvaikutukset pitkäaikaissairauksien riskitekijöihin voihaan havaita myös lasten kohdalla, mutta ei yhtä selvästi. (Fogelholm 2005, 165.) Telama ym. (2012, 6) toteavat, että luotettavaa tutkimustietoa varhaisen iän liikunnan yhteydestä aikuisiän fyysiseen ja henkiseen terveyteen on kovin vähän, mutta sen sijaan on melko paljon näyttöä siitä, että etenkin pysyväluntoinen ja intensiivinen liikunta kouluikässä ennustaa myös aikuisuudessa aktiivista elämäntapaa.

Pitkäaikaisia tutkimuksia lapsuusiän liikunnan vaikutuksista aikuisiän terveyteen on siis melko vähän, mutta esimerkiksi LASERI-seurantatutkimuksessa (Lasten ja Nuorten Ai-

kuisten Sepelvaltimotaudin riskit) osoitettiin selvästi, että kiinnittämällä huomiota jo kouluikässä elämäntapoihin, kuten liikuntaan ja ravintoon, voidaan ehkäistä sepelvaltimotautia. LASERI-seurantatutkimuksessa todettiin, että urheilun harrastaminen jo 9–12 vuoden iässä ennustaa vähäisempää metabolisen oireyhtymän esiintymistä aikuisiässä 21 vuotta myöhemmin. (Telama ym. 2012, 6–7.) Myös aikaisemmin suomalaislapsia koskevassa tutkimuksessa havaittiin, että lapsuusiässä ylipainoisella, mutta aikuisiässä normaalipainoisella ihmisellä riski metaboliseen oireyhtymään aikuisena kolminkertaistui (Vuori & Miettinen 2000, 105).

Vahvimmat terveydelliset perusteet lasten ja nuorten liikunnalle tulevat tuki- ja liikuntaelimistön kehittymisestä, psykososiaalisista vaikutuksista sekä liikuntatottumusten muotoutumisesta ja säilymisestä aikuisuuteen. Terveydellisiin lasten ja nuorten liikunnan perusteisiin lukeutuvat myös painonhallinta ja luuston vahvistuminen. Ensimmäisen kymmenen elinvuoden aikana kehittyvät lasten liikuntataidot, liikkuvuus ja liikehallinta. Käykästä kriittisin aika liikunnan kannalta näyttäisi olevan päiväkotikäisenä ja ala-asteen alussa, jolloin on merkittävää saada monipuolisesti ja eri tavoin haastavaa fyysistä aktiivisuutta päivittäin. Yhtenäinen näkemys näyttää olevan, että lasten ja nuorten tulisi liikua aikuisia runsaammin. (Fogelholm 2005, 159–169.)

Liikuntaan ja fyysiseen aktiivisuuteen liittyviä tutkimuksia lukiessa ei voi olla toteamatta, että liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäksi korostetaan myös liikkumattomuuden vaikutuksia terveyden kannalta. Esimerkiksi Husun, Parosen, Sunin ja Vasankarin (2011) mukaan fyysisen aktiivisuuden ohella viime vuosina on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota liikkumattomuuteen ja erityisesti istumiseen. Terveysliikuntasuositusten mukaan mukainen fyysinen aktiivisuus ei välttämättä riitä edistämään terveyttä, kun arkielämä on yhä passiivisempaa. Runsas päivittäinen istuminen saattaa heikentää liikunnasta saatavia terveyshyötyjä. (Husu ym. 2011.)

Lapsuuden ja nuoruuden liikunnallisuuden on todettu olevan vahvasti yhteydessä aikuisiän aktiiviseen elämäntapaan (Telama 2000, 55; Fogelholm 2005, 168; Telama ym. 2012, 6). Liikuntataitojen ja hyvän fyysisen kunnan ohella liikunta voi parhaimmillaan tarjota myös rakennusaineita terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen oppimiseen, sekä muiden terveellisten elämäntapojen omaksumiseen. Liikunnan psyykkisten ja sosiaalisten vaikutusten nähdään olevan hyvin tilannesidonnaisia, mutta kuitenkin tiettyjä erityispiirteitä

voidaan eritellä kuvaamaan liikuntaa ja urheilua kasvun ja kehityksen ympäristönä. Liikunta voi parhaimmillaan tarjota lapselle ja nuorelle mielekkään tavan viettää vapaa-aikaa, johdatella terveellisiin elämäntapoihin ja toimia harrastajalleen välittömänä elämän rikastuttajana kokemuksineen ja elämyksineen. (Telama 2000, 55–58.)

Fogelholm (2005, 167) tuo esille, että hyvin suunniteltu liikunta voi vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvan kehittymistä tai ainakin liikuntaan liittyvää minäkuvaa edellyttäen, että liikuntaan sisältyy hyviä kokemuksia ja hyvän palautteen saamista liikunnasta. Lintusen (2000, 81) mukaan mielekkäät ja monipuoliset liikuntakokemukset kouluiässä luovat pohjaa myönteiselle liikunta-asenteelle ja parhaimmillaan koululiikunta voi tarjota hyviä aineksia myös nuoren minäkäsityksen myönteiseen kehittymiseen. Erityisesti nuorten kohdalla minäkuvan ja itsetunnon kehittymiselle olennaista on itsesäädelytoiminta, johon liikunnassakin tulisi pyrkiä (Lintunen 2000, 81; Telama 2000, 72).

Liikunnalla on siis erityinen sija terveyden edistämisessä. Pelkkä hyvän olon, hyvän kunnon tai terveyden tavoittelemisen ei kuitenkaan selitä liikuntaharrastusten suosiota eikä liikunnan yleistä arvostusta, vaan liikunnalla on myös muita merkityksiä. Liikunnan myötä voi kokea hallintaa ja vahvistumista ja seurata omien taitojensa karttumista. Liikunta voi olla väylä toteuttaa itseään. (Paronen & Nupponen 2005, 208.) Zacheus (2010, 64) toteaa tutkimusartikkelissaan sosiaalisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin, fyysisyyden ja rentoutumisen olevan liikunnan tärkeimpiä merkityksiä ihmisille.

4.4 Lasten ja nuorten liikunnan toteutus Suomessa

Tässä opinnäytetyössä liikuntaa tarkastellaan erityisesti lasten ja nuorten liikunnan näkökulmasta. Seuraavissa alaluvissa tarkastellaan lasten ja nuorten liikunnan määriä, tapoja ja paikkoja. Tässä opinnäytetyössä lapsilla ja nuorilla käsitetään lapsiksi ja nuoriksi alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret. Opinnäytetyössä tarkastellaan ja hyödynnetään kuitenkin myös tutkimuksia, joissa kohderyhmänä voivat olla myös yli 18-vuotiaat nuoret.

4.4.1 Lasten ja nuorten liikunnan suositukset

Lasten ja nuorten liikunnalle ja fyysiselle aktiivisuudelle on laadittu kansalliset suositukset (kuvio 2). Fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen mukaan kaikkien 7–18-vuotiaiden tulisi liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Yli kahden tunnin mittaisia istumisjaksoja tulisi välttää ja ruutuaika viihdemedian ääressä saisi päivässä olla enintään kaksi tuntia. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille...2008, 6.) Nämä suositukset ovat kirjattu myös Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankesuunnitelmaan 7–17-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnan suosituksiksi (Liikuttava maakunta Pirkanmaa) sekä Pirkanmaan alueelliseen terveystuennasuunnitelmaan (Pirkanmaan alueellinen terveystuennasuunnitelma 2014, 6).

Fyysisen aktiivisuuden perussuositus kouluikäisille:

Kaikkien 7–18-vuotiaiden tulee liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla.

Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulee välttää.

Ruutuaikaa viihdemedian ääressä saa olla korkeintaan 2 tuntia päivässä.

KUVIO 2. Fyysisen aktiivisuuden perussuositus kouluikäisille (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille...2008, 6).

Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille on terveystuennan minimisuositus, joka on kohdistettu terveystuennan näkökulmasta kaikille lapsille ja nuorille. Suositus pohjautuu sekä asiantuntijoiden mielipiteisiin, että tieteelliseen näyttöön liikunnan vaikutuksista kouluikäisen terveyteen ja hyvinvointiin. Liikuntasuositus on laadittu soveltumaan sekä urheilulle että erityisen tuen tarpeessa oleville kouluikäisille lapsille ja nuorille. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille...2008, 6, 15.)

WHO:n (World Health Organisation) suositukset 5-17-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnalle ovat samansuuntaiset kuin kansalliset liikuntasuositukset. WHO:n suositusten mukaan 5–17-vuotiaiden lasten ja nuorten tulisi liikkua vähintään 60 minuuttia päivittäin.

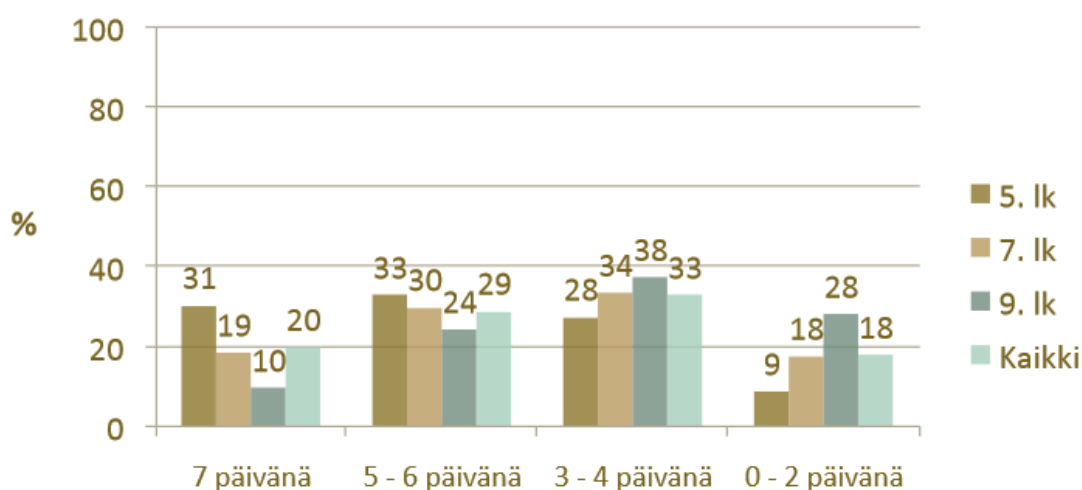
Suurin osa liikunnasta tulisi olla aerobista ja kolmesti viikossa tulisi harjoittaa voimakkaammalla intensiteetillä lihaksia ja luita vahvistavaa liikuntaa. (World Health Organisation 2011.) Tarkasteltaessa myös esimerkiksi Iso-Britannian liikuntasuosituksia 5–18-vuotiaille lapsille ja nuorille, voidaan todeta suositusten olevan samassa linjassa WHO:n suositusten kanssa, eli suositusten mukaan liikuntaa tulisi olla vähintään tunti päivässä intensiteettiä vaihdellen ja lisäksi kolmesti viikossa tulisi harjoittaa luita ja lihaksia vahvistavaa liikuntaa (Physical activity guidelines for children and young people 2013).

4.4.2 Lasten ja nuorten liikunnan määrät

Myllyniemen ja Bergin (2013, 5) mukaan nuorten liikkumisen koko kuva tuntuu pakenevan tilastohaavia ja esimerkiksi omaehtoisen liikunnan määrän katsotaan olevan pitkälti tilastoimatta. Lasten ja nuorten liikkumisen määrää on selvitetty pääasiassa kyselylomakkeilla. Aktiivisuusmittareiden käyttö suomalaisilla lapsilla ja nuorilla on vuosina 2000–2012 ollut erittäin vähäistä, joten liikkumiseen tai liikkumattomuuteen kuluva kokonaisaika vuorokaudessa on raportoitu hyvin vähän. Lisäksi kansallisia trenditutkimuksia ja pitkiä seurantutkimuksia on niin ikään melko vähän. (Berg & Piirtola 2014, 33, 3.) Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudessa voidaan kuitenkin nähdä tapahtuneen viime vuosikymmeninä kaksijakoisia muutoksia: toisaalta kyselytutkimusten mukaan liikunnan harrastamisen määrä näyttää kasvaneen, mutta kasvaneista harrastusmääristä huolimatta nuorten kestävyyskunto näyttää heikentyneen, ja huomattava osa kouluikäisistä ei liiku liikuntasuosituksen mukaisesti riittävää määrää. (Aira, Kannas, Tynjälä, Villberg & Kokko 2013, 12).

Keväällä 2015 julkaistu Jyväskylän yliopiston toteuttama LIITU-tutkimus kertoo tuoreimpia tietoja suomalaisten lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymisestä. LIITU-tutkimusraportissa tarkastellaan lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistä keväällä 2014. Jatkossa LIITU-tutkimusta varten aineistoa kerätään kahden vuoden välein, ja näin LIITU-tutkimuksesta pyritään luomaan koko maan kattava tietojärjestelmä, joka tuottaa trenditietoa 11–15-vuotiaiden lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymisestä. LIITU-tutkimuksessa kerätään tietoa 5.-, 7.- ja 9. luokkalaisten lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymisestä sekä siihen liittyvistä tekijöistä. (Kokko & Hämylä 2015, 10–11.)

LIITU-tutkimuksen mukaan suomalaisista lapsista ja nuorista (n=2764) vain reilu viidesosa liikkui suositusten mukaisesti, eli vähintään tunnin päivässä. Erityisesti 9. luokkalaisten liikunta-aktiivisuus oli vähäistä, sillä 9. luokkalaista suositusten mukaan liikkui vain 10 %. Pojat täyttivät yleisemmin liikuntasuosituksia kuin tytöt, mutta kuitenkin pojista vain hieman alle neljännes liikkui suositusten mukaisesti, tytöistä hieman alle viidennes. (Kokko & Hämylä 2015, 15–16.) LIITU-tutkimuksen tuloksia kuvataan tiivistetysti kuviossa 3.

KUVIO 3. LIITU-tutkimuksen mukaan päivittäisen liikuntasuosituksen täyttävien lasten ja nuorten määrät (n=2764) (Kokko & Hämylä 2015, 15).

Vuoden 2010 HBSC (Health Behaviour in School-aged Children) -kyselytutkimuksen mukaan 26 % suomalaisista 11–15-vuotiaista koululaisista (N= 6 673) liikkui suositusten mukaisesti riittävän määrän, eli vähintään 60 minuuttia reipasta liikuntaa päivittäin. Pojat olivat tyttöjä aktiivisempia liikkujia, sillä pojista liikuntaa riittävästi harrastivat 30 % ja tytöistä 18 %. Esille tutkimuksessa tulee myös selkeä ero 11- ja 15-vuotiaiden välillä. Erityisesti poikien kohdalla liikkuminen vähenee iän myötä huomattavasti verrattuna muihin HBSC-kyselytutkimukseen osallistuneihin maihin. (Lasten ja nuorten liikunta...2014.) Tutkimustulokset ovat siis samansuuntaisia kuin tuoreessa LIITU-tutkimuksessa.

Vuoden 2009–2010 kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan lähes kaikki (92 %) 3 – 18-vuotiaat lapset ja nuoret harrastavat liikuntaa tai urheilua (N=5 505). Tämä tarkoittaa noin 898 000 lasta ja nuorta. Vuoden 1995 kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan liikuntaa

ja urheilua ilmoittivat harrastavansa 76 % lapsista ja nuorista. Muutos herättääkin kysymyksiä, sillä samalla kun liikunnan ja urheilun harrastamisen määrä näyttää kasvaneen, arvioidaan kuitenkin lasten ja nuorten olevan huonokuntoisempia kuin ennen. Tätä ristiriitaa selitetään sillä, että peruselämiseen liittyvä fyysinen aktiivisuus on huomattavasti vähentynyt. Vapaasti pihaleikeissä ja -peleissä tapahtuvat liikkuminen on siirtynyt enemmän määrättyinä aikoina tapahtuvaksi lajien harrastamiseksi. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 6.)

Kansainvälisesti suomalaiset 11- ja 13-vuotiaat lapset ja nuoret sijoittuvat melko korkealle riittävän liikunta-aktiivisuuden vertailussa, joka on toteutettu vuosina 2009 ja 2010. Noin neljänkymmenen Euroopan ja Pohjois-Amerikan maan vertailussa suomalaiset 11- ja 13-vuotiaat pojat täyttivät neljänneksi yleisimmin liikuntasuositukset ja vastaavan ikäiset tytöt vähintään seitsemänneksi yleisimmin. Huomattava lasku tapahtuu 15-vuotiaiden liikunta-aktiivisuuden vertailussa, jolloin suomalaisnuorissa pojat sijoittuivat hieman alle keskiarvon ja tytöt keskiarvon tuntumaan. (Aira ym. 2013, 18.) Tämä vertailu osoittaa hyvin liikunta-aktiivisuuden laskemisen murrosiän myötä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn mukaan vuonna 2013 koko maassa peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 31,9 % ilmoittaa harrastavansa korkeintaan 1 tunnin viikossa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan. Pirkanmaalla vastaava luku on 30,6 %. Kouluterveyskyselystä ilmenevät tulokset myös ammattikoulun ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kohdalla. Taulukossa 1 kuvataan kouluterveyskyselyn tuloksia koko maassa ja Pirkanmaalla liikunnan osalta vuodelta 2013. Taulukosta 1 voidaan havaita, että Pirkanmaalla nuorten liikunnan määrät ovat suhteellisen samassa linjassa koko maan liikunnan määrien kanssa. Myös kansallisessa liikuntatutkimuksessa on todettu alueellisten erojen olevan vähäisiä ja koko maassa lapset ja nuoret liikkuvat likimain yhtä paljon (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 7).

TAULUKKO 1. Kouluterveyskyselyn tuloksia vuodelta 2013. (THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2015)

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Koko maa	miehet	31,3 %
		naiset	32,4 %
		yhteensä	31,9 %
	Pirkanmaa	miehet	31,3 %
		naiset	30,0 %
		yhteensä	30,6 %
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Koko maa	miehet	43,8 %
		naiset	49,9 %
		yhteensä	46,6 %
	Pirkanmaa	miehet	41,9 %
		naiset	50,0 %
		yhteensä	45,3 %
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Koko maa	miehet	27,2 %
		naiset	30,3 %
		yhteensä	28,9 %
	Pirkanmaa	miehet	27,7 %
		naiset	31,0 %
		yhteensä	29,7 %

Taulukosta 1 voidaan havaita, että ammatillisessa koulutuksessa olevat nuoret liikkuvat huomattavasti vähemmän kuin lukiolaiset tai peruskoulun 8. ja 9. luokkalaiset nuoret. Esimerkiksi ammattikoulua käyvistä tytöistä noin puolet harrastaa hengästyttävää liikuntaa korkeintaan yhden tunnin viikossa. Ammattikoululaisten vähäisempi liikunta-aktiivisuus on todettu myös kansallisessa liikuntatutkimuksessa, jonka mukaan 15 % ammattikoululaisista ei harrasta liikuntaa lainkaan (Kansallinen liikuntatutkimus 2010, 7). Peruskoulua ja lukiota käyvien lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus näyttää olevan suurempaa kuin ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien tai jo työelämässä olevien nuorten (Vehmas 2012, 112).

Liikkumisen tiedetään vähentyvän selkeästi siirryttäessä lapsuudesta aikuisikään (Fyysisen aktiivisuuden suositus...2008). Yhteneviä tuloksia erinäisissä tutkimuksissa ilmeneekin liikkumisen vähentymisessä murrosiän myötä. Sekä vuoden 2010 HBSC – kyselytutkimuksessa (Lasten ja nuorten liikunta...2014) että vuoden 2013 Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (Myllyniemi & Berg 2013) todetaan liikkumisen vähentyvän huomattavasti murrosiässä. Myös Kouluikäisten liikuntasuhde luopin alla-kyselytutkimuksessa 6. ja 9. luokkalaisille todetaan, että 6. luokkalaisista noin puolet ilmoittaa liikkuvansa päivittäin, mutta 9. luokkalaisista enää vain noin kolmannes (Haanpää, Af Ursin & Matarma 2012, 17). Suomalaisissa tutkimuksissa on todettu, että liikunta-aktiivisuus vähenee iän myötä niin urheiluseuroissa harrastamisen, omatoimisen liikkumisen kuin koulumatkaliikunnan osalta, mutta omatoimisen liikunnan osuus vähenee loivemmin kuin urheiluseuraliikunnan ja koulumatkaliikunnan osuudet (Aira ym. 2013, 13).

Yhteenvetona voidaan todeta, että liikunta-aktiivisuus on korkeimmillaan 11–12-vuoden iässä, jonka jälkeen liikunta-aktiivisuus alkaa laskea selkeästi (Aira ym. 2013, 13). Kansainvälisen vertailun mukaan Suomi on melko tyypillinen kehittynyt länsimaa, jonka vahvuuksia ovat muun muassa monipuoliset liikuntaohjelmat ja liikuntapaikat. Isoimmat kehityskohteet liittyvät fyysiseen kokonaisaktiivisuuteen. (Lasten ja nuorten liikunta...2014, 27.) Vaikka liikunta näyttää olevan esimerkiksi kansallisen liikuntatutkimuksen 2009–2010 mukaan suosittu harrastusmuoto lasten ja nuorten keskuudessa, voidaan useiden eri tutkimusten perusteella (Kokko & Hämylä 2015; Lasten ja nuorten liikunta...2014; Myllyniemi & Berg 2013; Haanpää ym. 2012) todeta huolen suomalaislasten- ja nuorten vähäisestä liikunta-aktiivisuudesta olevan perusteltu erityisesti murros-

iässä. Urheiluseuraliikunnan yhteydessä tulee lisäksi esille vahvasti murrosikäisten kohdalla drop out -ilmiö, eli murrosikäisten nuorten jääminen pois urheiluseuraliikunnasta suurella volyyymilla (Aira ym. 2013).

4.4.3 Lasten ja nuorten liikunnan tavat ja paikat

Nuorten vapaa-aikatutkimuksen 2013 mukaan omatoiminen liikunta näyttää muodostavan suurimman osan 7–29-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnasta. Päivittäin yksin ja omatoimisesti liikkuu 41 % vastaajista (N=1 205) ja vähintään viikoittain ilmoittaa liikkuvansa kolme neljästä. Omatoimisesti kavereiden kanssa liikkuu päivittäin vastaajista 22 % ja vähintään viikoittain selvästi yli puolet vastaajista. (Myllyniemi & Berg 2013, 70.) Lasten ja nuorten liikunnan Suomen tilannekatsauksen 2014 mukaan suomalaisista 12–18-vuotiasta lapsista ja nuorista omatoimisesti vapaa-ajallaan vähintään neljäksi viikoksi liikkuu noin kolmannes ja suurin osa lapsista vähintään kerran viikossa. Tilannekatsauksen tulos perustuu Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyaineistoon. (Lasten ja nuorten liikunta...2014, 12.) Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010 kertoo samansuuntaisia tuloksia, sillä sen mukaan 3–18-vuotiasta pojista 34 % ja tytöistä 40 % ilmoittaa liikkuvansa omatoimisesti yksin. Kavereiden kanssa omatoimisesti liikkumisen määrät ovat hieman suuremmat. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 14.)

Koulumatkat muodostavat tavallisesti osan lasten ja nuorten päivittäisestä liikkumisesta, sillä Lasten ja nuorten liikunnan Suomen tilannekatsauksen 2014 mukaan lähes kaikki lapset ja nuoret kulkevat aktiivisesti koulumatkansa kävellen tai pyöräillen, kun koulumatkaa on alle kilometrin. Kolme neljästä kulkee aktiivisesti koulumatkansa, kun matkaa on 1–3 kilometriä ja kolmannes, kun matkaa on 3–5 kilometriä. (Lasten ja nuorten liikunta...2014, 14). Suomessa on pidetty tavallisesti itsestäänselvyytenä sitä, että lähes kaikki alakouluikäiset kulkevat itsenäisesti koulumatkansa. Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalaislasten itsenäinen liikkumisvapaus ja elinympäristön koettu turvallisuus ovatkin varsin erityinen ilmiö. Tämänhetkinen trendi näyttää kuitenkin osoittavan, että lasten liikkumisvapauksia on alettu kaventaa sekä Pohjoismaissa että muualla. Kansainvälisen vertailututkimuksen mukaan lasten ja nuorten lupa itsenäiseen liikkumiseen näyttää vähentyneen selvästi sekä vapaa-ajan että koulumatkaliikkumisen osalta verrattaessa

1990-lukua vuoden 2011 aineistoon. Lasten liikkumislupien rajoitukset nähdään vaikuttavan näin ollen myös lasten arkiliikunnan määrään. (Kyttä, Jokela & Hirvonen 2013, 5–6.)

Tutkimusraporteista koottu katsaus kertoo, että 30–55 % suomalaisista 3–18-vuotiasta lapsista ja nuorista liikkuu urheiluseuroissa (Lasten ja nuorten liikunta...2014, 11). Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan urheilu- ja liikuntaseuroissa vähintään viikoittain liikkuvien osuus 7–29-vuotiasta on noin kolmannes (Myllyniemi & Berg 2013, 70). Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010 toteaa myös reilun kolmanneksen 3–18-vuotiasta harrastavan urheiluseuraliikuntaa, joka tarkoittaa 424 000 seurassa harrastavaa lasta ja nuorta (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 13). Kansallisen liikuntatutkimuksen 2009–2010 tuloksia suomalaislasten liikkumisen tavoista ja paikoista esitellään tarkemmin taulukossa 2. Urheiluseuratoimintaan osallistumisen aktiivisuus vaihtelee iän mukaan. Aktiivisimpia urheiluseuratoimintaan osallistuvia ovat 11-vuotiaat pojat (58 %) ja tytöt (52 %) ja passiivisimpia 15-vuotiaat tytöt (35 %) ja pojat (36 %). (Lasten ja nuorten liikunta...2014, 11.) Aktiivisuuden huippu osuu useassa muussakin liikuntamuodossa ikävuosiin 10–14-vuotta: sekä yksin omatoimisesti, kunnallisissa liikuntapalveluissa että liikunta- ja urheiluseuraliikkumisessakin (Myllyniemi & Berg 2013, 70).

TAULUKKO 2. Tahot, joiden kanssa tai joiden järjestämänä 3-18-vuotiaat harrastavat liikuntaa sukupuolen mukaan (N=5 505) (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 14)

	POJAT		TYTÖT	
	%	määrä	%	määrä
Urheiluseurassa	47	234 000	40	190 000
Koulun tai oppilaitoksen urheilu-kerho	13	67 000	12	58 000
Omatoimisesti yksin	34	172 000	40	192 000
Kavereiden kanssa yksin	53	263 000	43	205 000
Jossain muualla	16	80 000	21	101 000

Eri liikuntalajeista jalkapallo ja pyöräily näyttävät olevan 3-18-vuotiaiden lasten ja nuorten suosituimmat liikuntalajit. Näiden jälkeen suosittuja lajeja ovat uinti, juoksulenkkeily, hiihto ja salibandy. Lisäksi luistelu, kävelylenkkeily, jääkiekko ja voimistelu voidaan

nostaa paljon harrastettujen lajien listalle. Suosituimmista lajeista erityisesti perusliikuntamuotoja näytetään harrastavan paljon myös seuraliikunnan ulkopuolella. Eri lajien harrastamisaktiivisuudessa nousee esille selvästi alueelliset erot. Hiihdon määrä pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla on huomattavasti vähäisempää kuin muualla Suomessa. Myös esimerkiksi kävelylenkkien ja pesäpallon kohdalla on havaittavissa sama ilmiö. Sen sijaan taas pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla muuta Suomea innokkaammin harrastetaan muun muassa golfia, koripalloa, tennistä ja erilaisia tanssilajeja. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 7.)

Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa 2013 kunnalliset ja kaupalliset liikuntapalvelut muodostavat varsin vähäisen osuuden 7-29-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnasta, sillä niissä viikoittain liikkuvien osuus on noin neljännes molemmissa. Koulun järjestämissä liikuntakerhoissa ilmoittaa liikkuvansa 8 % vastaajista ja kansalaisopistoissa vain 3 % vastaajista. Kunnallisissa liikuntapalveluissa poikien osuus näyttää olevan suurempi kuin tyttöjen. Vähintään viikoittain pojista 32 % ja tytöistä 25 % liikkuu kunnallisissa liikuntapalveluissa. (Myllyniemi & Berg 2013, 70.)

4.5 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan metodia ja tutkimustekniikkaa, jonka tarkoituksena on tehdä ”tutkimusta tutkimuksesta” (Salminen 2011, 4). Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan hahmottaa olemassa olevaa tutkimustiedon kokonaisuutta (Johansson 2007, 3) ja tiivistää suuresta tietomassasta esiin olennaisin (Kallio 2006). Kirjallisuuskatsauksen avulla saadaan siis selville, kuinka paljon tietystä aiheesta tutkimustietoa on olemassa ja miten sitä on tuotettu (Johansson 2007, 3).

Tämän opinnäytetyön aihepiiriin liittyen toteutettiin marras- ja joulukuussa 2014 kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena oli selvittää aiempien tutkimusten perusteella, millainen rooli nuorisotoimella on lasten ja nuorten liikuttajana. Kirjallisuuskatsaukseen hyväksyttiin tiedonhakuja ja tutkimusten näytön asteen ja laadun arvioimisen jälkeen kaksi tutkimusta. Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset ovat liitteenä taulukon muodossa (liite 1). Katsaukseen hyväksytyjä tutkimuksia on käytetty tässä opinnäytetyössä myös lähteinä teoreettisessa viitekehyksessä.

Kirjallisuuskatsaus toteutettiin käyttämällä neljää eri tietokantaa (taulukko 3). Hakusanoina suomalaisissa tietokannoissa käytettiin nuoret JA liikunta, ulkomaalaisessa tietokannassa youth AND physical exercise. Ennen käytettyjen tietokantojen ja hakusanojen valintaa suoritettiin alustavia hakuja, joiden perusteella käytetyt tietokannat ja hakusanat valittiin. Ennen varsinaisia hakuja määriteltiin myös kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit (taulukko 4).

TAULUKKO 3. Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen

Tietokanta	nuoret JA liikunta / youth AND physical exercise	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut
ARTO	21	1	0
Melinda	387	9	1
OMA-tietokanta	46	2	2
SocINDEX	37	2	0
Yhteensä	N = 491	N = 14	N = 3

TAULUKKO 4. Kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Kieli suomi tai englanti	Kieli muu kuin suomi tai englanti
Tutkimus	Artikkelit, julkaisut, hankeraportit
Koko teksti tulee olla saatavilla	Ei koko tekstiä saatavilla
Pro gradu- ja YAMK-opinnäytetyöt hyväksytään	Tutkimus saa laatuasteita alle 10/19
Eri metodein tehdyt tutkimukset hyväksytään	
Tutkimukset laadittu vuosina 2000–2014	
Käsittelee lasten ja nuorten liikkumista vapaa-ajalla	

Kirjallisuuskatsauksen varsinaiset haut suoritettiin marraskuussa 2014. Osumia saatiin yhteensä 491, joista otsikon perusteella jatkoon valittiin 14 tutkimusta. Näiden tutkimusten tiivistelmät luettiin ja tiivistelmien perusteella jatkoon valittiin kolme (3) tutkimusta.

Näille kolmelle valitulle tutkimukselle suoritettiin sekä näytön asteen että laadun arviointi. Näytön asteen arvioinnissa käytettiin Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimusnäytön vahvuuden arviointiin kehitettyä mittaria (2009) ja tutkimusten laatua arvioitiin käyttämällä Palomäen ja Piirtolan (2012) kehittämää pistetaulukkoa mukailten. Palomäen ja Piirtolan pistetaulukosta jätettiin viimeinen kysymys pois (tutkimus on sovellettavissa suomalaisen terveydenhuollon kenttään), koska se ei ollut relevantti tutkimusaiheen kannalta. Laadun arvioinnissa ylin mahdollinen pistemäärä oli näin ollen 19 pistettä. Yksi tarkasteluun valituista kolmesta tutkimuksesta hylättiin, koska se ei saanut riittävää määrää laadunarviointipisteitä ja lisäksi kyseisen tutkimuksen näytön vahvuus osoittautui heikoksi. Lopulliseen katsaukseen hyväksyttiin siis kaksi tutkimusta.

Kirjallisuuskatsauksen yhteenvedona voidaan todeta, että katsauksessa käytetyllä hakusanoilla ja tietokannoilla ei löytynyt lainkaan tutkimuksia, joissa olisi mainintoja nuorisotoimen roolista liikunnan järjestäjänä. Katsauksessa kuitenkin ilmeni, että omaehtoinen ja muu kuin urheiluseuroissa tapahtuva liikunta on nuorten keskuudessa yleisintä (Myllyniemi & Berg 2013, 70). Lisäksi katsauksen perusteella voidaan todeta, että lasten ja nuorten liikkumisen ympäristöistä, ajankäytöstä ja alueellisista eroista tutkimustietoa on vähän (Berg & Piirtola 2014).

Tämän opinnäytetyön yhteydessä toteutettu kirjallisuuskatsaus ei kuitenkaan kerro sitä, etteikö tutkimuksia olisi aiheesta enemmän. Kirjallisuuskatsaus on toteutettu systemaattisen kirjallisuuskatsauksen periaatteiden mukaisesti, mutta hyvin kapealla otannalla. Laajemmilla tietokannoilla ja hakusanoilla olisi tietoa mahdollisesti löytynyt enemmän. Katsauksen avulla haluttiin selvittää nimenomaan nuorisotoimen roolia lasten ja nuorten liikuttajana ja katsauksen perusteella voitiin todeta, että kyseisestä aiheesta tutkimustietoa on haasteellista löytää.

5 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat. Tutkimukseen valittua tutkimusstrategiaa ja käytettyjä aineiston keruu- ja analyysimenetelmiä esitellään tässä luvussa teoreettisten lähtökohtien kautta. Menetelmällisten lähtökohtien jälkeen seuraavassa luvussa kuvataan tämän tutkimuksen toteuttaminen.

5.1 Tutkimusstrategia

Kvantitatiivisella, eli määrällisellä tutkimuksella pyritään tekemään yleistyksiä. Perusideana on kysyä pieneltä joukolta, eli otokselta tutkittavaan ilmiöön liittyviä kysymyksiä. Otoksen edellytetään edustavan koko joukkoa, eli perusjoukkoa. Tutkimustulosten voidaan katsoa edustavan koko joukkoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa käsitellään tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävää määrää havaintoja, jotta tulokset olisivat luotettavia ja niitä voitaisiin siirtää koskettamaan koko perusjoukkoa. (Kananen 2008, 10.) Kvantitatiivisella tutkimuksella pystytään yleensä kartoittamaan olemassa oleva tilanne, mutta ei välttämättä kyetä riittävästi selittämään asioiden syitä (Heikkilä 2014, 15).

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tarkoittaa yleensä mitä tahansa tutkimusta, jolla pyritään tuloksiin ilman määrällisiä keinoja. Laadullisella tutkimuksella ei myöskään haeta määrälliselle tutkimukselle ominaisia yleistyksiä, vaan tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkitseminen. Laadullinen tutkimus mahdollistaa kin tutkittavan ilmiön syvällisemmän ja rikkaamman kuvaamisen ja selittämisen. (Kananen 2014, 18–19.) Laadullista tutkimusta kuvataan useimmiten prosessiksi, sillä tutkimuksen eri elementit, kuten teorianmuodostus, aineiston keruu ja analyysi, saattavat kehittyä ja jäsentyä joustavasti tutkimuksen edetessä (Kiviniemi 2010, 70).

Erilaisia tutkimusmenetelmiä on mahdollista yhdistellä tarpeen mukaan. Tavallisesti erilaisten tutkimuksellisten lähestymistapojen perusjaottelu perustuu määrälliseen ja laadulliseen tutkimukseen. Tutkimusprosessin alkuvaiheessa tavallisesti päätetään, millä menetelmien kokonaisuudella, eli tutkimusotteella työtä lähdetään kirjoittamaan. Opinnäytteissä on mahdollista yhdistää sekä määrällinen että laadullinen tutkimus. Tutkimusotteita

on mahdollista käyttää samassa tutkimuksessa erillisinä, mutta kummallakin on oma roolinsa tutkimusongelman kannalta. (Kananen 2014, 23, 142–143.)

Kananen (2008, 10) toteaa, että kvantitatiivista tutkimusta voidaan tehdä vasta siinä vaiheessa, kun tutkittava ilmiö on riittävästi täsmentynyt ja sitä voidaan mitata kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmin. Kvalitatiivisella tutkimuksella voidaan taas pyrkiä ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään sen päätösten tai käyttäytymisen syitä (Heikkilä 2014, 15). Kvalitatiivista tutkimusta voidaankin käyttää lisäämään kvantitatiivisen tutkimustiedon ymmärrystä. Kvantitatiivinen tutkimus voi sisältää myös esimerkiksi avoimista kysymyksistä koostuvia laadullisia osioita, joiden vastaukset voidaan analysoida määrällisesti. (Kananen 2014, 143.) Myös Metsämuuronen (2010, 252) toteaa, että nykyisin tutkimuksen tekemisessä on alettu suosia ns. *Mixed-methods*-tyyppisiä ratkaisuja, joissa sekä määrällinen että laadullinen tutkimusote yhdistetään.

Kyselytutkimusta voidaan pitää enimmäkseen määrällisenä tutkimuksena, jossa sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Kyselyaineistot koostuvat yleensä mitatuista numeroista ja luvuista ja useimmiten vastaukset ilmaistaan numeerisesti, vaikka kysymistapa olisikin sanallinen. Sanallisesti voidaan antaa aineistoa täydentäviä tietoja ja vastauksia kysymyksiin, joiden esittäminen numeerisessa muodossa olisi hankalaa. (Vehkalahti 2008, 13.)

5.2 Aineiston keruu

Määrällisessä tutkimuksessa mittaus on tutkimuksen perusta, koska asioiden tilastollinen tutkiminen edellyttää, että tietojen mittaaminen erilaisilla mittareilla on mahdollista. Kyselytutkimuksessa mittarit sisältävät erilaisia kysymyksiä ja väittämiä, joiden laatimisessa on sekä sisällöllisiä että tilastollisia haasteita. Tutkimuksessa käytettävä kyselylomake on kokoelma mittareita ja yksittäisiä kysymyksiä, joiden avulla mittaus tapahtuu. (Vehkalahti 2008, 17.)

Suunnitelmallista kyselytutkimusta nimitetään survey-tutkimukseksi ja tällöin tutkimuksen aineisto kerätään tutkimuslomaketta käyttäen (Heikkilä 2014, 17). Hyvin laadittu kyselylomake on onnistuneen tutkimuksen keskeinen perusta. Tavoitteena on, että lomakkeen kysymyksillä on sama merkitys kaikille vastaajille ja kysymysten tulisi mitata sitä,

mitä niiden on tarkoituskin mitata. Lomakekysymykset tulisi vastaajan ymmärtää ensilukemalta, koska lomakekyselyssä ei ole mahdollisuutta korjata väärinkäsityksiä. Lisäksi lomakkeen loogiseen rakenteeseen sekä selkeään ja vastaamaan motivoivaan ulkoasuun tulee kiinnittää huomiota. (Ahola 2007, 56–57, 60–61.)

Kyselylomakkeen laatiminen edellyttää muuan muassa tutkittavaan aiheeseen perehtymistä, tutkimusongelman pohtimista ja käsitteiden määrittelyä. Suunnitteluvaiheessa tulee myös huomioida sen, miten aineisto tullaan käsittelemään. Lisäksi tutkimuksen tavoite tulee olla täysin selvillä ennen kyselylomakkeen laatimisen aloittamista. (Heikkilä 2014, 45.) Erityisesti suljettujen kysymysten suunnittelu edellyttää tutkijalta etukäteen perehtymistä tutkittavaan aihepiiriin, jotta valmiit vastausvaihtoehdot on mahdollista suunnitella (Ahola 2007, 57).

Kyselylomakkeen osioita voidaan kutsua joko avoimiksi tai suljetuiksi. Avoimeen osioon on mahdollista vastata vapaamuotoisesti, mutta suljetussa osioissa vastausvaihtoehdot ovat valmiina lomakkeessa. Tavallisesti kyselytutkimuksissa käytetään suljettuja osioita, mutta usein myös avoimia tarvitaan. (Vehkalahti 2008, 24–25.) Avoimet kysymykset ovat kyselylomakkeessa perusteltuja silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei tunneta riittävän hyvin etukäteen (Heikkilä 2014, 47).

Kyselytutkimuksissa käytetään usein myös järjestysasteikkoja esimerkiksi asenteiden mittaamiseen. Yleisimmin käytetty järjestysasteikko on Likertin asteikko, joka on tyypillisesti viisiportainen. Likertin asteikkoa on mahdollista käyttää myös siten, että vain portaikon ääripäät kuvataan sanallisesti. (Vehkalahti 2008, 35, 39.)

Otannon tärkeimpiä käsitteitä ovat perusjoukko ja otos. Tutkimuksessa perusjoukon muodostavat ne, joista ollaan kiinnostuneita. Otos taas muodostuu tutkimukseen valituista vastaajista. Otannon ideana on, että otoksen perusteella saadut tiedot voidaan yleistää koskettamaan koko perusjoukkoa. (Vehkalahti 2008, 43.) Silloin kun tutkitaan jokainen perusjoukon eli populaation jäsen, voidaan puhua kokonaistutkimuksesta. Kokonaistutkimus on mielekästä silloin, kun perusjoukko on pieni. Yleensä kvantitatiivisessa tutkimuksessa kokonaistutkimukseen päädytään, mikäli yksiköiden lukumäärä on alle sata. (Heikkilä 2014, 31.)

5.3 Aineiston analyysimenetelmät

Aineiston keruun jälkeen alkaa vaihe, jossa valmistaudutaan varsinaisiin tilastollisiin analyysiin tutustumalla ensin aineistoon huolellisesti (Vehkalahti 2008, 50). Kun aineisto koostuu kyselylomakkeista, syötetään niiden sisältämät tiedot ensin tilastolliseen ohjelmaan analysointia varten. Tavallisesti lomakkeilla kysymykset ja vastausvaihtoehdot ovat valmiiksi numeroituja, joten ne voidaan tallentaa suoraan havaintomatriisiksi. Tässä vaiheessa voidaan kuitenkin joutua usein tekemään uusia luokitteluja, antamaan muuttujille nimet ja luomaan uusia muuttujia. (Ronkainen, Pehkonen & Lindblom-Yläne 2011, 119–120.) Tilastollisen analyysin tekemiseen voidaan käyttää esimerkiksi SPSS-tilasto-ohjelmaa, joka on Nummenmaan (2011, 21) mukaan suunniteltu erityisesti käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteiden tarpeisiin.

Ennen tilastokäsittelyn aloittamista on hyvä laatia ajosuunnitelma, joka helpottaa aineiston johdonmukaista käsittelyä. Lisäksi hyvä ajosuunnitelma toimii perustana oikeiden johtopäätösten tekemisessä ja tutkimusraportin kirjoittamisessa. Tutkimusongelma ja viitekehys ovat ajosuunnitelman ja koko empiirisen osan ohjaavia tekijöitä. (Heikkilä 2014, 139–140.) Analyysin tekemisessä olennaista on myös valita tutkittavan ilmiön kannalta tarkoituksenmukaisimmat lähestymistavat. Esimerkiksi sanallisia vastauksia saattaa olla kannattavampaa analysoida laadullisilla menetelmillä, mutta näistä saatuja tuloksia voidaan tiivistäen esittää myös määrällisessä muodossa. (Vehkalahti 2008, 13.)

Yleensä tilastollisen aineiston varsinainen käsittely aloitetaan kuvailemalla muuttujia taulukoiden tai kuvioiden avulla. Tilastollisilla tunnusluvulla, kuten sijainti- ja hajontaluvulla, on mahdollista kuvata jakaumia tiiviisti muutaman luvun avulla. Usein empiiristä aineistoa analysoitaessa tutkitaan kuitenkin samanaikaisesti useita eri muuttujia. Kahden muuttujan välistä yhteyttä on mahdollista tutkia esimerkiksi ristiintaulukoinnin avulla, joka on menetelmänä havainnollinen eikä aseta ehtoja muuttujien mittaustasolle, edellyttäen ettei muuttujien arvoluokkia ole liian useita. Korrelaatiota on mahdollista tutkia välimatka- ja suhdeasteikoilla Pearsonin korrelaatiokertoimella. (Heikkilä 2014, 142, 161, 174.)

Tilastollisessa mittaamisessa on syytä tiedostaa mittauksen taso, sillä siitä riippuu, millaiset tunnusluvut ja analyysimenetelmät ovat sallittuja ja kuinka rohkeasti tuloksia on

mahdollista tulkita. Tutkimuksen johtopäätökset tutkija tekee otoksen perusteella. Tilastollisilla testeillä on mahdollista tehdä riippuvuuksia ja eroja koskevia johtopäätöksiä. Testauksilla pyritään selvittämään tiettyjen ennakkokäsitysten, eli hypoteesien paikkansa pitävyyttä. Ennen tutkimustulosten yleistämistä tulee tutkijan varmistaa, että sattuman todennäköisyys muuttujien väliseen riippuvuuteen on riittävän pieni. Tällöin eron tai riippuvuuden tulee olla tilastollisesti merkitsevä. Tilastollisen testin avulla arvioidaan kyseiseen päätöksentekotilaisuuteen liittyvää riskiä otoksen perusteella perusjoukosta tehdyille johtopäätökselle. (Heikkilä 2014, 175, 180.)

Kielellisessä muodossa oleva laadullinen analyysi on yleensä melko omintakeista, sillä mitään yleisiä analyysimenetelmiä ei oikeastaan ole olemassa. Aineiston analyysi tehdäänkin useimmiten aineiston ominaispiirteitä mukailleen. Aineiston työstämismahdollisuuksia onkin useita, mutta konkreettisesti ymmärrettynä aineiston laadullinen analyysi edustaa kuitenkin aina kielelliseen muotoon typistetyn aineiston tulkintaa. Tulkintatekniikoita voivat olla tällöin esimerkiksi aineiston luokittelu ja pelkistäminen, joihin voidaan viitata myös teemoittelun ja tyypittelyn käsitteillä. (Räsänen 2005, 94–95.)

Perusanalyysimenetelmänä voidaan käyttää sisällönanalyysia kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysia voidaan käyttää myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan yhdistää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysia ei välttämättä pidetä kuitenkaan vain laadullisena analyysimenetelmänä, vaan sillä on historiaa myös määrällisenä analyysimenetelmänä. Laadullisissa tutkimuksissa esiintyy useita erilaisia muotoja analyysin toteuttamisesta. Tyypillisesti aineiston analyysi etenee aineiston litteroinnista koodamisen kautta aineiston luokitteluun, teemoitteluun tai tyypittelyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–93.)

Sisällönanalyysin ja sisällön erittelyn suhde on kuitenkin metodikirjallisuudessa tutkijoita puhuttava asia. Sanallisen tutkimusaineiston kvantifiointia voidaan kutsua myös sisällön erittelyksi. Tällöin tutkimuksen kohteena ovat aineisten sisällölliset ominaisuudet, jotka ilmaistaan tilastollisesti. Sisällönanalyysia taas pidetään enemmänkin laadullisen tutkimusmenetelmän metodina, jossa korostetaan merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. (Vilkkä 2015, 163.)

Luokittelua voidaan pitää yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Luokittelulla tarkoitetaan samaa tarkoittavien asioiden tai käsitteiden

yhdistämistä. Luokittelun avulla samaa tarkoittavat käsitteet kootaan yhden käsitteen alle, jolloin niistä voidaan muodostaa looginen kokonaisuus. (Kananen 2014, 113.) Luokittelua voidaan pitää myös määrällisenä analyysinä sisällön teemoin, jolloin aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan niiden esiintyvyydet aineistossa. Näin luokiteltu aineisto voidaan esittää myös taulukkona. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Ennen aineiston luokittelua suoritetaan tyypillisesti aineiston pelkistäminen, eli redusointi, joka tarkoittaa aineiston tiivistämistä tai pilkkomista. Pelkistäminen voidaan tehdä esimerkiksi alleviivaamalla aineistosta tutkimustehtävän kannalta olennaisia ilmaisuja. Aineiston klusteroinnissa, eli ryhmittelyssä aineistosta koodatut ilmaukset käydään läpi ja samalla etsitään aineistosta samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Näin samaa tarkoittavat asiat voidaan ryhmitellä ja yhdistää omaksi luokaksi, joka nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokittelun avulla aineisto saadaan tiivistettyä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Teemoittelu on analyysinä luokittelun kaltaista, mutta siinä ei painotu asioiden esiintyvyydet, vaan se, mitä kustakin teemasta on sanottu. Teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Aineistosta etsitään tiettyjä teemoja kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerrotaan, miten tämä tutkimus on toteutettu. Tutkimusmetodiksi valittiin kvantitatiivinen tutkimus, koska tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa yleistettävästi nuorisotoimen roolia lasten ja nuorten liikuttajana. Tutkimus sisältää myös kvalitatiivisen osuuden, joka toteutuu avointen kysymysten laadullisen analyysin myötä. Tutkimuksen toteuttamisen kuvauksen jälkeen siirrytään tarkastelemaan tutkimuksen tuloksia.

6.1 Aineiston keruu kyselylomakkeella

Tutkimuksessa käytettiin tutkijan itsensä laatimaa kyselylomaketta (liite 3), jonka sisältö tarkastettiin yhdessä Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n asiantuntijan kanssa. Kyselylomakkeet toimitettiin vastaajille sähköisesti ja kyselyyn vastaaminen tapahtui myös sähköisesti. Sähköisen kyselylomakkeen pohjana käytettiin Tampereen ammattikorkeakoulun eLomaketta. Kyselylomakkeet lähetettiin sähköpostitse kaikkiin Pirkanmaan kuntiin kuntien nuorisotyöstä vastaaville henkilöille, joiden yhteystiedot haettiin kuntien kotivisuilta. Kyselylomakkeet saatekirjeineen (liite 2) toimitettiin vastaajille Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n kautta ja Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen nimissä. Tällä pyrittiin vahvistamaan vastausprosenttia. Kyselylomakkeet toimitettiin yhteensä 23 eri kuntaan.

Tutkimuksen aineisto kerättiin Pirkanmaan kuntien nuorisotoimenjohtajilta tai muilta kunnan nuorisotyöstä vastaavilta henkilöiltä. Aineisto pyrittiin keräämään johtavassa asemassa olevilta henkilöiltä, koska tutkimuksessa keskeistä ovat johtamiseen liittyvät kysymykset ja nuorisotoimen roolia liikuttajana tarkastellaan myös johtamisen näkökulmasta. Ahola (2007, 55) toteaa, että tutkimuksen otossuunnitelma riippuu hyvin pitkälle tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimuskysymyksestä ja otossuunnitelman logiikan tulisi vastata tutkimuskysymysten logiikkaa. Kyselyn kohdistaminen kunnan nuorisotyöstä vastaaville oli siis tutkimuksen tarkoituksen kannalta perusteltua.

Aholan (2007, 67) mukaan vastaajille on tärkeää avata myös tutkimuksen ja sen tulosten käyttötarkoitusta, vastausten käytön luottamuksellisuutta ja tulosten julkaisutapaa. On todettu, että kun tutkimus on perusteltu vastaajille kunnolla, he osallistuvat ja myös aineis-

ton sisällöllinen laatu paranee (Ahola 2007, 67). Avoimuus on merkittävää myös tutkimuksen eettisyyden kannalta. Kyselylomakkeen mukana lähetettiin opinnäytetyön tekijän laatima saatekirje, sekä Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n työntekijän saatesanat. Saatekirjeessä ja saatesanoissa tuotiin tiivistetysti esille, mihin tarkoitukseen aineistoa kerätään, missä tutkimuksen tulokset julkaistaan ja miten eettiset seikat tutkimuksen toteuttamisessa on huomioitu. Lisäksi saatekirjeellä ja -sanoilla pyrittiin motivoimaan vastaanottajaa vastamaan kyselyyn.

Kyselylomakkeet toimitettiin vastaajille maaliskuun alussa 2015 ja vastausaikaa oli maaliskuun loppuun. Vastausajan kuluessa vastaajille laitettiin sähköpostitse kaksi muistutusviestiä. Vastauksia saatiin yhteensä 18 kappaletta ja näin ollen vastausprosentiksi muodostui 78 %.

6.2 Aineiston analyysi

Aineiston keruun jälkeen aloitettiin aineiston analyysi. Aineisto analysoitiin sekä määrällisin että laadullisin menetelmin. Aineiston analyysi aloitettiin määrällisesti analysoitavista vastauksista, jonka jälkeen siirryttiin laadulliseen analyysiin. Tutkimuksen aineisto siirrettiin eLomakkeilta suoraan SPSS-tilasto-ohjelmaan, johon muodostui aineistosta havaintomatriisi. Havaintomatriisin muuttujat määriteltiin vastaamaan kyselylomakkeen kysymyksiä. Heikkilä (2014, 127) tuo esille, että muuttujien määrittelyn jälkeen tulee tarkistaa, että muuttujien nimien ja arvojen selitteet vastaavat kyselylomakkeen tietoja. Tässä vaiheessa suoritettiin myös muuttujien ja arvojen tarkistus ja samalla tehtiin muutamia korjauksia. Esimerkiksi vastaajien desimaalilukuina annetut työkokemusvuodet pyöristettiin vastamaan lähintä tasalukua. Lisäksi tehtiin myös uusia luokitteluja vastaajien iästä ja työkokemuksesta.

Havaintomatriisin luomisen jälkeen tehdyssä arvojen tarkistuksessa havaittiin myös kyselylomakkeessa sattunut virhe. Kysymyksen numero 17 kohdalla sähköiseen kyselylomakkeeseen oli vahingossa asetettu virheelliset vastausvaihtoehdot. Kysymyksessä tiedusteltiin säännöllisen, ohjatun liikuntatoiminnan järjestämistä yli 15-vuotiaille ja vastausvaihtoehdoiksi oli asetettu ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa”. Oikeat vastausvaihtoehdot olisivat olleet ”useammin kuin kerran viikossa”, ”kerran viikossa”, ”vähemmän kuin

kerran viikossa” ja ”ei säännöllistä, ohjattua liikuntatoimintaa” ja näin samaa asiaa tiedusteltiin alle 15-vuotiaiden liikunnan kohdalta. Saatuja vastauksia oli kuitenkin mahdollista käyttää, mutta tästä virheestä johtuen kysymyksen aihetta ei ollut mahdollista suoranaisesti verrata alle ja yli 15-vuotiaiden kohdalla.

Määrällinen analyysi tehtiin käyttämällä SPSS-tilasto-ohjelmaa ajosuunnitelman mukaan. Aluksi laadittiin tunnuslukuyhteenvedot taustamuuttujista, eli laskettiin frekvenssijakaumat sekä myös muita arvoja, kuten keskihajontoja, prosentteja ja keskiarvoja. Tämän jälkeen siirryttiin laskemaan tunnuslukuyhteenvedot muista muuttujista. Tunnuslukuyhteenvedojen jälkeen suoritettiin useita erilaisia testejä, joiden avulla pyrittiin löytämään merkityksiä ja selittäviä tekijöitä aineistosta. Testeinä käytettiin yleisimmin ristiintaulukointia, Pearsonin korrelaatiotestiä ja Mann-Whitney U-testiä (taulukko 5). Ennen Pearsonin korrelaatiotestejä valittujen muuttujien jakaumat testattiin Kolmogorov-Smirnovin normaalijakaumatestillä. Muuttujia luokiteltiin uudelleen tarpeen mukaan ristiintaulukointeja ja Mann Whitney U-testejä varten. Kyselylomakkeen reliabiliteetti testattiin reliabiliteettitestillä. Tilastolliset p-arvon merkitsevyystasot esitetään taulukossa 6. Tilasto-ohjelman käyttämisessä ja tilastollisen analyysin tekemisessä tukeuduttiin koko analyysivaiheen ajan pääasiassa Heikkilän (2014) Tilastollinen tutkimus-teokseen.

TAULUKKO 5. Käytetyt tilastolliset analyysimenetelmät (Heikkilä 2014; Metsämuuronen 2005)

TESTI	KÄYTTÖ
Ristiintaulukointi ja khiin neliö-testi	Mittaa kahden muuttujan välistä yhteyttä. Tilastollinen merkitsevyystaso taulukon 6 mukaan.
Kolmogorov-Smirnovin normaalijakaumatesti	Mittaa, onko muuttuja normaalisti jakautunut. Tilastollinen merkitsevyystaso taulukon 6 mukaan.
Pearsonin korrelaatiotesti	Mittaa lineaarisen riippuvuuden suuruutta. Merkitsevyystaso 0,80–1,0 = erittäin korkea korrelaatio 0,60–0,80 = korkea korrelaatio 0,40–0,60 = melko korkea korrelaatio 0,30–0,40 = kohtalainen korrelaatio Alle 0,30 = heikko korrelaatio
Mann-Whitney U-testi	Mittaa kahden mediaanin eron tilastollista merkitsevyyttä. Tilastollinen merkitsevyys taulukon 6 mukaan.
Cronbachin alfa	Reliabiliteettia mittaava kerroin. Yleisesti matalin hyväksytty arvo on 0,6.

TAULUKKO 6. Tilastolliset merkitsevyystasot (Heikkilä 2014)

Testatun eron tai riippuvuuden sanotaan olevan	symboli
tilastollisesti erittäin merkitsevä, jos $p \leq 0,001$	***
tilastollisesti merkitsevä, jos $p \leq 0,01$	**
tilastollisesti melkein merkitsevä, jos $p \leq 0,05$	*
Tilastollisesti suuntaa antava, jos $p \leq 0,1$	

Heikkilän (2014, 200) mukaan ristiintaulukointia käytettäessä selvitetään usein myös muuttujien välistä riippuvuutta khiin neliö-testin avulla. Ristiintaulukointien yhteydessä tehtiin myös khiin neliö-testit, mutta testien tuloksia ei hyödynnetty, koska ristiintaulukointien tarkoituksena oli lähinnä selvittää vastausten jakaumia, eikä niinkään testata kahden muuttujan välisen riippuvuuden tilastollista merkitsevyyttä. Khiin neliö-testin edellytykset eivät tämän tutkimuksen aineistolla lähes poikkeuksetta täyttyneet, joten myös siksi khiin neliö-testien tuloksia ei voitu hyödyntää.

Kyselylomakkeiden avoimet vastaukset analysoitiin joko sisällönanalyysillä tai sisällön erittelyllä. Sisällönanalyysissä menetelmänä käytettiin teemoittelua ja sisällön erittelyssä luokittelua. Menetelmä valittiin sen mukaan, kumpi oli mielekkäänpää vastausten rakenteiden ja etsittyjen vastausten kannalta. Avoimia vastauksia oli aineistossa melko niukasti, sillä usea vastaaja oli jättänyt vastaamatta avoimiin kysymyksiin. Lisäksi avoimet vastaukset olivat pääasiassa melko lyhyitä ja toisinaan vastaukset saattoivat koostua vain parista sanasta. Tämä asetti tiettyjä haasteita analyysin laatimiseen. Sarajärvi ja Tuomi (2009, 89) toteavat, että laadullisen tutkimuksen tekemisessä ei esimerkiksi ole mielekästä haastatella kuutta henkilöä ja laatia vastauksista viittä tyyppiluokkaa. Näin ollen luokittelua ei ollut mielekästä käyttää niiden sanallisten vastausten analysoimiseen, joissa vastauksia oli annettu hyvin vähän ja tällöin käytettiin mieluummin teemoittelua.

Luokittelussa avoimista vastauksista laadittiin erilaisia luokkia aineistolähtöisesti ja tämän jälkeen laskettiin kunkin luokan esiintyvyydet aineistosta. Esimerkiksi nuorisotoimen toteuttamia liikunnallisia toimintamuotoja vastaajien oli mahdollista kuvailla sanallisesti. Aineistosta pelkistettiin kaikki vastaajien kuvaamat liikunnalliset toiminnat, jonka jälkeen ne ryhmiteltiin eri luokkiin. Esimerkiksi kaikki erilaiset vastauksissa mainitut kerhot ja säännöllisesti kokoontuvat liikunnalliset ryhmät koostettiin kerhot-luokan alle. Tämän jälkeen laskettiin eri luokkien esiintyvyydet koko aineistossa ja näin saatiin myös

määrällisesti selville, millaisia liikunnallisia toimintamuotoja nuorisotoimissa järjestettiin.

Osa avoimista vastauksista analysoitiin teemoittelulla. Teemoittelussa aineistosta koostettiin aineistolähtöisesti erilaisia teemoja ja tarkasteltiin, minkälaisia näkemyksiä näistä teemoista löytyy. Esimerkiksi nuorisotoimen ja muiden tahojen yhteistyöhön liittyvistä sanallisista vastauksista aluksi aineistosta yliviiivattiin tietyllä värillä samankaltaisia aihepiirejä kuvaavia ilmaisuja. Näistä alleviivauksista koostettiin kolme erilaista teemaa, joiden alle samankaltaisia asioita kuvaavat vastaukset koottiin. Teemojen koostamisen jälkeen tarkasteltiin tarkemmin, millaisia ilmauksia kyseisestä teemasta löytyi.

Tutkimuksessa on myös päätettävä sen suhde teoriaan. Vaihtoehtoja on useita, mutta usein puhutaan aineistolähtöisestä, teoriasidonnaisesta tai teorialähtöisestä tutkimuksesta. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria pyritään nostamaan aineistosta. (Eskola 2010, 182.) Tällöin teoriayksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Analyysiyksiköitä ei ole siis ennalta päätetty, vaan analyysi on aineistolähtöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Tutkimuksen laadullinen osuus, eli sanallisen aineiston analyysi tehtiin tässä tutkimuksessa aineistolähtöisesti. Luokittelussa ja teemoittelussa käytettyjä yksiköjä ei ollut harkittu etukäteen, vaan aineistosta nousevien yksikköjen luokkien tai teemojen mukaan.

Osittain kyselylomakkeiden avoimet vastaukset olivat hyvin lyhyitä ja vastauksia oli määrällisesti vähän. Näiden vastausten analysoiminen sisällönanalyysin tai sisällön erittelyn keinoin osoittautui mahdottomaksi. Näissä tapauksissa vastauksien sisällöt kirjoitettiin auki tuloksiin ilman sisällönanalyysiä tai sisällön erittelyä. Näin on toimittu esimerkiksi suljettujen kysymysten yhteydessä olevien vastaajien antamien perustelujen kohdalla.

Eskola (2010, 197) toteaa, että tutkimuksen analyysi ja tulkinta eivät saa jäädä tähän vaiheeseen, vaan mukaan tulee tuoda kytkennät teorioihin ja aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimustulosten raportoinnin jälkeen siirrytään tarkastelemaan tutkimustuloksia peilamalla niitä teoreettisiin lähtökohtiin.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa raportoidaan tutkimustulokset. Aluksi esitellään vastaajien taustatiedot. Tämän jälkeen kuvataan nuorisotoimissa toteuttavaa liikunnallista toimintaa tällä hetkellä, jonka jälkeen tarkastellaan johtamiseen liittyviä kysymyksiä. Lopuksi käsitellään nuorisotoimen liikunnallisen nuorisotoiminnan kehittämistä.

7.1 Vastaajien taustatiedot

Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 18 kappaletta. Vastaajilta kysyttiin taustatietoina ikää, sukupuolta, koulutustasoa, työkokemusta nykyisessä tehtävässä ja ammattinimikettä. Vastaajien (n=17) keski-ikä oli hieman yli 47 vuotta. Vastaajista nuorin oli 34 ja vanhin 59 vuotta. Yhden vastaajan vastaus ikäkysymyksessä hylättiin, sillä vastausta ei ollut annettu tarkkana vuosimääränä. Vastaajista 50 % (n=9) oli naisia. Vastaajista (n=18) 67 %:lla (n=12) oli alempi korkeakoulututkinto, 17 %:lla (n=3) toisen asteen koulutus ja niin ikään 17 %:lla (n=3) ylempi korkeakoulututkinto. Ennen vastaajien työkokemuksen analyysia kaksi desimaalilukuina annettua vastausta pyöristettiin vastaamaan lähintä tasavuotta. Vastaajien (n=18) keskimääräinen työkokemus kyseisessä tehtävässä oli hieman yli 16 ja puoli vuotta.

Vastaajien ammattinimikkeet olivat vaihtelevia. Ammattinimikkeinä mainittiin mm. vapaa-aikaohjaaja, liikunta- ja/tai nuorisosihteeri, nuorisotoimenjohtaja ja nuorisotyönpäällikkö.

Kyselyssä tiedusteltiin myös kuntien taustatietoja. Vastaajien edustamista kunnista 61 % (n=11) oli kaupungeja ja 39 % (n=7) maalaiskuntia. Hallinnollisesti nuorisotoimi oli oma hallinnonalansa 17 % vastauksista (n=3), 22 %:ssa (n=4) kunnista nuorisotoimi sijoittui hallinnollisesti vapaa-aikatoimeen, 11 %:ssa (n=2) kulttuuritoimeen, 6 %:ssa (n=1) liikuntatoimeen ja 44 %:ssa kunnista (n=8) nuorisotoimi sijoittui johonkin muuhun hallinnonalaan.

Taustatietoina tiedusteltiin myös, onko kunnassa laadittu terveystuennitasuunnitelma ja onko siihen kirjattu nuorisotoimen toimenpiteet terveystuennitkunnan toteuttamisessa. Terveystuennitasuunnitelma oli laadittu 17 %:ssa (n=3) kunnista. Ristiintaulukoinnin avulla selvitetiin vastausten jakaumat kaupunkien ja maalaiskuntien välillä (taulukko 7).

TAULUKKO 7. Terveystuennitasuunnitelman laatiminen kunnissa (n=18)

		Onko kunnassanne laadittu terveystuennitasuunnitelma?			Yhteensä
		kyllä	ei	en osaa sanoa	
Kuntamuoto	kaupunki	2	6	3	11
	maalaiskunta	1	5	1	7
Yhteensä		3	11	4	18

7.2 Liikunnan toteuttaminen nuorisotoimessa

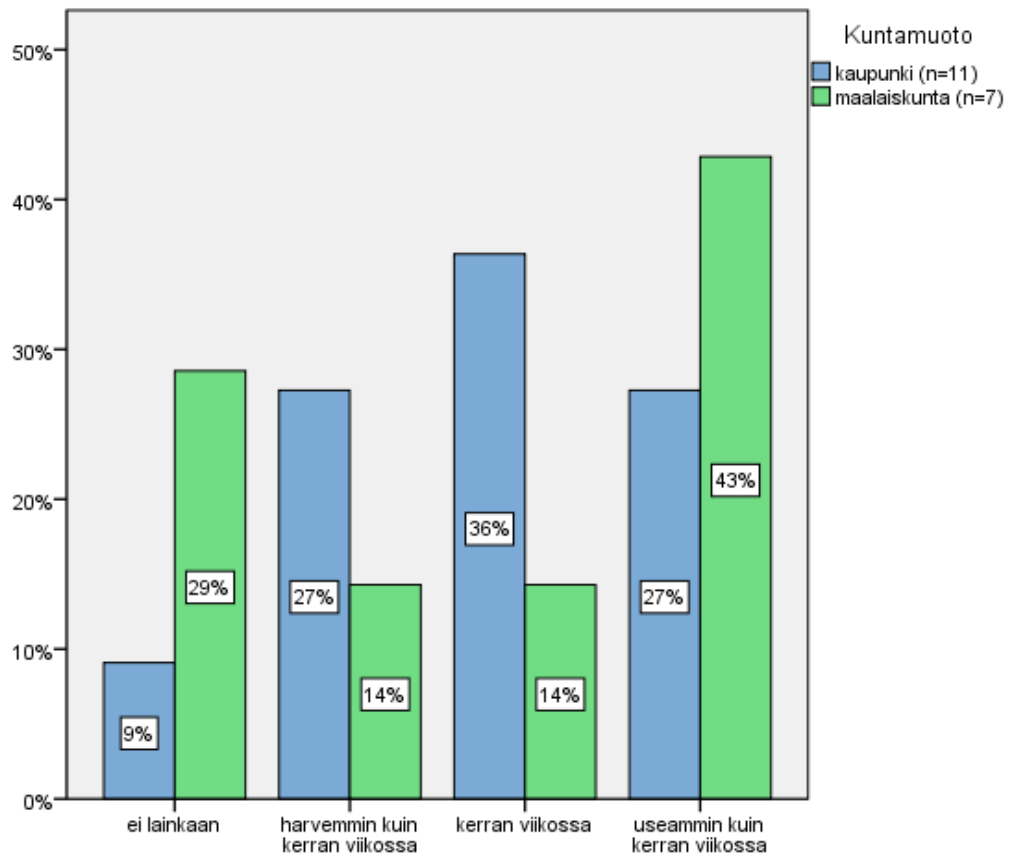
Vastaajilta kysyttiin eri kysymysmuodoin, miten nuorisotoimessa liikuntaa toteutetaan tällä hetkellä. Vastaukset oli jaoteltu koskettamaan alle ja yli 15-vuotiaita lapsia ja nuoria. Liikunnan toteuttamista tiedusteltiin sekä suljetuilla että avoimilla kysymyksillä.

7.2.1 Säännöllinen, ohjattu liikunnallinen toiminta

Alle 15-vuotialle säännöllistä, ohjattua liikunnallista toimintaa nuorisotoimissa järjestettiin vähintään kerran viikossa 61 %:ssa (n=11) kunnista. Tarkemmat tiedot esitetään taulukossa 8. Kuviossa 4 kuvataan säännöllisen, ohjatun liikunnallisen toiminnan jakautuminen kuntamuotojen mukaan.

TAULUKKO 8. Nuorisotoimen järjestämä säännöllinen, ohjattu liikunnallinen toiminta alle 15-vuotiaille (n=18)

	useammin kuin kerran viikossa	kerran viikossa	vähemmän kuin kerran viikossa	ei säännöllistä, ohjattua liikuntatoimintaa
Alle 15-vuotiaat	33 %	28 %	22 %	17 %

KUVIO 4. Säännöllisen, ohjatun liikunnallisen toiminnan järjestäminen alle 15-vuotialle (n=18) kuntamuodoittain

Yli 15-vuotialle nuorille nuorisotoimen ohjattu, säännöllinen liikunta kysyttiin lomakkeessa tapahtuneen virheen vuoksi vastausvaihtoehdoilla ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa”. Vastaajista 44 % (n=8) ilmoitti nuorisotoimessa järjestettävän säännöllistä, ohjattua liikunnallista harrastustoimintaa yli 15-vuotialle ja 56 % (n=10) ilmoittaa, että yli 15-vuotiaille ei säännöllistä, ohjattua liikunnallista harrastustoimintaa järjestetä.

Vaikka alle ja yli 15-vuotiaiden liikunta ei ole suoranaisesti vertailukelpoista kyselylomakkeen virheen vuoksi, voidaan kuitenkin tuloksia tarkastellessa päätellä, että säännöllistä liikunta-aktiiviteettia nuorisotoimissa järjestetään enemmän alle 15-vuotiaille lapsille ja nuorille. Alle 15-vuotiaille säännöllistä, ohjattua liikuntaa järjestetään joko useamman kuin kerran viikossa tai kerran viikossa 61 %:ssa (n=11) kunnista, kun taas yli 15-vuotiaiden kohdalla säännöllistä, ohjattua liikuntaa kerrotaan ylipäätään olevan 44 %:ssa (n=8) kunnista. Yli 15-vuotiaille toteutettavan säännöllisen liikunnan taajuutta ei kuitenkaan tässä tapauksessa tiedetä.

7.2.2 Toimintamuodot

Avoimilla kysymyksillä pyrittiin kartoittamaan, millaista liikunnallista harrastustoimintaa nuorisotoimissa järjestettiin. Aineistosta laadittiin aineistolähtöisesti seitsemän erilaista luokkaa, jotka kuvaavat nuorisotoimen järjestämiä liikunnallisia toimintamuotoja. Aineistosta laskettiin toimintamuotojen määrällinen esiintyvyys sekä alle että yli 15-vuotiaille (taulukko 9). Alle 15-vuotiaiden kohdalla liikunnallinen kerhotoiminta on selvästi yleisin liikunnallisen nuorisotyön muoto. Lisäksi erilaiset retket esimerkiksi uimahalliin tai laskettelemaan mainitaan useammassa vastauksessa. Näiden lisäksi myös mahdollisuus käyttää tiloja (kuntosali, luistelumahdollisuus jäähallissa, salivuorot, skeittiparkki) omatoimiseen liikkumiseen ja erilaiset liikunnalliset tapahtumat mainitaan useamman kerran. Yli 15-vuotiaille suunnattuja liikunnallisia toimintoja on huomattavasti vähemmän.

TAULUKKO 9. Nuorisotoimen toteuttaman liikunnallisen nuorisotyön toimintamuodot (n=18)

TOIMINTAMUOTO	alle 15-vuotiaat (f)	yli 15-vuotiaat (f)
kerhot	12	4
retket	4	3
tilojen käyttömahdollisuus	4	3
tapahtumat	4	3
leirit	4	1
kouluyhteistyö	2	2
yksilöohjaus	1	0

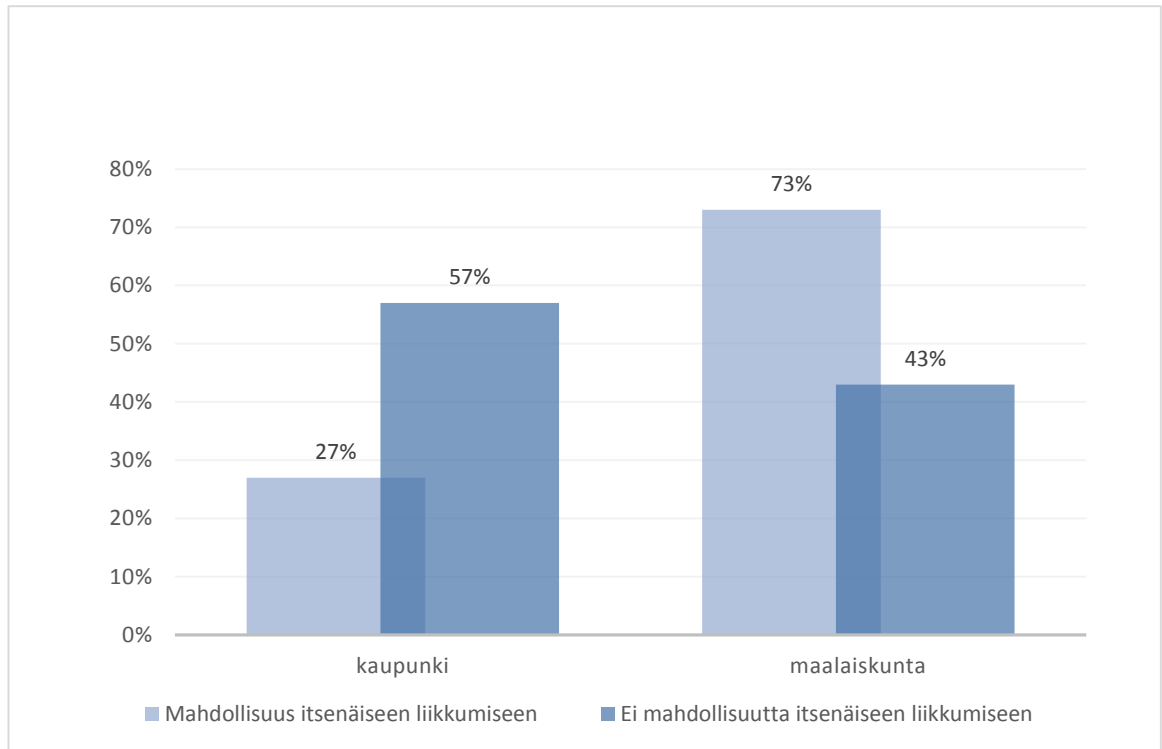
Myös vastauksissa mainitut erilaiset liikuntamuodot luokiteltiin ja aineistosta laskettiin eri muotojen esiintyvyydet (taulukko 10).

TAULUKKO 10. Erilaisten liikuntamuotojen esiintyvyys nuorisotoimen toteuttamassa liikunnallisessa nuorisotoiminnassa (n=18)

LIIKUNTAMUOTO	alle 15-vuotiaat (f)	yli 15-vuotiaat (f)
salibandy/sähly	6	3
pöytätennis	2	2
futsal	1	2
kuntosaliharjoittelu	2	1
skeittaus	2	1
uinti	2	1
kiipeily	2	0
keilaus	1	0
laskettelu	1	0
airsoft/värikuulasota	2	1
melonta	1	1
luistelu	1	0
koripallo	1	0
temppekoulu	1	0

7.2.3 Mahdollisuus itsenäiseen liikunnan harrastamiseen

Nuorisotoimen avoimessa toiminnassa on lapsilla ja nuorilla mahdollisuus itsenäiseen liikunnan harrastamiseen tai nuorisotoimessa on muutoin järjestetty mahdollisuuksia itsenäiseen liikunnan harrastamiseen 39 %:ssa (n=7) kunnista. Lukemat ovat samat sekä yli että alle 15-vuotiaiden kohdalla. Vastausten jakaumaa maalaiskuntien ja kaupunkien välillä voi tarkastella kuviosta 5, josta voi havaita, että maalaiskuntien nuorisotoimissa on hieman enemmän mahdollisuuksia lasten ja nuorten harrastaa liikunnallisia aktiviteetteja itsenäisesti kuin kaupunkien nuorisotoimissa. Mann Whitney U-testin tulos kuitenkin osoitti, että kuntamuotojen välillä eroissa ei ollut tilastollista merkitsevyyttä.

KUVIO 5. Alle ja yli 15-vuotiaiden lasten ja nuorten mahdollisuudet liikkua itsenäisesti nuorisotoimen avoimessa toiminnassa tai muutoin nuorisotoimen toimesta (n=18)

Kyselylomakkeen avoimien kysymysten kautta vastaajien oli mahdollista tarkentaa, miten ja millaisia mahdollisuuksia itsenäiseen liikunnan harrastamiseen oli järjestetty. Nuorisotoimissa mahdollisuudet itsenäiseen liikkumiseen on järjestetty pääasiassa mahdollistamalla lapsille ja nuorille liikuntatilojen käyttöä. Vastauksissa mainitaan esimerkiksi salien käyttömahdollisuus lapsille ja nuorille, jotka eivät ole mukana seuratoiminnassa, biljardin ja pingiksen peluun mahdollisuus, pallojen lainaaminen välitunti- ja vapaa-ajan liikkumiseen sekä muut mahdollisuudet tilojen vapaaseen käyttämiseen. Muutamissa vastauksissa tuotiin esille syitä, miksi itsenäiseen liikkumiseen ei ole mahdollisuuksia. Yleisin syy vastausten mukaan on sopivien tilojen puute.

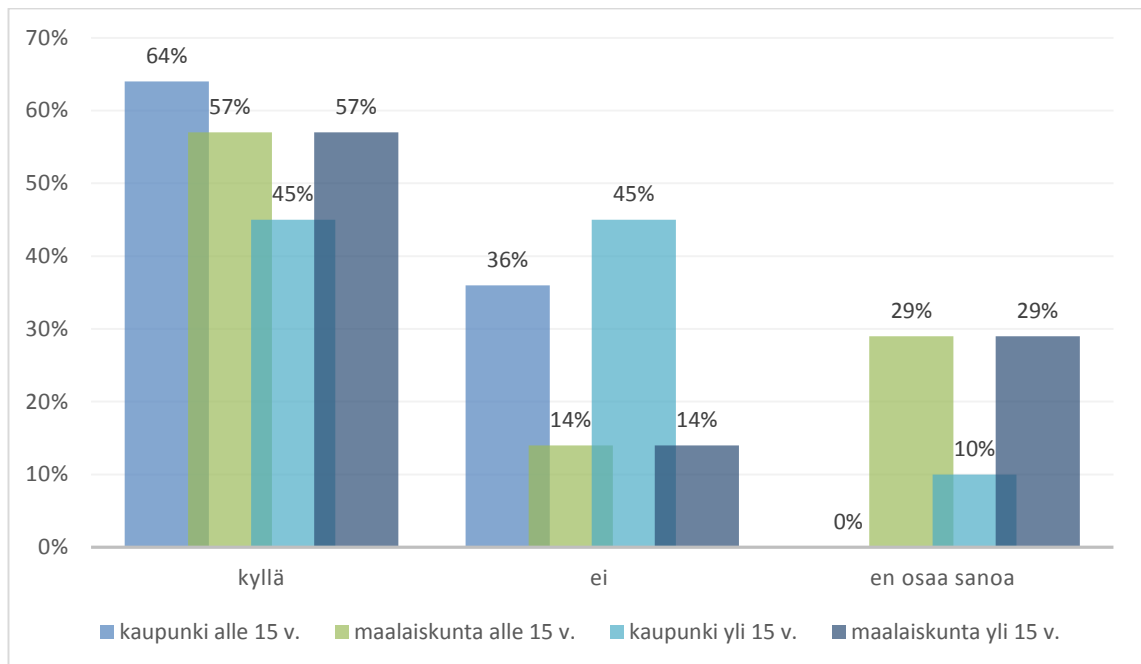
7.2.4 Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua liikunnalliseen toimintaan

Kaikkien lasten ja nuorten mahdollisuutta osallistua nuorisotoimen järjestämään liikunnalliseen toimintaan tiedusteltiin myös. Vastauksista käy ilmi, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on melko hyvin mahdollisuus osallistua nuorisotoimen järjestämään liikunnalliseen harrastustoimintaan, mutta poikkeuksiakin ilmenee (taulukko 11).

TAULUKKO 11. Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua nuorisotoimen järjestämään liikunnalliseen toimintaan (n=18)

	Kaikilla halukkailla on mahdollisuus osallistua	Kaikilla halukkailla ei ole mahdollisuutta osallistua	Ei tietoa, onko kaikilla halukkailla mahdollisuutta osallistua
Alle 15-vuotiaat	61 %	28 %	11 %
Yli 15-vuotiaat	50 %	33 %	17 %

Jakaumat osallistumismahdollisuuksista kaupunkien ja maalaiskuntien välillä selvitettiin ristiintaulukoinnin avulla sekä alle että yli 15-vuotiaiden kohdalla (kuvio 6). Prosentuaalisesti parhaiten liikunnalliseen toimintaan osallistumismahdollisuuksia on kaupunkien nuorisotoimissa alle 15-vuotiailla. Jakaumissa kuntamuotojen mukaan ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.

KUVIO 6. Osallistumismahdollisuudet liikunnalliseen toimintaan jaoteltuna kuntamuodon mukaan (n=18)

Yleisin syy, miksi kaikilla lapsilla ja nuorilla ei vastaajien mukaan ollut mahdollisuutta osallistua nuorisotoimen järjestämään liikuntaan, on resurssien puute. Vastauksissa ilmenee, että esimerkiksi osallistujamäärät kerhoihin ovat rajalliset tai kerhot ovat suunnattu erityisryhmille. Myös pitkien välimatkojen ja huonojen kulkuyhteyksien arvioidaan vaikuttavan lasten ja nuorten mahdollisuuksiin osallistua toimintaan.

7.2.5 Yhteistyö liikunnallisen toiminnan järjestämisessä

Vastaajilta tiedusteltiin liikunnallisen nuorisotyön järjestämistä yhteistyössä eri tahojen kanssa. Vastaajien oli mahdollista valita yksi tai useampia vaihtoehtoja. Yhteistyötä liikunnallisen toiminnan järjestämisessä tehdään selvästi eniten liikunta- ja koulutoimen kanssa (taulukko 12). Nuorisotoimista 11 %:ssa (n=2) yhteistyötä ulkopuolisten tahojen kanssa ei liikunnallisen nuorisotyön järjestämisessä tehdä lainkaan.

TAULUKKO 12. Yhteistyö eri tahojen kanssa liikunnallisen nuorisotyön järjestämisessä (n=18)

Liikuntatoimi	Koulutoimi	Urheiluseurat	Järjestöt	Yhteistyötä ei lainkaan
72 % (n=13)	72 % (n=13)	39 % (n=7)	39 % (n=7)	11 % (n=2)

Avoimista vastauksista nousi aineistolähtöisen sisällönanalyysin perusteella kolme erilaista teemaa, jotka kuvaavat nuorisotoimen ja muiden tahojen yhteistyötä. Nämä teemat olivat koulu yhteistyö, liikunnallisten aktiviteettien järjestäminen ja asiantuntija-apu (liite 4).

Koulu yhteistyöstä esille tuotiin erilaisten tapahtumien ja liikunnallisten teemapäivien järjestäminen useammassa vastauksessa. Koulutoimen kanssa yhteistyötä tehtiin myös tilojen käyttömahdollisuuksien suhteen.

Koulun saleissa toteutetaan.

Koulutoimen kanssa on järjestetty yhdessä harrastusmessuja ja muita vastaavia tapahtumia, joissa on esitelty erilaisia liikuntalajeja.

Asiantuntija-apu tuotiin myös esille vastauksissa. Asiantuntija-apua, tukea ja lisäosaamista nuorisotoimissa liikunnallisen toiminnan järjestämiseen vastausten mukaan saatiin pääasiassa urheiluseuroilta ja liikuntatoimelta.

Yleisimmin vastauksissa esille tulivat erilaisten liikunnallisten aktiviteettien järjestäminen yhteistyössä eri tahojen kanssa. Yhteistyötahoina mainittiin järjestöt, koulutoimi ja liikuntatoimi. Vastauksissa yhteistyön sisältöjä kuvattiin melko laajasti, eikä kovin tarkasti. Erilaisia liikunnallisia aktiviteetteja, joita yhteistyössä kerrottiin järjestettävän, olivat pääasiassa tapahtumat, kerhot, kilpailut ja lajiesittelyt. Myös tiedotus ja markkinointi mainittiin vastauksissa yhteistyön muodoiksi. Vastauksissa ei välttämättä tuotu tarkemmin esille, keiden kanssa yhteistyötä tehtiin, vaan kuvattiin enemmänkin toiminnan sisältöjä.

Tapahtumia, kisoja ja lajiesittelyitä, tutustumiskäyntejä.

Tilojen suhteen, tiedotuksen ja markkinoinnin, tapahtumien suunnittelussa

Vastaaajilta tiedusteltiin myös yhteistyön kehittämiseen liittyviä toiveita. Vastauksista ryhmiteltiin aineistolähtöisesti kaksi erilaista teemaa, joista toinen käsitti alleen yhteistyön käytännön toiminnan ja toinen yhteistyön laadulliset sisällöt (liite 4).

Liikunnallisessa toiminnassa toivottiin eri yhteistyötahojen kanssa enemmän käytännön ohjattua toimintaa. Esimerkkeinä vastauksissa mainittiin toive vapaamuotoisten harrastuskerhojen ja muun ohjatun liikunnan lisäämiselle. Myös tilojen käyttömahdollisuuksien edistäminen tuotiin esille liikunnallisen toiminnan järjestämisessä. Yhdessä vastauksessa mainittiin myös toive nuorten liikuntaneuvonnan kehittämisestä yhteistyössä liikuntaneuvonnan ja terveystoimen kanssa.

Säännöllinen yhteistyö esim. ohjatun liikunnan muodossa.

Yhteistyön laadullisista sisällöistä vastauksissa toivottiin aktiivisempaa yhteistyötä. Laadullisina tekijöinä esille tuotiin myös säännöllisyys, joustavuus ja nuorten kuunteleminen. Myös laajempia yhteistyöverkostoja toivottiin. Päällekkäisyyden välttämistä myös toivottiin, koska päällekkäisyys koettiin turhauttavaksi ja tehottomaksi. Lisäksi parempia mahdollisuuksia oman liikuntatoimen resurssien hyödyntämiseen toivottiin. Yhdessä vastauksessa tuotiin myös esille, että nuorisopalvelujen tulisi keskittyä muuhun kerhotoimintaan kuin liikuntaan.

Laajempaa verkostoa ja parempaa mahdollisuutta myös hyödyntää oman palvelukeskuksen (liikunta- ja nuorisopalvelut) liikuntatoimen resursseja.

*Yhteistyötä voidaan tehdä kunhan ei tehdä päällekkäistä työtä.
Turhauttavaa. Tehotonta.*

7.2.6 Nuorisotoimen toteuttaman liikunnan hyvät käytännöt ja haasteet

Nuorisotoimen toteuttaman liikunnan hyviä käytäntöjä ja haasteita tiedusteltiin avoimilla kysymyksillä. Hyvistä ja toimivista käytännöistä muodostettiin aineistolähtöisesti kolme luokkaa, joiden esiintyvyydet aineistossa laskettiin: yhteistyö, liikunnallinen toiminta ja tilojen vapaa käyttömahdollisuus (taulukko 13). Itse liikunnallinen toiminta koettiin olevan hyvää ja toimivaa useamman vastauksen mukaan. Esimerkiksi kerhot, teemapäivät ja muut tapahtumat koettiin hyviksi. Vastauksissa ei kuitenkaan eritelty tarkemmin, miten toiminnot ovat järjestetty. Kahdessa vastauksessa tuotiin esille yhteistyön olevan hyvää liikuntatoimen ja eri yhteisöjen kanssa. Vapaiden tilojen käyttö tuotiin esille kahdessa vastauksessa. Nuorisotoimissa oli koettu, että tilojen ja välineiden vapaa käyttö kiinnostaa monia ja mahdollisuuksia vapaaseen liikkumiseen tulisikin olla enemmän. Yhdessä vastauksessa korostettiin myös, että nuorisotoimen on mahdollista liikuttaa juuri niitä nuoria, jotka liikkuvat vähän ja järjestää mahdollisuuksia erityisesti ns. höntsäliikunnalle, joka ei vaadi kilpailua, aikaisempaa osaamista tai paljon varusteita.

TAULUKKO 13. Nuorisotoimen toteuttaman liikunnan hyvät ja toimivat käytännöt

LUOKKA	f
liikunnallinen toiminta	4
yhteistyö	2
tilojen vapaa käyttömahdollisuus	2

Nuorisotoimen toteuttaman liikunnan haasteita ja esteitä käsittelevät vastaukset analysoitiin erittelemällä sisältöjä erilaisiin luokkiin aineistolähtöisesti ja laskettiin näiden luokkien esiintyvyydet vastauksista (taulukko 14). Tilojen ja välineiden puute sekä henkilöresurssit koettiin suurimmiksi haasteiksi nuorisotoimen toteuttamassa liikunnassa.

TAULUKKO 14. Nuorisotoimen toteuttaman liikunnallisen toiminnan haasteita ja esteitä

LUOKKA	f
tilojen tai välineiden puute	8
henkilöstöresurssit	7
taloudelliset resurssit	3
osallistujien vähyys	1
tarve osaamisen kehittämiseen	1
arvostuksen puute	1
liikunta vain yksi nt:n työmuoto	1

7.3 Johtamisen rooli liikunnan toteuttamisessa

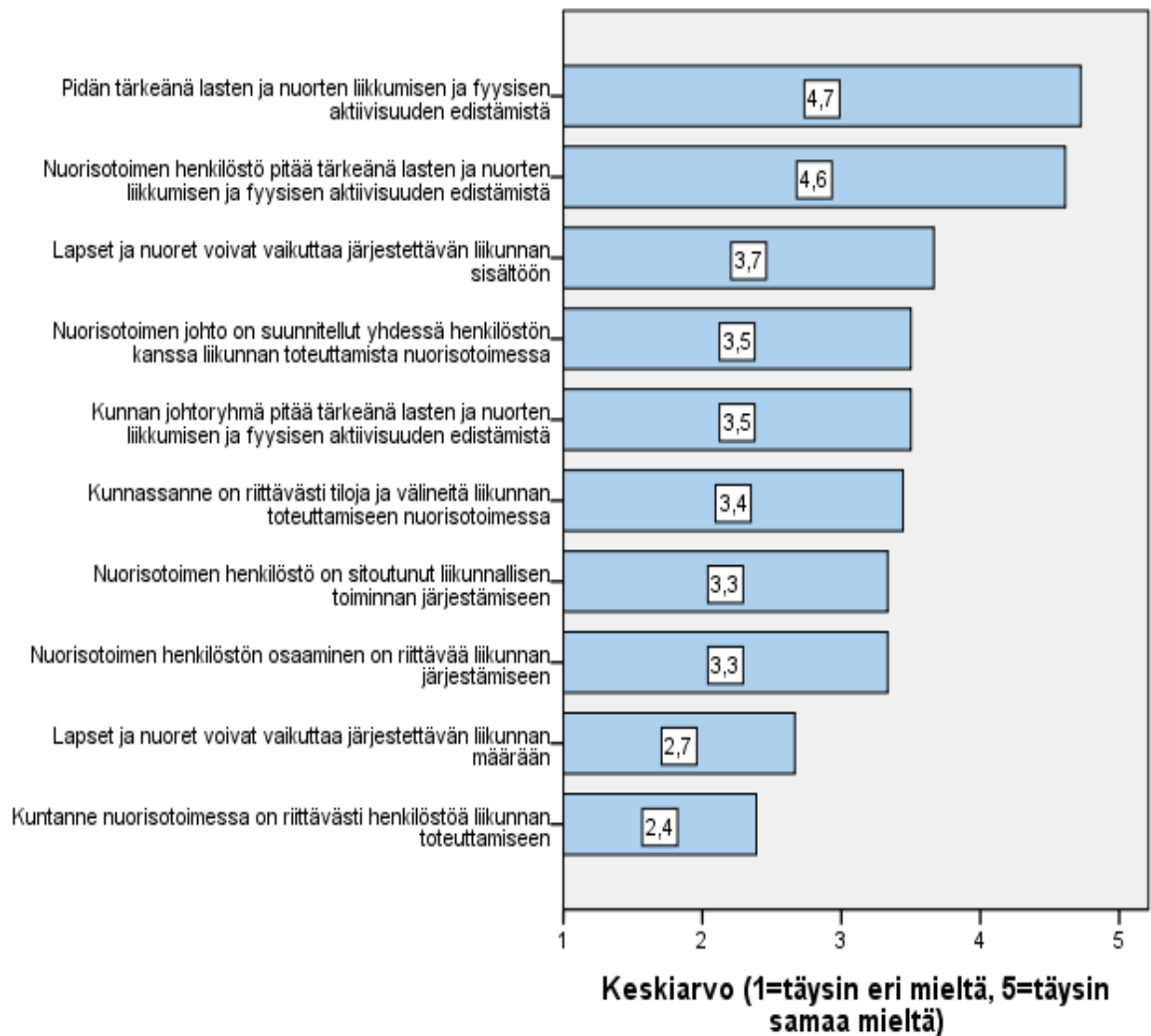
Kyselylomake sisälsi kaksi kysymyspatteristoa, jossa oli käytetty Likertin 5-portaista asteikkoa. Asteikon ääripäät oli kuvattu seuraavasti: *1=täysin samaa mieltä* ja *5=täysin eri mieltä*. Koska vain asteikon ääripäät oli kuvattu, eikä vastausvaihtoehtona näin ollen ollut *en osaa sanoa*-vaihtoehtoa, oli mahdollista laskea vastausten keskiarvoja. Tulosten tulkintaa varten laadittiin asteikko (taulukko 15). Tilastollisia testejä varten muuttujia tarvittaessa luokiteltiin uudelleen kolmeen luokkaan (1–2=1, 3=2, 4–5=3). Kuviossa 6 esitetään muuttujien keskiarvot.

TAULUKKO 15. Muuttujien keskiarvojen luokittelu tulosten tulkintaa varten

MUUTTUJAN KESKIJARVO	LUOKKA
1–2,9	tyydyttävä
3–4	hyvä
4,1–5	kiitettävä

Vastaajista 78 % (n=14) oli täysin samaa mieltä siitä, että hän piti tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä (taulukko 16). Ristiintaulukointien ja Mann-Whitney U-testien tuloksissa ilmeni, että työkokemuksella, iällä tai sukupuolella ei ollut muuttujaan tilastollista merkitystä. Täysin samaa mieltä väittämästä, että henkilöstö pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä oli vastaajista 67 % (n=12).

Nuorisotoimen johdon ja henkilöstön suhtautuminen lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseen näyttäytyi siis myönteisenä ja näitä mittaavat muuttujat saivat molemmat kiitetävän keskiarvon. Muuttuja ”kunnan johtoryhmä pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä” sai hyvän keskiarvon (ka 3,5). Kuitenkin vain 17 % (n=3) vastaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että kunnan johtoryhmä pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen edistämistä. Kuntamuotojen mukaan vertailtuna ei ilmennyt tilastollisesti merkitseviä eroja vastaajien näkemyksissä kunnan johtoryhmän suhtautumisesta lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseen.

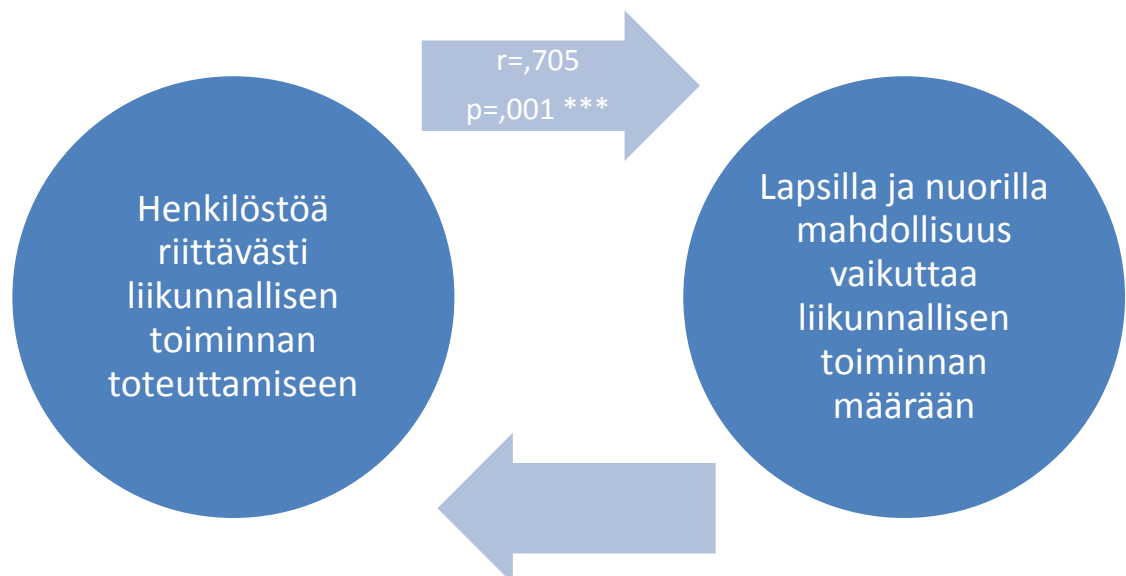
KUVIO 6. Vastaajien mielipiteiden keskiarvot johtamiseen liittyvissä kysymyksissä (n=18)

Muuttuja ”kuntanne nuorisotoimessa on riittävästi henkilöstöä liikunnan toteuttamiseen” sai muuttujista alhaisimman keskiarvon (ka. 2,4) ja asettui keskiarvoltaan tyydyttävään luokkaan. Vastaajista 33 % (n=6) oli täysin eri mieltä siitä, että kunnan nuorisotoimessa

on riittävästi henkilöstöä liikunnallisen toiminnan toteuttamiseen. Tilojen ja välineiden osalta vastaajista 33 % (n=6) oli täysin samaa mieltä siitä, että tiloja ja välineitä on riittävästi liikunnallisen toiminnan toteuttamiseen nuorisotoimessa. Vastausten jakautumista kuntamuotojen mukaan selvitettiin luokittelemalla muuttajat uudelleen kolmeen eri luokkaan ja tekemällä luokittelun jälkeen Mann Whitney U-testi. Henkilöstön tai tilojen riittävyydessä ei testien mukaan ilmennyt tilastollisesti merkitseviä eroja kuntamuodon mukaan.

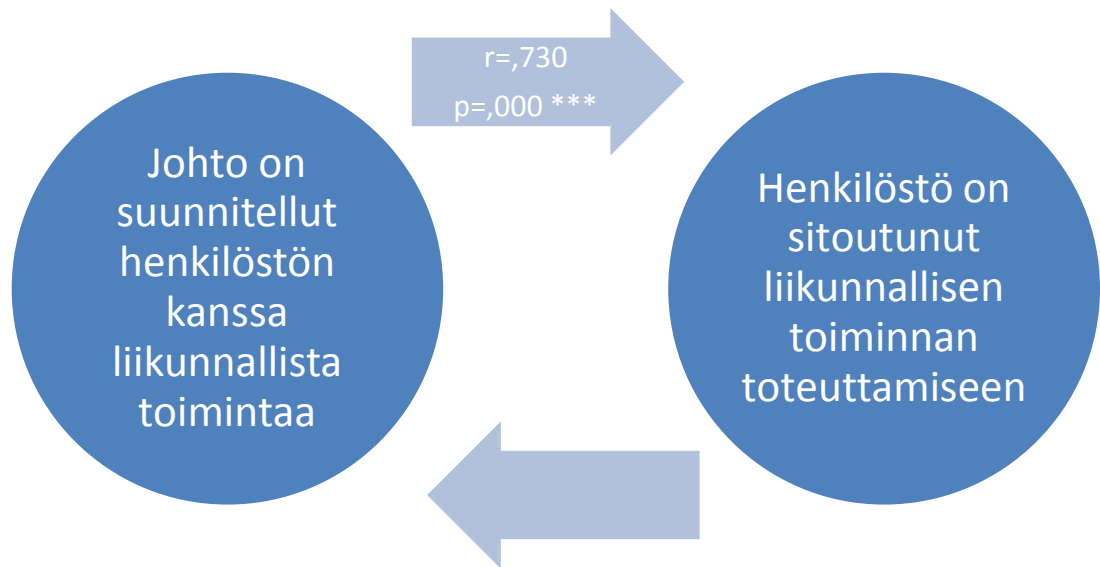
Nuorisotoimen henkilöstön osaaminen liikunnallisen toiminnan järjestämiseen asettui keskiarvoltaan hyvään luokkaan. Vastaajista kuitenkin vain 11 % (n=2) oli täysin samaa mieltä siitä, että nuorisotoimen henkilöstön osaaminen liikunnallisen toiminnan järjestämiseen on riittävää. Mann Whitney U-testin tulos osoitti, että kuntamuotojen mukaan ei ilmennyt tilastollisesti merkitseviä eroja.

Lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien järjestettävän liikunnan sisältöön koettiin olevan hyvät (ka. 3,7). Sen sijaan lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet järjestettävän liikunnan määrään sijoittui tyydyttävään luokkaan (ka. 2,7). Pearsonin korrelaatiotesti (liite 5) osoitti, että niissä kunnissa, joissa henkilöstöä koettiin olevan riittävästi liikunnallisen toiminnan toteuttamiseen, oli lapsilla ja nuorilla myös mahdollisuuksia vaikuttaa järjestettävän liikunnallisen toiminnan määrään ($r=,705$, $p=,001^{***}$). Tulos on myös tilastollisesti merkitsevä (kuvio 7).

KUVIO 7. Henkilöstön riittävyydellä näyttää olevan yhteys lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin järjestettävän liikunnan määrän osalta

Myönteinen korrelaatio löydettiin myös suunnitelmallisuuden ja sitoutumisen väliltä (liite 5). Kunnissa, joissa johto oli suunnitellut liikunnallista toimintaa henkilöstön kanssa, koettiin henkilöstön olevan myös sitoutunut toteuttamaan liikunnallista toimintaa ($r=,730$, $p=,000^{***}$). Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä (kuvio 8).

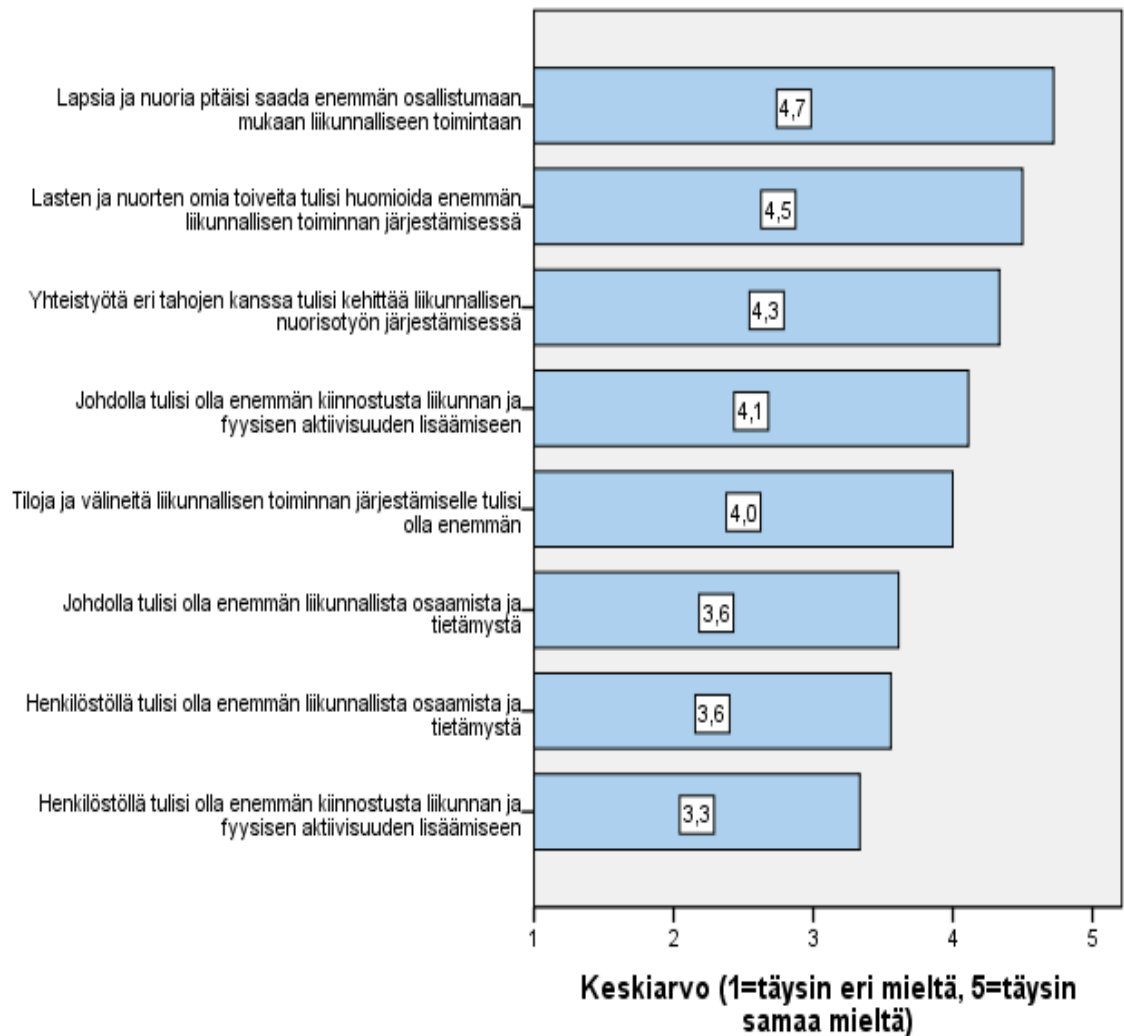
KUVIO 8. Suunnitelmallisuus ja sitoutuneisuus korreloivat keskenään

TAULUKKO 16. Muuttujien ääripäät prosentteina (n=18)

Muuttuja	Täysin eri mieltä %	Täysin samaa mieltä %
Kunnan johtoryhmä pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä	0 %	17 %
Pidän tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä	0 %	78 %
Nuorisotoimen henkilöstö pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä	0 %	67 %
Kunnassanne on riittävästi tiloja ja välineistä liikunnan toteuttamiseen nuorisotoimessa	6 %	33 %
Kuntanne nuorisotoimessa on riittävästi henkilöstöä liikunnan toteuttamiseen	33 %	6 %
Nuorisotoimen henkilöstön osaaminen on riittävää liikunnan järjestämiseen	6 %	11 %
Nuorisotoimen henkilöstö on sitoutunut liikunnallisen toiminnan järjestämiseen	0 %	17 %
Nuorisotoimen johto on suunnitellut yhdessä henkilöstön kanssa liikunnan toteuttamista nuorisotoimessa	6 %	22 %
Lapset ja nuoret voivat vaikuttaa järjestettävän liikunnan sisältöön	6 %	22 %
Lapset ja nuoret voivat vaikuttaa järjestettävän liikunnan määrään	11 %	6 %

7.4 Kehittämistarpeet

Vahvimmin vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että lapsia ja nuoria tulisi saada enemmän osallistumaan mukaan liikunnallisen toimintaan (ka. 4,7). Vastaajista 78 % (n=14) oli väittämästä täysin samaa mieltä (taulukko 17). Vastaajista 56 % (n=10) oli täysin samaa mieltä siitä, että lasten ja nuorten omia toiveita tulisi huomioida enemmän liikunnallisen toiminnan järjestämisessä. Kehittämistarpeita selvittävien muuttujien keskiarvot esitetään kootusti kuviossa 9.

KUVIO 9. Vastaajien mielipiteiden keskiarvot kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä (n=18)

Yhteistyön kehittämisen tarpeellisuudesta täysin samaa mieltä olivat vastaajista 61 % (n=11). Vastaajien näkemyksissä yhteistyön kehittämisen tarpeellisuudesta ei ollut tilastollisesti merkitseviä vaihteluita sukupuolen, työkokemuksen tai iän mukaan. Myöskään kuntamuodoittain ei tilastollisesti merkitseviä eroja ilmennyt. Ryhmien välisiä eroja selvitettiin käyttämällä Mann Whitney U-testiä.

Tulosten mukaan nuorisotoimen johdolla tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen (ka. 4,1). Henkilöstön kiinnostuksen lisäämisen tarve arvioitiin vähäisemmäksi (ka 3,3). Johdon kiinnostuksen lisäämisen tarpeellisuudesta täysin samaa mieltä oli vastaajista 50 % (n=9). Henkilöstön kiinnostuneisuuden lisäämisen tarpeellisuudesta täysin samaa mieltä oli vastaajista vain 6 % (n=1).

Sekä johdon että henkilöstön liikunnallisen osaamisen kehittämistarpeita tiedustelevat väittämät saivat alhaisimmat keskiarvot. Molempien muuttujien keskiarvot kuitenkin ylittävät keskiarvon 3,0 ja asettuvat luokkaan hyvä, eli käänteisesti tulkiten vastaajat arvioivat myös näissä tekijöissä olevan kehittämistarpeita. Nämä tekijät ovat kuitenkin kehittämistarpeissa vastausten keskiarvon perusteella vähäisimpiä.

Kiinnostuksen lisäämisen ja osaamisen lisäämisen havaittiin korreloivan positiivisesti keskenään. Vastaajat, jotka kokivat, että kiinnostusta lasten ja nuorten liikunnallisuuden edistämiseen tulisi olla enemmän, olivat myös sitä mieltä, että osaamistakin tulisi olla enemmän lasten ja nuorten liikunnallisuuden edistämiseen (kuvio 10). Korrelaatio testattiin käyttämällä Pearsonin korrelaatiotestiä (liite 5). Testin tulos osoitti, että johdon kohdalla kiinnostuksen ja osaamisen edistämisen kohdalla oli erittäin korkea korrelaatio ($r=,807$, $p=,000^{***}$) ja henkilöstön kiinnostuksen ja osaamisen edistämisen kohdalla korkea korrelaatio ($r=,784$, $p=,000^{***}$). Tulosta voidaan pitää myös tilastollisesti erittäin merkitseväenä.

KUVIO 10. Osaamisen lisäämisen ja kiinnostuksen lisäämisen väliltä löydettiin positiivinen korrelaatio

Tilojen ja välineiden lisäämisen tarpeellisuutta tiedustelevan väittämän keskiarvo oli 4,0. Vastaajista 39 % ($n=7$) oli täysin samaa mieltä siitä, että tiloja ja välineitä liikunnallisen toiminnan järjestämiseen tulisi olla enemmän. Vastaajista yksikään ei ollut täysin eri mieltä siitä, että tiloja ja välineitä tulisi olla enemmän. Tilojen ja välineiden tarpeellisuudessa ei ilmennyt tilastollisesti merkitseviä eroja kuntamuodoittain.

TAULUKKO 17. Muuttujien ääripäät prosentteina (n=18)

Muuttuja	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Lasten ja nuorten omia toiveita tulisi huomioida enemmän liikunnallisen toiminnan järjestämisessä	0 %	56 %
Lapsia ja nuoria pitäisi saada enemmän osallistumaan mukaan liikunnalliseen toimintaan	0 %	78 %
Tiloja ja välineitä liikunnallisen toiminnan järjestämiselle tulisi olla enemmän	0 %	39 %
Johdolla tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	6 %	28 %
Johdolla tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	6 %	50 %
Henkilöstöllä tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	6 %	17 %
Henkilöstöllä tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	6 %	6 %
Yhteistyötä eri tahojen kanssa tulisi kehittää liikunnallisen nuorisotyön järjestämisessä	0 %	61 %

Kehittämistarpeita tiedusteltiin myös avoimilla kysymyksillä. Vastauksista muodostettiin aineistolähtöisesti neljä eri teemaa, jotka olivat henkilöstöressurssien lisääminen, tilojen lisääminen, liikunnan roolin vahvistaminen nuorisotyössä ja vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikuttaminen (liite 4).

Henkilöstöressurssit nousivat kehittämistarpeissa vahvimmin esille ja tässä kohtaa tuotiin esille myös päätöksenteon rooli. Resurssien vähäisyyden koettiin estävän toiminnan järjestämistä. Lisäksi vastauksissa toivottiin enemmän liikunnallisen toiminnan järjestämiseen sopivia tiloja ja huomion kiinnittämistä siihen, että uusia tiloja rakennettaessa liikunnan mahdollisuudet otettaisiin huomioon.

Liikunnan roolin ja identiteetin vahvistaminen tuotiin myös esille kehittämistarpeissa. Eräs vastaajista toi esille, että laissa mainittu liikunnallinen nuorisotyö-teksti ei riitä perusteluksi, jotta liikuntaa järjestettäisiin nuorisotoimessa, vaan tarvittaisiin enemmän julkista markkinointia liikunnasta ja sen perusteista. Muutamassa vastauksessa tuotiin myös esille, että kunnassa työnjako liikuttamisessa on rajautunut selkeästi liikuntatoimelle, eikä nuorisotoimi ole niinkään saanut identiteettiä liikunnallisten toimintojen tuottajana.

Vastauksissa tuotiin esille, että nuorisotoimen tulisi ennen kaikkea liikuttaa niitä lapsia ja nuoria, jotka liikkuvat muutoinkin vähän. Liikunnalliseen toimintaan tulisi olla helppoa osallistua. Vastauksissa painotettiin myös, että usein panostetaan herkästi niihin liikunta-
muotoihin ja ryhmiin, jotka muutoinkin liikkuvat paljon. Tämän sijaan nuorisotoimen tulisi tavoittaa ensisijaisesti vähän liikkuvia lapsia ja nuoria liikunnallisella nuorisotoiminnallaan.

Nuorisotoimen pitäisi minusta keskittyä vähän liikkuvien nuorten liikuttamiseen, jolloin se vaatii hieman erilaista näkökulmaa. Kun muutenkin paljon harrastavat täyttävät pelikentän, eivät vähän tai lainkaan harrastamattomat uskalla tulla mukaan. "Matalan kynnyksen" sählyjä ja muita kaivataan, jossa esim. "opetellaan osumaan palloon ja nauretaan kun tulee huti".

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa kerrotaan tutkimustulosten ja teoreettisten lähtökohtien pohjalta tehdyt johtopäätökset. Aluksi arvioidaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Tämän jälkeen esitellään tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja lopuksi kerrotaan kehittämisehdotuksista.

8.1 Eettiset kysymykset ja luotettavuus

Tutkimuksen ja etiikan suhdetta voidaan pitää kahtalaisena. Toisaalta tutkimuksen tulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin ja toisaalta taas etiikka ohjaa tutkimuksen tekemisessä tehtyjä ratkaisuja. Hyvän tutkimuksen eräs kriteeri on eettinen kestävyys ja hyvää tutkimuksen tekemistä ohjaa eettinen sitoutuvuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125–127.) Kaikissa oppiaineissa peruslähtökohdat hyvälle tutkimukselle ovat samat. Tutkimus, jota voidaan pitää eettisesti hyvänä, edellyttää tutkijalta tieteellisiä tietoja, taitoja ja toimintatapoja niin tutkimuksen tekemisessä kuin suhteessa tiedeyhteisöön ja yhteiskuntaan. (Kuula 2011, 34.)

Tavallisesti tutkimuseettisiä kysymyksiä pidetään vakavimpina silloin, kun tutkimuskohteenä ovat ihmiset. Tutkijalta edellytetään kunnioittavaa suhtautumista tutkittavaan ihmiseen. Yksi keskeisimmistä tutkimuksen etiikkaan liittyvistä kysymyksistä on, että tutkittavien anonymiys säilyy, eikä tutkittavia ole mahdollista tunnistaa tutkimusraportista. Tutkijan on itse harkittava yksityisyyden suojan turvaamiseen liittyvät seikat. (Alasuutari 2005, 18–20.) Kuula (2011, 59) toteaa, että ihmistieteissä merkittävänä eettisinä periaatteina voidaan nähdä hyötyperiaate, vahingon välttämisen periaate, autonomian kunnioituksen ja oikeudenmukaisuuden periaate.

Keskeistä tutkimuksen tekemisessä on huomioida ihmisten itsemääräämisoikeus. Ihmisellä tulee itsellään olla oikeus päättää osallistumisestaan tutkimukseen. Tutkijan tulisi tukea ihmisen vapaaehtoista päätöstä tutkimukseen osallistumisesta antamalla tutkimukseen kutsutuille henkilöille riittävästi tietoa tutkimukseen osallistumisesta. Tutkittaville on hyvä antaa tutkimuksen perustiedot, tieto tutkimuksen toteuttamisessa mukana olevista tahoista ja tutkimusaineiston käyttötarkoituksesta. Tutkittavien hyvä informoiminen

on olennaista sekä tietosuojalainsäädännön että tutkimusetiikan kannalta. (Kuula 2011, 61–62.)

Tässä tutkimuksessa pyrittiin huomioimaan tutkimukseen osallistuvien asianmukainen informoiminen mahdollisimman hyvin sekä tutkimuksen tekijän että yhteistyötahon laatiman saatekirjeen muodossa. Tutkimukseen osallistuvien yksityisyyden suojaan on kiinnitetty huomioita tarkasti ja esimerkiksi tulokset on pyritty raportoimaan siten, että yksittäisiä henkilöitä ei ole mahdollista tuloksista tunnistaa. Tutkimukseen osallistuminen on myös ollut vastaajille vapaaehtoista.

Koska tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, tulee tutkijan arvioida tutkimuksensa luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Kokonaisuudessaan tutkimuksen luotettavuus edellyttää luotettavuutta niin mittauksen kuin tiedonkeruunkin osalta ja tutkijan tulee arvioida sekä käyttämiään menetelmiä että saamiaan tuloksia (Vehkalahti 2008, 42; Holopainen & Pulkinen 2012, 19). Hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksiin kuuluvat Heikkilän (2014, 27–28) mukaan muun muassa validiteetti, eli pätevyys, reliabiliteetti, eli luotettavuus ja objektiivisuus, eli puolueettomuus.

Validiuksella tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on ollut tarkoituskin tutkia (Heikkilä 2014, 27; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 231). Validiteetin kannalta on olennaista, että tutkimus on suunniteltu hyvin etukäteen ja tutkimuksen tavoitteet ovat täsmällisiä. Validin tutkimuksen toteutumista auttavat huolellinen ja harkittu tiedonkeruu, perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti. (Heikkilä 2014, 27.) Tutkijan tulisi lisäksi kyetä siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet ja kokonaisuus onnistuneesti kyselylomakkeelle (Vilka 2014, 194).

Vilka (2014, 193) ja Heikkilä (2014, 27) toteavat, että validiteettia on hankalaa tarkastella jälkikäteen ja sitä onkin tarkasteltava jo tutkimusta suunniteltaessa. Tässä tutkimuksessa validiteettia pyrittiin lisäämään kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla. Esimerkiksi lomakkeen kysymyksiä pohdittiin yhdessä HLU:n asiantuntijan kanssa. Lisäksi kyselylomakkeiden esitestauksella pyrittiin selvittämään lomakkeen toimivuutta mittarina. Aineiston analyysivaiheessa kuitenkin todettiin, että muutamia asioita kyselylomakkeella olisi voinut tehdä toisin ja asioita tiedustella vastaajilta täsmällisemmin. Esimerkiksi nyt johtamiseen liittyvät väittämäpatteristot mittaavat melko paljon vastaajan omia

asenteita, ei niinkään toiminnan tilaa tai rakenteita. Lisäksi kyselylomakkeen sähköiseen muotoon siirtämisen yhteydessä sattunut vastausvaihtoehtovirhe on ollut harmillinen ja hankaloittanut vastausten vertailtavuutta. Tutkimuksen tekemisessä tapahtuneet virheet on kuitenkin merkittävää tuoda rehellisesti esille, sillä esimerkiksi Hirsjärvi ym. (2014, 25) korostavat, että tutkijan tulee välttää epärehellisyyttä tutkimuksen tekemisen kaikissa vaiheissa.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten tarkkuutta ja toistettavuutta, eli mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Heikkilä 2014, 28; Hirsjärvi ym. 2014, 231; Vilka 2015, 194). Tutkimuksen luotettavuuteen voivat vaikuttaa useat eri asiat. Esimerkiksi satunnaisvirheitä voi syntyä, jos vastaaja ymmärtää asian eri tavalla kuin tutkija tai vastatessaan muistaa jonkun asian väärin. (Vilka 2015, 194.) Tilastollista analyysia laatiessa on merkittävää, että tutkija osaa tulkita tilasto-ohjelman laskemat tulosteet oikein ja käyttää vain sellaisia analyysimenetelmiä, jotka hallitsee (Heikkilä 2014, 28).

SPSS-ohjelmalla on mahdollista laskea mittarin reliabiliteettia mittaavia kertoimia, joista Cronbachin alfa on yksi käytetyimmistä. Suuret kertoimen arvot ovat merkki korkeasta reliabiliteetista, joka puolestaan osoittaa, että mittarin osiot mittaavat samantyyppistä asiaa. Kertoimen luku saisi mielellään olla yli 0,7, vaikkakin tähän ei ole annettavissa mitään yksiselitteistä rajaa. (Heikkilä 2014, 178.) Metsämuurosen (2005, 130) mukaan yleisesti hyväksytty alfan alin arvo on 0,6. Tässä tutkimuksessa käytettiin kahta kysymyspatteristoa, jonka reliabiliteetti testattiin reliabiliteettitestillä ja näin selvitettiin patteristojen Cronbachin alfa-kertoimet. Kertoimiksi patteristoille tuli 0,848 ja 0,692. Patteristojen reliabiliteettia voidaan pitää siis melko hyvänä.

Tutkimuksen validiteetista ja reliabiliteetista muodostuvat yhdessä mittarin kokonaisluotettavuus. Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta voidaan pitää hyvänä, kun tutkittu otos edustaa koko perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisuutta. (Vilka 2014, 194.) Usein tutkimuksissa lopullinen otoskoko poikkeaa tavoitteesta vastaamattomuuden tai tavoittamattomuuden, eli kadon vuoksi (Holopainen & Pulkkinen 2012, 41). Vastausprosentti tulisi saada tutkimuksessa yleensä mahdollisimman korkeaksi, sillä vastaamattomuus aiheuttaa aina harhaa tuloksiin (Heikkilä 2014, 42). Tässä tutkimuksessa katoa tapahtui melko vähän ja vastausprosentiksi muodostui 78 %, jota voidaan pitää hyvänä vastausprosenttina.

Tutkimuksessa käytettyjä lähteitä tulee myös arvioida kriittisesti. Tutkijan on arvioitava, ovatko tutkimuksessa käytetyt lähteet nykytietämyksen perusteella luotettavia ja monipuolisia. (Holopainen & Pulkkinen 2012, 20.) Tässä tutkimuksessa teoreettisissa lähtökohdissa pyrittiin käyttämään mahdollisimman tuoreita lähteitä ja ajankohtaista tutkimustietoa. Lähteissä on kuitenkin käytetty myös osittain selvästi vanhempaa tutkimustietoa, mutta harkitusti. Lähteissä hyödynnetään pääasiassa kansallisia lähteitä, koska tutkimuksen konteksti on vahvasti sidoksissa esimerkiksi suomalaiseen lainsäädäntöön, politiikkaan ja hallintojärjestelmään.

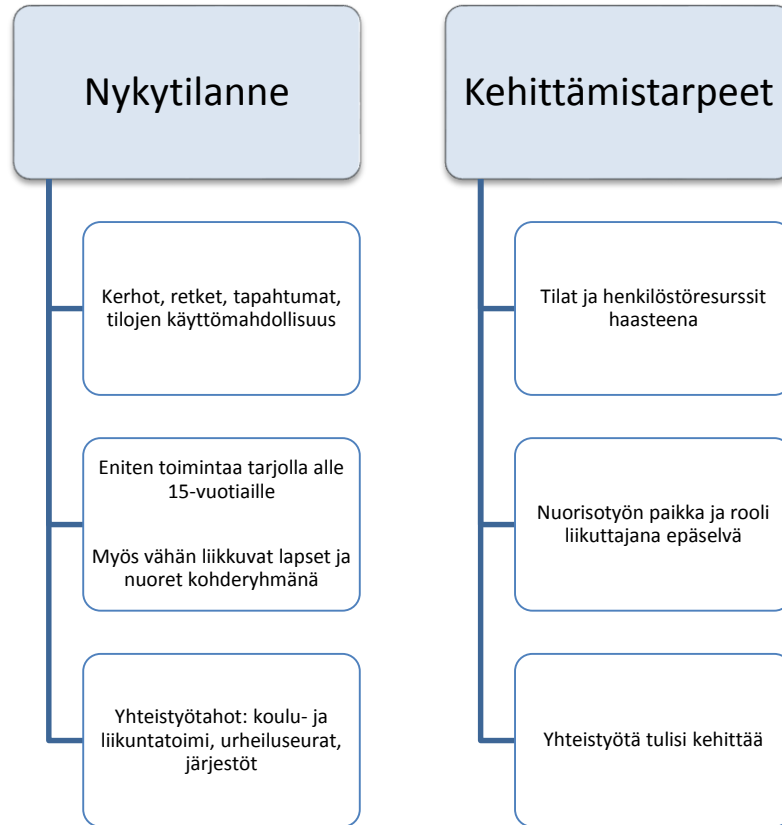
Tuomi ja Sarajärvi (2009, 141) painottavat, että tutkijan on selvitettävä lukijoilleen aineiston kokoamisen ja analysoinnin vaiheet tarkasti. Luotettavuutta on pyritty tässä tutkimuksessa lisäämään sillä, että tutkimuksen toteutuksen vaiheet on dokumentoitu tarkasti ja lukija pääsee selville, miten tutkimus on toteutettu. Myös tutkimuksessa esille tulleet haasteet on pyritty raportoimaan rehellisesti.

8.2 Keskeiset tulokset

Pirkanmaan nuorisotoimissa ohjattua, liikunnallista toimintaa järjestettiin alle 15-vuotiaille vähintään kerran viikossa 61 %:ssa (n=11) kunnista. Yli 15-vuotiaille säännöllistä, ohjattua liikunnallista toimintaa järjestettiin 44 %:ssa (n=8) kunnista. Suomen Nuorisoyhteistyön selvityksen mukaan valtakunnallisesti nuorisotoimissa liikunnallista nuorisotoimintaa järjestettiin säännöllisesti 48 %:ssa ja jonkin verran 42 %:ssa kunnista (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013, 44–45). Säännöllisesti järjestettävän liikunnallisen nuorisotoiminnan määrä näyttää olevan Pirkanmaalla melko samassa linjassa valtakunnallisten määrien kanssa. On kuitenkin huomioitava, että Suomen Nuorisoyhteistyön selvityksessä tämä luku kattaa kaikenlaisen liikunnallisen nuorisotoiminnan, kun taas tässä opinnäytetyössä vastaava luku käsittää vain ohjatun, säännöllisen liikunnallisen toiminnan.

Nuorisotoimissa toteutettu liikunnallinen toiminta näyttää tulosten mukaan olevan yleisimmillään alle 15-vuotiaille lapsille ja nuorille suunnattuja erilaisia liikunnallisia kerhoja. Kerhotoiminta on selvästi yleisempää alle 15-vuotiaiden kuin yli 15-vuotiaiden koh-

dalla. Nuorisotoimissa kerhotoimintojen jälkeen yleisimpiä liikunnallisia nuorisotoiminnan muotoja ovat erilaiset tapahtumat, teemapäivät, retket sekä tilojen käyttömahdollisuuksien järjestäminen. Nuorisotoimen toteuttamaa liikuntaa kehittämistarpeineen havainnollistetaan kuviossa 11.

KUVIO 11. Liikunnallinen nuorisotoiminta Pirkanmaan nuorisotoimissa tällä hetkellä

Kunnalliseen nuorisotyöhön voi kuulua liikunnallista toimintaa, mutta se voi toteutua kunnassa myös muissa puitteissa ja lain kannalta olennaisinta onkin ylipäätään toiminnan toteutuminen – ei niinkään se, mikä taho toimintaa järjestää. Kunnan nuorisotoimen kannalta merkittävää on arvioida liikunta- ja kulttuuritoimen sekä paikallisten toimijoiden tuottama liikunta- ja kulttuuritoiminnan määrä ja laatu ja pohtia, missä määrin näiden rinnalle kaivataan nuorisotoimen järjestämää liikunnallista ja kulttuurista toimintaa. (Cederlöf 2007, 296.) Kuten tuloksissa ilmeni, kaikissa nuorisotoimissa ei liikunnallista nuorisotoimintaa järjestetä lainkaan. Yhdessä kunnassa nuorisotoimi oli myös lopettanut liikunnallisen toiminnan järjestämisen, koska tarjontaa koettiin olevan muutoinkin runsaasti, eikä osallistujia nuorisotoimen liikuntatoimintaan ollut riittävästi. Kuten Cederlöf (2007, 296) toteaa, olennaista ei välttämättä ole se, mikä taho toimintaa järjestää, kunhan toimintaa on ylipäätään kunnassa tarjolla määrällisesti ja laadullisesti riittävästi.

Tuloksissa ilmeni, että hieman alle puolet nuorisotoimista olivat mahdollistaneet lapsille ja nuorille mahdollisuuksia omatoimiseen liikkumiseen. Lisäksi esille tuli, että erityisesti omatoimiseen liikunnan harrastamiseen nuorisotoimissa on kysyntää. Aaltonen (2007, 114) painottaakin nuorisotyön liikunnallisen toiminnan keskiön olevan lasten ja nuorten tarpeista ja lähtökohdista järjestettävässä liikunnassa sekä erityisesti nuorten itsensä organisoimassa toiminnassa. Sopivien tilojen puuttuminen näytti tulosten mukaan kuitenkin muodostuvan omatoimisen liikkumismahdollisuuksien järjestämisen haasteeksi.

Tuloksissa kävi ilmi, että nuorisotoimen viranhaltijat näkevät yhteistyön kehittämisen eri toimijoiden kanssa tärkeänä. Tällä hetkellä keskeisimpiä yhteistyökumppaneita nuorisotoimelle liikunnallisen toiminnan järjestämisessä ovat liikunta- ja koulutoimi, joista molempien kanssa yhteistyötä tehtiin 72 %:ssa (n=13) kunnista. Vain 11 %:ssa (n=2) nuorisotoimista yhteistyötä ei muiden tahojen kanssa tehty lainkaan liikunnallisen toiminnan järjestämisessä. Kunnallisen nuorisotyön arviointihankkeessa (2001, 112) tuodaan esille, että nuorisotyötä ylipäätään on useimmiten välttämätöntä tehdä yhteistyössä miltei kaikkien eri kunnan toimintasektoreiden kanssa. Eri toimialojen suunniteltujen ja toteutettujen toimintojen yhteisvaikutuksen huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta välttyään väliinpuotoamisilta (Kunnallisen nuorisotyön arviointihanke 2001, 112).

Nuorisotoimien viranhaltijoiden näkemyksen mukaan nuorisotyön vaikuttavuuden suurin haaste on, miten nuorisotyöllä kyetään vaikuttamaan nuorten elinoloihin laaja-alaisesti. Useat viranhaltijat kokevat, että kunnissa yhteinen näkemys elinolojen kehittämisen tärkeydestä kuitenkin puuttuu jopa luottamushenkilötasolla. Ristiriitaa saattaa aiheuttaa sektorikohtaiset ”vakiintuneet intressit”, arvoaltanäkökulmat tai henkilösuhteet. (Kunnallisen nuorisotyön arviointihanke 2001, 112.) Kumppanuudet ovat Salasuon (2007, 108) mukaan kuitenkin merkittävä keino, joiden kautta on mahdollista tuoda nuorten saataville sellaisia palveluita, joita nuorisotyö ei välttämättä itse pysty tarjoamaan ja vastaavasti taas nuorisotyöntekijät voivat tarjota kumppanuuksien kautta vastaavasti omaa osaamistaan.

Yhtymäkohtia yhteistyön kehittämisen tarpeellisuuteen ilmeni myös tässä tutkimuksessa. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että yhteistyötä eri tahojen kanssa liikunnallisen toiminnan järjestämisessä tulisi kehittää. Näkemykset nykyisestä yhteistyön tilasta olivat kahtalaiset: toisaalta yhteistyöhön oltiin tyytyväisiä, mutta toisaalta toivottiin tiiviimpää ja aktiivisempaa yhteistyötä. Sekä yhteistyöhön että liikunnallisen nuorisotoiminnan kehittämiseen liittyvissä avoimissa vastauksissa tuli myös esille, että joissakin kunnissa

nuorisotoimen roolia lasten ja nuorten liikuttajana ei ole tunnustettu ja liikunnallisen toiminnan järjestämisen yksinoikeus koettiin olevan vahvasti liikuntatoimella. Tässä kohtaa esille nousevat siis myös Kunnallisen nuorisotyön arviointihankkeessa (2001, 112) ilmenneet sektorikohtaiset ”vakiintuneet intressit” ja arvovaltanäkökulmat.

Tulosten mukaan yhteistyön kehittäminen nähdään siis merkittävänä, mutta oikeanlaiset muodot näyttävät hakevan paikkaansa. Yhteistyön merkitystä ei kuitenkaan tällä hetkellä voi ohittaa. Vastaikään uudistettu liikuntalaki painottaa entisestään poikkihallinnollista yhteistyötä liikunnallisen toiminnan järjestämisessä kunnassa (Liikuntalaki 390/2015). Valtakunnallisissa yhteisissä linjauksissa terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020 (2013, 12) painotetaan myös laajasti yhteistyötä ja lisäksi liikunnallisuuden edistämisen liittämistä laajempiin asiakokonaisuuksiin, kuten esimerkiksi nuorisotyöhön.

Yleisesti tulokset osoittivat, että nuorisotoimen viranhaltijat näkivät lasten ja nuorten liikumisen edistämisen olevan tärkeää ja vastaajat olivat lähes yksimielisiä siitä, että lapsia ja nuoria tulisi saada enemmän osallistumaan liikunnalliseen toimintaan. Sen sijaan viranhaltijoiden näkemykset kunnan johtoryhmän suhtautumisesta lasten ja nuorten liikumisen edistämiseen eivät olleet yhtä myönteisiä. Tulosten mukaan näytti myös siltä, että nuorisotoimen henkilöstöllä on kiinnostusta ja osaamista lasten ja nuorten liikunnallisen toiminnan toteuttamiseen.

Suurimmiksi haasteiksi ja esteiksi nuorisotoimen järjestämälle liikunnalliselle toiminnalle nousivat henkilöstöresurssit ja sopivien tilojen ja välineiden puutteet. Tässä kohtaa esille tuotiin myös päätöksenteon merkitys. Nuorisotoimissa kaivattiin enemmän liikunnalliseen toimintaan soveltuvia tiloja. Toisaalta nuorisotoimissa käytettävien tilojen ja välineiden riittävyttä tiedustelevassa väittämässä esiintyi eniten hajontaa. Tämä kertoo siitä, että mahdollisuudet liikunnallisen toiminnan järjestämiseen nuorisotyössä ovat erilaiset eri kunnissa.

Tuloksissa ilmeni, että nuorisotoimen johto on suunnitellut henkilöstön kanssa liikunnallisen toiminnan toteuttamista kohtalaisen hyvin. Suunnitelmallisuuden ja henkilöstön sitoutumisen välillä liikunnallisen toiminnan järjestämiseen löydettiin myönteinen korrelaatio. Tästä voidaan päätellä, että on tärkeää, ettei liikunnallisen toiminnan järjestäminen jää esimerkiksi vain yksittäisen nuorisotyöntekijän vastuulle, vaan tarvitaan suunnitel-

mallisuutta ja johtamista. Tähän voidaan kytkeä myös strategisen johtamisen näkökulmaa. Sallinen ym. (2012, 137–138) painottavat, että parhaimmillaan strateginen ajattelu kulkee läpi koko kuntaorganisaation ja innostaa strategian tavoitteleman kunnan aikaansaamiseksi ja kuntastrategian toteuttamisen välineenä toimivat usein eri toimialakohtaiset ohjelmat. Pakarinen (2009, 137) toteaa keskijohdon roolin olevan strategioiden käytännön tason toteutumisessa merkittävä.

Lasten ja nuorten osallisuuden merkitys nousi tuloksissa esille. Vastajaat olivat hyvin samaa mieltä siitä, että lasten ja nuorten toiveita tulisi huomioida enemmän liikunnallisen toiminnan järjestämisessä. Aaltosen (2007, 114) mukaan nuori ja hänen tarpeensa ovatkin nuorisokulttuurisen liikunnan keskiössä. Terveyttä edistävää, kuten muutakin nuorisotyötä, tulisi tehdä nimenomaan yhdessä nuorten kanssa yhteistyössä (Coburn & Wallace 2011, 80). Tällä hetkellä vastaajat arvioivat lasten ja nuorten mahdollisuudet vaikuttaa nuorisotoimissa järjestettävän liikunnallisen toiminnan sisältöön olevan hyvät. Sen sijaan järjestettävän liikunnan määrään lapsilla ja nuorilla vaikuttamismahdollisuudet olivat matalammat. Lasten ja nuorten osallisuus liikunnallisen toiminnan suunnittelussa on myös Matarman (2012, 56) tutkimuksen mukaan merkittävää, koska kuulemalla ja kuuntelemalla lapsia ja nuoria on myös mahdollista löytää uusia tapoja edistää liikunnan harrastamista.

Osittain tuloksissa ilmeni, että nuorisotoimissa pyritään liikuttamaan ja aktivoimaan juuri niitä nuoria, jotka muutoinkin liikkuvat vähän. Vastauksissa korostettiin matalan kynnyksen liikunnallista toimintaa, johon lasten ja nuorten olisi helppoa osallistua riippumatta esimerkiksi aikaisemmista taidoista. Esille tuotiin myös, että helposti liikuntaa on tarjolla niille ryhmille, jotka muutoinkin liikkuvat paljon. Tässä näkyy siis myös tutkimuksissakin esille tullut liikunnan polarisoituminen. Esimerkiksi Matarma (2012, 4) toteaa tutkijoita ja päättäjiä huolestuttavan lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden vähentymisen ohella myös liikunnan harrastamisen polarisoituminen. Kaikki keskeiset tulokset esitetään vielä lopuksi kootusti taulukossa 18.

TAULUKKO 18. Keskeiset tulokset

Säännöllistä, ohjattua liikunnallista toimintaa nuorisotoimissa alle 15-vuotiaille järjestetään 61 %:ssa nuorisotoimista ja yli 15-vuotiaille 44 %:ssa nuorisotoimista.
Yleisimmät toimintamuodot ovat alle 15-vuotiaille suunnatut kerhot. Seuraavaksi yleisimpiä toimintamuotoja ovat retket, tapahtumat ja omatoimisen liikkumisen mahdollistaminen.
Yhteistyötahoina merkittävimmät ovat koulu- ja liikuntatoimi. Yhteistyön kehittäminen koetaan tärkeäksi.
Nuorisotyön rooli ja paikka kunnassa liikunnallisuuden edistämässä osittain epäselvä.
Nuorisotoimissa nähdään lasten ja nuorten liikunnallisuuden edistäminen tärkeänä.
Tilojen rajallisuus ja henkilöstöresurssit ovat suurimmat haasteet ja esteet liikunnalliselle toiminnalle.
Nuorisotoimissa on osaamista liikunnallisen toiminnan järjestämiseen.
Suunnitelmallisuus tärkeää: nuorisotoimen työntekijät ovat sitoutuneita liikunnallisen toiminnan järjestämiseen, kun toimintaa on suunniteltu yhdessä johdon kanssa.
Lasten ja nuorten toiveiden kuuntelemista ja huomioimista liikunnallisen toiminnan järjestämisessä tulisi lisätä.
Nuorisotyö pyrkii osittain liikuttamaan erityisesti vähän liikkuvia lapsia ja nuoria.

8.3 Kehittämisehdotukset

Tämän tutkimuksen tulosten ja teoreettisten lähtökohtien tarkastelun kautta nousi esille muutamia kehittämisehdotuksia (taulukko 19). Keskeisimpänä kehittämisteemana liikunnallisen nuorisotoiminnan toteuttamisessa tulosten tarkastelussa nousee esille yhteistyö, johon useat muut kehittämisehdotukset myös nivoutuvat. Tulosten mukaan näyttäisi siltä, että nuorisotoimissa yhteistyön kehittäminen eri tahojen kanssa liikunnallisen toiminnan toteuttamisessa koetaan tarpeelliseksi.

TAULUKKO 19. Keskeisimmät kehittämissuositukset tulosten pohjalta

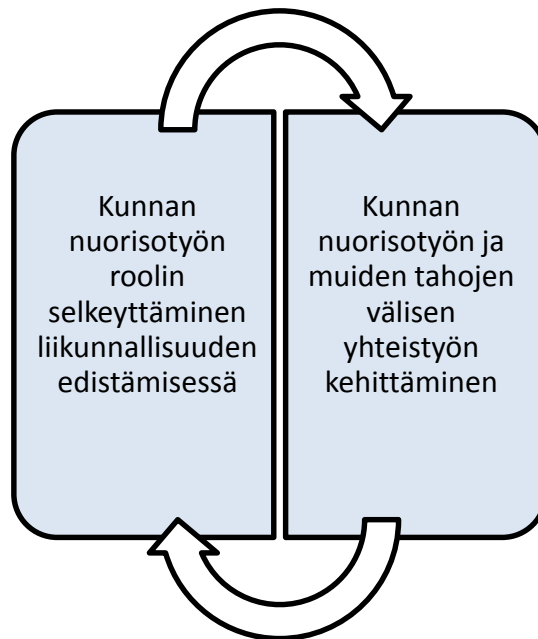
Yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden kanssa
Nuorisotyön roolin ja paikan selkeyttäminen liikuttajana
Tilojen käyttömahdollisuuksien lisääminen
Nuorten omatoimisten liikkumismahdollisuuksien lisääminen
Erityisesti vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikuttamisen lisääminen

Kokonaisvaltaisessa fyysisen aktiivisuuden edistämässä painotetaan monipuolista hallinto-, organisaatio- ja ammattirajat ylittävää suunnittelua ja rakenteellista yhteistyötä (Muutosta liikkeellä! 2013, 12). Tuloksissa kävi ilmi, että yhteistyötahoja nuorisotoimelle ovat pääasiassa kunnan muut toimialat sekä urheiluseurat. Yhteistyön toteuttamisessa ja kehittämisessä voidaan nostaa esille johtamisen merkitys. Niirasen (2012, 97) mukaan laajemman, useista eri organisaatioista koostuvan verkoston johtaminen on erilaista kuin organisaation sisäisen toimintaverkoston johtaminen. Monialaisen verkoston johtamisessa ovat mukana sekä yksittäiset toimijat tavoitteineen ja motiiveineen että verkostoon kuuluvat organisaatiot omine tavoitteineen (Niiranen 2012, 97).

Luottamusta ja verkostoja vahvistava johtaminen tuottaa usein uutta osaamista, joka taas voi avata myös yhteisön ulkopuolisia uusia verkostoja. Tyypillisesti verkostojen kokoaminen perustuu verkostojen organisaatioiden osaamiseen, asemaan sekä sijaintiin. On myös merkittävää, että ympäristö antaa tukensa verkostojen toiminnalle. (Niiranen 2012, 97.) Yhteistyön ja verkostojen kehittämisessä tarvitaan siis sekä yhteistyötä tukevaa ja kehittävää johtamista että myös tätä tukevaa ilmapiiriä ja toimintakulttuuria, joka tässä tapauksessa voisi merkitä esimerkiksi kunnan sisäistä toimintakulttuuria eri toimialojen välisessä yhteistyössä.

Laamanen ja Nyholm (2009, 108) korostavat päällekkäisten rakenteiden välttämistä yhteistyön organisoinnissa. Halu johtaa vähenee entisestään, mikäli eri toimijoiden vastuut ja roolit eivät ole selviä tai ne ovat muutoksessa (Rannisto 2009, 122). Selkeiden roolien ja rakenteiden luominen ja tunnistaminen auttaisi mahdollisesti myös liikunnallisen toiminnan järjestämisessä. Kuten Aaltonen (2007) on todennut, nuorisotoimen ei ole tarkoitus olla kilpailija, vaan yhteistyökumppani, joka osaltaan on edistämässä liikkumista ja luomassa lapsille ja nuorille mahdollisuuksia liikunnalliseen toimintaan erityisesti nuorisotyön keinoin.

Tuloksissa kävi osittain ilmi, että nuorisotoimen paikka liikuttajana ei aina ole kunnassa kovin selkeä. Viranhaltijat olivat muun muassa kokeneet arvovaltatyyppisiä pulmia liikunnallisen toiminnan järjestämisessä ja esimerkiksi liikuntatoimella koettiin olevan vahvasti yksinoikeus liikunnallisen toiminnan järjestämiseen. Toisaalta taas vastauksissa tuotiin esille, että liikuntatoimen kanssa yhteistyötä tehdään runsaasti ja sieltä saatava asiantuntija-apu on tärkeää. Näitä tuloksia tarkasteltaessa voidaan taas palata yhteistyön merkitykseen. Tuloksia tarkastellessa näyttää siltä, että nuorisotyön paikan ja roolin selkeyttäminen liikunnallisuuden edistämässä voisi edesauttaa myös sopivien yhteistyömuotojen löytämistä ja päinvastoin (kuvio 12).

KUVIO 12. Yhteistyötä tulisi kehittää ja nuorisotoimen roolia liikuttajana selkeyttää

Hämäläinen & Villa (2014, 39, 41) tuovat esille tutkimusartikkelissaan, että terveyttä edistävän liikunnan toteuttamisessa on tarvetta vastuun selkeämmälle jakamiselle eri toimijoiden kesken, ja tällä voitaisiinkin mahdollisesti edistää yhteistyötä eri sektoreiden rajapinnoilla ja vähentää päällekkäistä työtä. Toisaalta näyttää siltä, että eri toimijoiden välinen yhteistyö ylipäätään terveyttä edistävässä liikunnassa on laajentunut voimavarojen niukkuuden myötä, mutta siitä huolimatta rajanvetokamppailua käydään erityisesti liikunta- sekä sosiaali- ja terveyssektoreiden kesken. Yhteistyön koetaan olevan tarpeen, mutta todellisen yhteisymmärryksen ja -toiminnan sijaan prosessit saattavat helposti enemmänkin luisua omien tonttien vartioimiseksi. (Hämäläinen & Villa 2014, 39, 41.)

Rannisto (2009, 125) on myös todennut, että vaikka suomalaiset kunnat ovat toiminnassaan verkostoituneet sekä toistensa että muun ympäröivän yhteiskunnan kanssa, ei todellista avautumista yhteistyölle ole kuitenkaan tapahtunut. Toimijoiden tasolla tätä voidaan pitää luonnollisena, sillä omasta vallasta halutaan pitää kiinni. Verkostomaisessa yhteistyössä monimutkaisten ongelmien ratkominen on kuitenkin mahdollista vain eri toimijoiden näkökulmia yhdistävällä tavalla. (Rannisto 2009, 125.) Verkostomaisessa työskentelemissä on todettu olevan monia haasteita, kuten tehottomuutta, keinotekoisuutta ja epämääräisyyttä ja vaarana voi olla, että verkostoa itsessään aletaan pitää lopputuloksena. Keskeistä kuitenkin on, että verkosto toimii välineenä, jonka avulla voidaan tuottaa konkreettisia hyötyjä. (Möttönen & Niemelä 2005, 92.) Hyvä esimerkki yhteistyöstä, jolla on edistetty nuorten fyysistä aktiivisuutta nuorisotoimen ja urheiluseuran yhteistoimintana, on Valkeakosken Hakan ja Valkeakosken nuorisotoimen toteuttama malli, jossa urheiluseura on yhteistyössä kaupungin nuorisotoimen kanssa kehittänyt kaksi liikuntaryhmää syrjäytymisvaarassa oleville tai jo syrjäytyneille nuorille (Innokylä 2015).

Keskeistä siis on, että nuorisotoimen paikka, rooli ja mahdollisuudet liikunnallisuuden edistämässä löydetään ja tunnistetaan kunnissa. Salasuo (2007, 131) muistuttaa, että yhteistyöhön ja kumppanuuteen kuuluu paljon muutakin kuin ruohonjuuritason osaamisvaihtoa. Vaikka nuorisotoimet itsessään eivät järjestäisikään liikunnallisia aktiviteetteja, voitaisiin nuorisotoimea ja kunnan nuorisotyötä muutoin hyödyntää lasten ja nuorten liikunnallisuuden edistämässä. Voimia tulisi yhdistää niin strategisessa suunnittelussa kuin hyvien käytäntöjen etsimisessä ja tehdä yhteistyötä, joka luo pohjaa paremmalle nuorisotyölle joka saralla (Salasuo 2007, 131).

Vastaajien ammattinimikkeiden perusteella näytti siltä, että vastaajat ovat nuorisotoimissa lähellä operatiivista toimintaa ja johtamista. Ranniston (2005, 188) tiimilasimallin mukaan nuorisotoimen viranhaltijat sijaitsevat siis tiimalasin pohjalla, jossa operatiivinen toiminta toteutuu ja tähän toimintaan vaikuttavat myös keskeiset strategiset päätökset. Ihanteellisessa tilanteessa myös operatiivinen todellisuus vastavuoroisesti vaikuttaisi strategisiin päätöksiin (Rannisto 2005, 188). Operatiiviset asiat kuuluvat kunnissa nykyisin hyvin pitkälle viranhaltijoiden tehtäväkenttään ja luottamushenkilöt vastaavat logiikasta. Todellisuudessa viranhaltijan logiikka on edelleen merkityksellinen. (Rannisto 2009, 122.)

Tuloksissa ilmeni, että suurimmiksi haasteiksi liikunnallisessa toiminnassa koettiin sekä sopivien tilojen ja välineiden puutteet että henkilöstöresurssit. Ranniston (2005, 188) tiimalasimalliin peilaten, olisikin siis merkittävää, että operatiivinen todellisuus välittyisi ”ylöspäin” ylemmälle johdolle ja aina luottamushenkilöille asti, jotta esimerkiksi kunnan strategisilla valinnoilla olisi mahdollista vaikuttaa arkitodellisuuteen. Tämä on toki malina ja ajatuksena ihanteellinen, mutta on huomioitava, että kunnissa on laajasti vastuuta erilaisten palveluiden, toimintojen ja rakenteiden järjestämisessä. Taloustilanteen tiedetään yleisesti olevan tällä hetkellä tiukka. Kuntatalous on heikentymässä edelleen ja kuntien väliset erot kasvavat (Kuntatalouden selviytymisen eväät 2015–2019, 3), joten myös taloudelliset rajoitteet on otettava huomioon. Matarma (2012, 56) kuitenkin muistuttaa, että aina ei ole kysymys resursseista, kuten rahasta, vaan pienilläkin resursseilla yhteistyötä ja kuntapolitiikkaa hyödyntämällä lapset ja nuoret on mahdollista saada liikkeelle.

Tulosten mukaan joissakin nuorisotoimissa oli todettu, että nuoret olivat tuoneet esille kiinnostusta liikunnan harrastamiseen omatoimisesti ja vapaiden tilojen ja välineiden käyttö oli näyttänyt kiinnostavan monia. Kuten aikaisemminkin todettiin, nuorten itsensä organisoima liikuntatoiminta on nuorisotyön liikunnalliseen toimintaan hyvä lähtökohta (Aaltonen 2007, 114). Erityisesti omatoimisen liikkumisen ja nuorten omista tarpeista ja toiveista lähtevien liikkumismahdollisuuksien edistäminen nuorisotoimissa olisi siis tärkeää. Tulosten mukaan alle puolessa kunnista oli nuorisotoimen puolesta mahdollisuuksia itsenäiseen liikkumiseen, joten omatoimisten liikkumismahdollisuuksien lisääminen voisi olla yksi kehitettävä alue. Tämä toki edellyttää myös jälleen sopivien tilaratkaisujen löytämistä.

Lisäksi tuloksissa ilmeni, että osittain nuorisotoimissa nähtiin tärkeäksi erityisesti vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikuttaminen. Esille tuotiin, että nuorisotoimen liikunnallisen toiminnan tulisi keskittyä nimenomaan vähän liikkuviin lapsiin ja nuoriin ja esimerkiksi urheiluseuratoiminnan ulkopuolella oleviin. Tämä on näkökulma, jota tulisi vahvistaa vieläkin enemmän. Liikunnan kentällä urheiluseuratoiminnan rinnalle kaivataan nuorisokulttuuristen toimintamuotojen kehittämistä (Aaltonen 2007, 116). Omatoimiset ja/tai matalan kynnyksen liikkumismahdollisuudet voisivat olla yksi keino edistää liikkumista ja aktiivisuutta erityisesti vähän liikkuvien lasten ja nuorten kohdalla.

9 POHDINTA

Tutkimuksen tekemiseen lähdettiin ”puhtaalta pöydältä” ja uteliaana etsimään, mitä tuloksissa selviää. Opinnäytetyön tekeminen on ollut kokonaisuudessaan hyvin opettavainen prosessi, joka on ollut käynnissä lähes koko opintojen ajan. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut paljon ja tuonut uutta tietoa niin tutkimuksen tekemisestä kuin nuorisotyön, johtamisen ja liikunnan maailmoista.

Asetettuihin tutkimusongelmiin pystyttiin vastaamaan melko hyvin, vaikkakin johtamisnäkökulma jäi kapeaksi. Suoranaista vastausta siihen, miten nuorisotoimissa liikunnan toteuttamista johdetaan, ei saatu. Nyt johtamisen näkökulma painottuu enemmänkin asenteiden tarkastelemiseen. Tutkimus tuotti kuitenkin muutoin kattavasti tietoa ja kokosi yhteen nykyistä tilannetta nuorisotoimissa liikunnallisuuden edistämisen osalta. Myös asenteiden esille tuominen voi olla tärkeää, koska esimerkiksi nyt tuloksista ilmeni, että asenteet nuorisotoimissa liikunnallisen toiminnan järjestämiseen ja liikkumisen edistämiseen ovat myönteiset ja osaamistakin on, mutta esimerkiksi sopiviin tiloihin ja henkilöstöresursseihin liittyvät tekijät asettavat omat rajoitteensa.

Oikeanlaisella kysymyksen asettelulla on äärimmäisen suuri merkitys tutkimuksen onnistumisen kannalta. Esimerkiksi nyt tämän tutkimuksen kyselylomakkeella johtamisnäkökulmaa ei saatu niin terävästi esille, kuin tarkoitus alun perin oli. Kyselylomake laadittiin opintojen alkuvaiheessa, jolloin valmiudet tarkastella aihetta riittävästi johtamisen näkökulmasta eivät olleet vielä tarpeeksi pitkällä. Opintojen edetessä ja tietämyksen lisääntyessä näkökulmat johtamiseen ovat lisääntyneet, joten tällä hetkellä tehtäisiin muutamia asioita toisin kyselylomakkeen laatimisen suhteen. Esimerkiksi vastaajilta olisi voinut tiedustella tarkemmin, kenen vastuulla liikunnallisen toiminnan järjestäminen on ja miten verkostojen kanssa tehtävää yhteistyötä johdetaan.

Liikunnalliseen toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten määrää tiedusteltiin myös kyselylomakkeella, mutta analyysivaiheessa se osuus aineistosta päätettiin jättää käyttämättä, koska vastauksissa ilmeni lukujen olevan hyvin pitkälle vain arvioihin perustuvia. Lisäksi kyselylomakkeen esitauksessa saatiin esitestaukseen osallistuvilta vastaavia kommentteja. Vääristymien välttämiseksi liikuntaan osallistuvien lasten ja nuorten määrät jä-

tettiin pois ja tuloksissa keskityttiin enemmänkin nuorisotoimen liikunnallisen nuorisotoiminnan sisällölliseen seikkoihin, eikä niinkään osallistujamääriin. Tämä koettiin lopulta hyvänä ratkaisuna, koska tämän tutkimuksen olennaisinta antia ei olisi ollutkaan osallistuvien lasten ja nuorten määrät, vaan enemmänkin liikunnallisen nuorisotyön sisällölliset ja rakenteelliset tekijät.

Aineiston pienuus tuotti omat haasteensa analyysin tekemiseen. Tilastollisten testien tekeminen ei aina toiminut, koska aineisto oli liian pieni. Ryhmäkokojen pienuuden vuoksi voivat suuretkin erot osoittautua testauksissa sattumasta johtuviksi (Heikkilä 2014, 185). Avointen kysymysten analysoiminen oli myös joissakin kohdissa haasteellista, sillä vastaksia oli osittain annettu niukasti ja usea vastaaja oli jättänyt vastaamatta avoimiin kysymyksiin. Näissä tapauksissa on pohdittu jälkeenpäin muuan muassa kysymyksen asettelua. On myös mahdollista, että esimerkiksi kiireessä vastaaminen ajaa vastaajan helposti ohittamaan avoimiin kysymyksiin vastaamisen kokonaan tai vastaamaan kysymyksiin hyvin lyhyesti. Avoimista vastauksista saatiin kuitenkin myös hyvää tietoa, joten oli tärkeää, että kyselylomakkeessa oli avoimia kysymyksiä suljettujen ohella.

Tulosten myötä esille nousi muutamia kehittämisehdotuksia, jotka ovat myös varsin hyvin linjassa sen kanssa, mitä yleisesti tällä hetkellä liikunnallisuuden edistämisessä painotetaan. Esimerkiksi yhteistyön kehittäminen tuli tuloksissa hyvin selvästi ilmi ja sen kehittäminen koettiin tarpeelliseksi. Kehittämisehdotuksiin ei kuitenkaan saatu varsinaisesti mitään kovin konkreettista ehdotusta tai ajatusta siitä, millaisilla keinoilla esimerkiksi yhteistyötä voitaisiin kehittää. Kehittämisehdotuksissa tuodaan esille lähinnä erilaisia tekijöitä, jotka olisi hyvä huomioida liikunnallisen toiminnan kehittämisessä nuorisotyössä.

Eräässä avoimessa vastauksessa tuotiin esille ehdotus nuorten liikuntaneuvonnan kehittämisestä nuorisotoimen ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Tästä nousi ajatus opinnäytetyön aiheesta esimerkiksi AMK-opinnäytetyölle: millaista liikunta- tai liikunta- ja terveysneuvontaa nuorisotyön kautta nuoret haluaisivat ja millaisilla keinoilla sitä pystyttäisiin tarjoamaan nuorisotyön kautta? Jatkotutkimusaiheena kiinnostavaa olisi tutkia myös lasten ja nuorten omia näkemyksiä ja toiveita liikunnallisen toiminnan kehittämiselle nuorisotyössä. Lasten ja nuorten liikkumisesta tutkittua tietoa on kuitenkin entuudestaan jo hyvin paljon, joten tulokulma tulisi pohtia hyvin tarkkaan.

LÄHTEET

Aaltonen, K. 2007. Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Ahola, A. Lomaketutkimusprosessi. 2007. Teoksessa Leena Viinamäki & Erkki Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 47–72.

Aira, T., Kannas, L., Tynjälä, J., Villberg, J. & Kokko, S. 2013. Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta? Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Alasuutari, P. 2005. Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A-H. & Melin, H. (toim.) Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-kustannus. 15–28.

Berg, P. & Piirtola, M. 2014. Lasten ja nuorten liikuntatutkimus Suomessa. Tutkimuskatsaus 2000-2012. Liikuntatieteellisen seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 10.

Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Sarja C. Oppimateriaalit 14. HUMAK. Helsinki.

Coburn, A. & Wallace, D. 2011. Youth work in communities and schools. In Policy and Practice in Education. Edinburgh : Dunedin Academic Press Limited.

Dunne, A., Ulicna, D., Murphy, I. & Golubeva, M. 2014. Working with young people: the value of youth work in the European Union. European Commission.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 179–203.

Fogelholm, M. 2005. Lapset ja nuoret. Teoksessa Fogelholm, M. & Vuori, I. (toim.) Terveysliikunta. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 159–170.

Fogelholm, M. & Oja, P. 2005. Terveysliikuntasuositukset. Teoksessa Fogelholm, M. & Vuori, I. (toim.) Terveysliikunta. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 72–77.

Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille. 2008. Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä. Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry.

Haanpää, L., af Ursin, P. & Matarma, T. Kouluikäisten liikuntasuhde lupin alla-kyselytutkimus 6.- ja 9.-luokkalaisille. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 3/2012. Turun yliopisto.

Hakamäki, P. Aalto-Nevalainen, P., Niemi, N. & Ståhl, T. 2014. Terveyttä edistävä liikunta kunnissa vuosina 2010–2014. Liikunta-aktiivisuuden seurannassa on parantamisen varaa. Liikunta & Tiede 51. (5) 2014.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uud. painos. Helsinki: Edita.

Heinilä, K. 2000. Mikä on urheilun viihteellinen merkitys? Teoksessa Miettinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi. Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu 2. Tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. 287–307.

Heuru, K., Mennola, E. & Ryytänen, A. 2011. Kunta. Kunnallisen itsehallinnon perusteet. 2. uudistettu painos. Tampereen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Hirsjärvi S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2012. Tilastolliset menetelmät. 5.–7. painos. Helsinki: SanomaPro Oy.

Hovi, M., Luukkanen, T., Mäkelä, P., Pakka, V., Taponen, H. & Westman, M. 2009. Nuorisotyön arviointi. Käsikirja nuorisotyön prosessien auditointiin ja itsearviointiin. Nuorisosiainkeskus, Espoon kaupunki ja Vantaan kaupunki.

Husu, P., Paronen, O., Suni, J. & Vasankari, T. 2011. Suuri osa aikuisista ei liiku suositusten mukaisesti. Terveysliikuntautiset. Liikkumattomuus haasteena. UKK-instituutti.

Hämeen Liikunta ja Urheilu ry 2014. <http://www.hlu.fi/hlu/>. Luettu 9.12.2014.

Hämäläinen, R-M. & Villa, T. 2014. Tutkimustiedon käyttö terveyttä edistävien liikunnan politiikkatoimien valmistelussa. Liikunta & Tiede 51 (1), 36–43.

Innokylä 2015. <https://www.innokyla.fi/web/malli971677>. Luettu 24.9.2015.

Johansson, K. 2007. Kirjallisuuskatsaukset-huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Johansson K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen tutkimuslaitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51. 3-9.

Juuti, P. & Luoma, M. 2009. Strateginen johtaminen. Miten vastata kompleksisen ja post-modernin ajan haasteisiin? Keuruu: Otava.

Kallio, T. 2006. Laadullinen review-tutkimus ja yhteiskunnallinen lähestymistapa. Hallinnon tutkimus 25 (2), 18–28.

Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010 - lapset ja nuoret. 2010. SLU:n julkaisusarja 7/2010. Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Suomen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Jyväskylän yliopistopaino.

Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 70–85.

Kokko, S. & Hämylä, R. 2015. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2014. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2015:2.

Kolu, P., Vasankari, T. & Luoto, R. 2014. Liikkumattomuus ja terveydenhuollon kustannukset. Suomen lääkärilehti 12/2014. <http://www.luustoliitto.fi/sites/default/files/liikkumattomuus.pdf>.

Koski, P. 1994. Liikunta ja kansalaisaktiivisuus. Teoksessa Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Tieteellinen katsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissätiö LIKES. 85–107.

Kunnallisen nuorisotyön arviointihanke. 2001. Nuorisoasiain neuvottelukunta. Julkaisuja 18. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 15.

Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013. Raportti. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ja Suomen Kuntaliitto.

Kuntalaki 410/2015.

Kuntatalouden selviytymisen eväät 2015–2019. 2015. Kuntaliitto. http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntatalouden-sopeutusohjelma/Documents/Liite%201_Kuntatalouden_selviytymisen_ev%C3%A4t_2015.pdf. Luettu 25.9.2015.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Kyttä, M., Jokela, M. & Hirvonen, J. 2013. Suomalaisilla lapsilla paljon itsenäisen liikumisen mahdollisuuksia. Liikunta & Tiede 50 (4).

Laamanen, E. & Nyholm, I. 2009. Muutoksen strategisen johtamisen haasteet kuntaliitoksissa ja kuntien yhteistyössä. Teoksessa Haveri, A., Majoinen, K. & Jäntti, A. (toim.) Haastava kuntajohtaminen. Suomen Kuntaliitto. 1. painos. Helsinki. 100–117.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2012:6. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.

Lasten ja nuorten liikunta. Suomen tilannekatsaus 2014 ja kansainvälinen vertailu. 2014. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus ja Jyväskylän yliopisto.

Lintunen, T. 2000. Millainen rooli liikunnalla on minäkäsityksen kehittämisessä? Teoksessa Miettinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi. Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu 2. Tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisu 124. 81–86.

Liikuntalaki 290/2015.

Liikuttava maakunta Pirkanmaa. 2014. http://hlu-fi-bin.directo.fi/@Bin/208b97a2feb58527bae34d6381586ae2/1418117728/application/pdf/403762/LiikkuvaPirkanmaa_HLUhankesuunnitelma2014.pdf. Luettu 9.12.2014

Matarma, T. 2012. Mitä on liikunta? Laadullinen tutkimus 6.-9.luokkalaisten liikuntakäsityksestä ja suhteesta liikuntaan. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 5/2012. Turun Yliopisto.

Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2010. Pienten aineistojen tilastollinen testaaminen. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 251–273.

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja, nro 49. Kopijyvä.

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu: PS-kustannus.

Niiranen, V. 2012. Moniammatillisten verkostojen johtaminen. Teoksessa Rissanen, R. & Lammintakanen, J. (toim.) Sosiaali- ja terveysjohtaminen. SanomaPro Oy. 97–107.

Nummenmaa, L. 2011. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. 3.painos. Helsinki: SanomaPro Oy.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistointa/lapset_ja_nuoret/?lang=fi Luettu 9.12.2014.

Pakarinen, T. 2009. Henkilöstö strategisen johtamisen ytimessä. Teoksessa Haveri, A., Majoinen, K. & Jäntti, A. (toim.) Haastava kuntajohtaminen. Suomen Kuntaliitto. 1. painos. Helsinki. 131–142.

Paronen, O. & Nupponen, R. 2005. Terveyden ja liikunnan edistäminen. Teoksessa Fogelholm, M. & Vuori, I. (toim.) Terveysliikunta. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Peruspalvelujen tila – raportti 2014. Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunta. Valtionvarainministeriön julkaisuja 9/2014 osa I. Juvenes Print. Suomen Yliopistopaino Oy.

Physical activity guidelines for children and young people 2013. <http://www.nhs.uk/Livewell/fitness/Pages/physical-activity-guidelines-for-young-people.aspx>. Luettu 3.3.2015.

Pirkanmaan alueellinen terveystuennasuunnitelma. http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1275-Pirkanmaan_alueellinen_terveystuennasuunnitelma.pdf. Luettu 10.3.2015.

Rannisto, P-H. 2005. Kunnan strateginen johtaminen. Tutkimus seinänaapurikuntien strategiaprosessien ominaispiirteistä ja kunnanjohtajista strategisina johtajina. Tampereen yliopisto. Yhdyskuntatieteiden laitos. Väitöskirja.

Rannisto, P-H. 2009. Strategian toteuttaminen monimutkaisuuden olosuhteissa. Teoksessa Haveri, A., Majoinen, K. & Jäntti, A. (toim.) Haastava kuntajohtaminen. Suomen Kuntaliitto. 1. painos. Helsinki. 120–130.

Rannikko, A. & Harinen, P. 2013. Tässä seison enkä muuta voi? Nuorisotutkijoiden ajatuksia liikunnasta ja sen kipupisteistä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 65.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. 1.painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ruusuvirta, M & Saukkonen, P. 2010. Kunnat, hyvinvointi ja kolmas sektori. Teoksessa Koivisto, N., Lehikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. & Veikkolainen, A. (toim.) Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Kokos julkaisuja 1. Kokos palvelut. Teatterikorkeakoulu. 183–190.

Räsänen, P. 2005. Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A-H. & Melin, H. (toim.) Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiologitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-kustannus. 85–102.

Salasuo, M. 2007. Nuorisotyön ytimissä. Kaleidoskooppi pääkaupunkiseudun nuorisotyöhön ja käytäntöihin. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 81.

Salasuo, M. 2013. Valoa ei voi kantaa säkillä. Teoksessa Harinen, P. & Rannikko, A. (toim.) Tässä seison enkä muuta voi? Nuorisotutkijoiden ajatuksia liikunnasta ja sen kipupisteistä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 65. 16–19.

Sallinen, S., Majoinen, K. & Salenius, M. (toim.) 2012. Elinvoimainen ja toimintakykyinen kunta. Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Lönnberg Print & Promo.

Salmikangas, A-K. 2012. Kunnalliset liikuntapalvelut hyvinvointivaltion peruspalveluina. Teoksessa Imanen, K. & Vehmas, H. (toim.) Liikunnan areenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012. Jyväskylä: Yliopistopaino. 121–136.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Julkisjohtaminen 4. Vaasa.

Santtila, M. 2011. Palvelukseen astuvien nuorten miesten fyysinen kunto ja liikunta-aktiivisuus. Terveystuennauutiset. Liikkumattomuus haasteena. UKK-instituutti.

Silvennoinen-Nuora, L., Lumijärvi I. & Sihvonen, M. 2009. Strategiatyö ja tasapainotettu mittaristo. Teoksessa Niiranen, V., Stenvall, J. & Lumijärvi, I. (toim.) Kuntapalvelujen tuloksellisuuden arviointi. Tasapainotettu mittaristo kunnallisissa organisaatioissa. PS-kustannus. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu. 65–83.

Sjöholm, K. 2003. Liikunta- ja nuorisotyö. Teoksessa Ilona Lundström (toim.) Parasta palvelua. Selvitys kuntapalvelujen järjestämisen vaihtoehtoista. Suomen Kuntaliitto. Helsinki. 80–84.

Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. 2014. Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä 2014.

Suomi, K. 2012. (toim.) Liikuntapaikkapalvelut ja väestön tasa-arvo. Seurantatutkimus liikuntapaikkapalveluiden muutoksista 1998–2009. Opetus- ja kulttuuriministeriön veikkovaroista kustantama julkaisu.

Suominen, K., Karkulehto, K., Sipponen, J. & Hämäläinen, V. 2009. Esimies strategia-vaikuttajaksi. Helsinki:WSOYpro Oy.

Suosituksia liikunnan edistämiseksi kunnissa. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriöiden esitteitä 2010:3. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Telama, R. 2000. Millaisen kasvuympäristön liikunta ja urheilu luovat? Teoksessa Mietinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi. Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu 2. Tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. 55–79.

Telama, R., Yang, X. & Hirvensalo, M. 2012. Lasten ja nuorten kannattaa panostaa liikuntaan. Liikunta & Tiede 49. 6/2012. 5–9.

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326.

Terveyttä edistävä liikunta kunnissa vuonna 2012. 2013. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 278. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Suomen Kuntaliitto, Kunnossa kaiken ikää-ohjelma, Opetus- ja kulttuuriministeriö.

THL. Hyvinvointikertomus. 2014. <https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/johdaminen/tyokaluja/hyvinvointikertomus>. Luettu 25.3.2015.

THL. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. 2015. <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=2¤tEvent=getData&sexCount=3&stId=p85c1a784c430d8021bac83e82e4d86b847ea2a90e76cb4&indCount=3&yearCount=3>. Luettu 20.2.2015.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vehmas, H. 2012. Mikä suomalaisia liikuttaa? Teoksessa Ilmanen, K. & Vehmas, H. (toim.) Liikunnan areenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012. Jyväskylä: Yliopistopaino. 105–120.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuolle, P. 2000. Liikunnan merkitys rakentuu elämänkaarella. Teoksessa Miettinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi. Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu 2. Tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. 23–46.

Vuori, I. 1994. Liikunta ja terveys. Teoksessa Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Tieteellinen katsaus. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäatiö. Jyväskylä. 15–60.

Vuori, I. 2005. Liikunnan vaikutustapa. Teoksessa Fogelholm, M. & Vuori, I. (toim.) Terveysliikunta. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 11–19.

Vuori, I. & Miettinen, M. 2000. Kuinka tärkeää liikunta on terveydelle ja toimintakyvylle? Teoksessa Miettinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi. Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu 2. Tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. 91–121.

World Health Organisation 2011. Global recommendations on physical activity for health. <http://www.who.int/dietphysicalactivity/leaflet-physical-activity-recommendations.pdf?ua=1>. Luettu 3.3.2015.

Zacheus, T. 2010. Liikuntaan ja urheiluun liittyvät merkityksen suomalaisten elämän aikana. Kasvatus & Aika 4 (2).

LIITTEET

Liite 1. Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

Tutkimuksen tekijät, tutkimuksen nimi, vuosi, maa	Tieteenala	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimus-kysymykset	Metodi	Kohderyhmä	Aineistonkeruu ja analyysi-menetelmä	Keskeiset tulokset	Näytön vahvuus ja laadunarviointipisteet
Myllyniemi & Berg 2013 Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-ai- katutkimus 2013 Suomi	Nuoriso- tutkimus	Tarkastella nuorten vapaa-aikaa, kat- toteemana nuorten liikunta ja muu fyysinen aktiivisuus	Haastattelu	7-29-vuotiaat suomessa asuvat lapset ja nuoret	Puhelinhaastattelut ja henkilökohtaiset haastattelut Määrällinen analyysi	Omatoiminen liikkuminen muodostaa valtaosan kaikesta liikunnasta. Kunnallisissa ja kaupallisissa liikuntapalveluissa liikkuu reilu neljännes nuorista.	D 13/19

Tutkimuksen tekijät, tutkimuksen nimi, vuosi, maa	Tieteenala	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimus-kysymykset	Metodi	Kohde-ryhmä	Aineistonkeruu ja analyysi-menetelmä	Keskeiset tulokset	Näytön vahvuus ja laadunarviointipisteet
Berg & Piirtola 2014 Lasten ja nuorten liikunta-tutkimus Suomessa: tutkimuskatsaus 2000-2012 Suomi	Liikuntatiede	Kokonaiskuvan laatiminen alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten liikuntaa koskevasta tutkimuksesta	Systemaattinen katsaus	Alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret	Aineisto kerätty systemaattisella kirjallisuushaulla Linda-, ARTO-, Medic-, PubMed-, SSCI-, ERIC-, PsycInfo- ja SPORTDiscus-tietokannoista Tuloksista on laadittu kuvai- leva analyysi ja teemoittelu	Yleisimmät tutkimuskontekstit lasten ja nuorten liikunnan tutkimuksissa ovat koulu- liikunta ja vapaa-ajan liikunta. Ajankäytöstä, ympäristöstä ja alueellisista eroista tutkimustietoa on vähän. Ei mainintoja nuorisotoimen roolista.	A 16/19

Liite 2. Saatekirje

Arvoisa vastaanottaja,

Opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa. Opinnäytetyöni teemasta ”kunnan nuorisotoimi lasten ja nuorten liikuttajana”. Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n kanssa, Liikuttava maakunta Pirkanmaa-hankkeen nimissä.

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Pirkanmaan kuntien nuorisotoimien roolia lasten ja nuorten liikunnan järjestäjänä. Tavoitteena on saada tietoa, millainen rooli tällä hetkellä nuorisotoimella on lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisuuden edistämiseksi, miten liikunnan osuutta nuorisotoimessa on johdettu ja millaisia mahdollisia kehittämistarpeita nuorisotoimen roolissa lasten ja nuorten liikuttajana on. Tutkimuksessa painottuvat myös johtamisen kysymykset, joten on olennaista, että kyselyyn vastaava henkilö toimii kunnan nuorisopalveluissa johtavassa/vastaavassa asemassa.

Tutkimuksen aineisto kerätään Pirkanmaan kunnista nuorisotoimenjohtajilta tai muilta kunnan nuorisotyöstä vastaavilta henkilöiltä. Kyselyyn vastataan sähköisesti ohessa olevan linkin kautta. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 20 minuuttia.

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on erittäin merkittävää, että aineistoa saadaan kerättyä riittävästi. Näin ollen jokainen vastaus on äärimmäisen tärkeä.

Aineisto käsitellään luottamuksellisesti. Vastauksissa ei tule esille kunnan nimeä tai vastaajan henkilötietoja. Aineisto käsitellään tilastollisin menetelmin. Tutkimuksen toteuttamisen jälkeen vastaukset tuhoaan.

Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseuksessa, joka on Suomen ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen tietokanta.

Vastausaikaa kyselyyn on 31.3.2015 asti.

Suuret kiitokset jo etukäteen jokaiselle vastaajalle.

Sanni Viita

sanni.viita@health.tamk.fi

Tampereen ammattikorkeakoulu

Sosiaali – ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma

Kysely Pirkanmaan kuntien nuorisotoimenjohtajille/nuorisotyöstä vastaaville

Vastaajan taustatiedot

1. Vastaajan sukupuoli mies nainen

2. Vastaajan ikä _____ vuotta

3. Vastaajan koulutustaso

peruskoulu toisen asteen koulutus (esim. ammattikoulu)

alempi korkeakoulututkinto ylempi korkeakoulututkinto

4. Vastaajan työkokemus nykyisessä tehtävässä _____ v _____ kk

5. Mikä on ammattinimikkeenne? _____

Kunnan taustatiedot

6. Kuntamuoto kaupunki maalaiskunta

7. Mihin nuorisotoimi sijoittuu hallinnollisesti kunnassanne?

Nuorisotoimi on oma hallinnonalansa Sosiaalityö

Liikuntatoimi Muu _____

Vapaa-aikatoimi

Kulttuuritoimi

Koulutoimi

Nuorisotoimen johtamista käsitteleviä kysymyksiä

8. Onko kunnassanne laadittu terveystuennitelma?

kyllä ei en osaa sanoa

9. Mikäli terveystuennitelma on laadittu, onko suunnitelmaan kirjattu nuorisotoimen toimenpiteet terveystuennituksen toteuttamisessa?

kyllä ei en osaa sanoa

10. Seuraavassa on väittämiä koskien kuntanne liikunnan järjestämistä. Vastatkaa väittämiin rengastamalla omasta mielestänne sopivin vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä				Täysin samaa mieltä
Kunnan johtoryhmä pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä	1	2	3	4	5
Pidän tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä	1	2	3	4	5
Nuorisotoimen henkilöstö pitää tärkeänä lasten ja nuorten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä	1	2	3	4	5
Kunnassanne on riittävästi tiloja ja välineitä liikunnan toteuttamiseen nuorisotoimessa	1	2	3	4	5
Kuntanne nuorisotoimessa on riittävästi henkilöstöä liikunnan toteuttamiseen	1	2	3	4	5
Nuorisotoimen henkilöstön osaaminen on riittävää liikunnan järjestämiseen	1	2	3	4	5
Nuorisotoimen henkilöstö on sitoutunut liikunnallisen toiminnan järjestämiseen	1	2	3	4	5
Nuorisotoimen johto on suunnitellut yhdessä henkilöstön kanssa liikunnan toteuttamista nuorisotoimessa	1	2	3	4	5
Lapset ja nuoret voivat vaikuttaa järjestettävän liikunnan sisältöön	1	2	3	4	5
Lapset ja nuoret voivat vaikuttaa järjestettävän liikunnan määrään	1	2	3	4	5

Liikunnan toteuttaminen alle 15 – vuotiaille nuorisotoimessa

11. Nuorisotoimessanne järjestetään ohjattua liikunnallista harrastustoimintaa alle 15-vuotiaille (esim. liikuntakerhoja)

- ei lainkaan
- harvemmin kuin kerran viikossa
- kerran viikossa
- useammin kuin kerran viikossa
- en osaa sanoa

12. Millaista liikunnallista harrastustoimintaa järjestetään?

13. Nuorisotoimen avoimessa toiminnassa alle 15-vuotiaiden lasten ja nuorten on mahdollista harrastaa liikunnallisia aktiviteetteja itsenäisesti tai nuorisotoimi on järjestänyt muutoin mahdollisuuksia itsenäiseen liikkumiseen (esim. liikuntatiloja)

- kyllä ei en osaa sanoa

Perustelut _____

14. Kuinka paljon alle 15-vuotiaita lapsia/nuoria osallistuu kuntanne nuorisotoimen toimintaan vuosittain?

_____ lasta/nuorta

15. Mikäli kuntanne nuorisotoimessa järjestetään liikunnallista harrastustoimintaa, kuinka paljon alle 15-vuotiaita lapsia/nuoria osallistuu tähän vuosittain?

_____ lasta/nuorta

4 (7)

16. Mikäli nuorisotoimessa järjestetään liikunnallista harrastustoimintaa alle 15-vuotiaille, onko kaikilla halukkailla mahdollisuus osallistua toimintaan?

kyllä ei en osaa sanoa

Perustelut

Liikunnan toteuttaminen yli 15 – vuotiaille nuorisotoimessa

17. Nuorisotoimessanne järjestetään ohjattua liikunnallista harrastustoimintaa yli 15-vuotiaille (esim. liikuntakerhoja)

- ei lainkaan
- harvemmin kuin kerran viikossa
- kerran viikossa
- useammin kuin kerran viikossa
- en osaa sanoa

18. Millaista liikunnallista harrastustoimintaa järjestetään?

19. Nuorisotoimen avoimessa toiminnassa yli 15-vuotiaiden lasten ja nuorten on mahdollista harrastaa liikunnallisia aktiviteetteja itsenäisesti tai nuorisotoimi on järjestänyt muutoin mahdollisuuksia itsenäiseen liikuntaan (esim. liikuntatiloja)

kyllä ei en osaa sanoa

Perustelut

20. Kuinka paljon yli 15-vuotiaita lapsia/nuoria osallistuu kuntanne nuorisotoimen toimintaan vuosittain?

_____ lasta/nuorta

21. Mikäli kuntanne nuorisotoimessa järjestetään liikunnallista harrastustoimintaa, kuinka paljon yli 15-vuotiaita lapsia/nuoria osallistuu tähän vuosittain?

_____ lasta/nuorta

22. Mikäli nuorisotoimessa järjestetään liikunnallista harrastustoimintaa yli 15-vuotiaille, onko kaikilla halukkailla mahdollisuus osallistua toimintaan?

kyllä ei en osaa sanoa

Perustelut

Nuorisotoimen liikunnallista nuorisotyötä koskevat yleiset kysymykset

23. Liikunnallista nuorisotyötä järjestetään yhteistyössä eri tahojen kanssa (valitse yksi tai useampia vaihtoehtoja)

- Liikuntatoimi
- Koulutoimi
- Urheiluseurat
- Järjestöt
- Yhteistyötä ei ole lainkaan
- Muu taho, mikä? _____

24. Millaista yhteistyötä eri tahojen kanssa tehdään liikunnallisen nuorisotyön järjestämisessä?

6 (7)

25. Millaista yhteistyötä toivoisit jatkossa eri tahojen kanssa liikunnallisen nuorisotyön järjestämiseksi?

26. Millaisia haasteita ja esteitä nuorisotoimen järjestämälle liikunnalle mielestänne on?

27. Millaisia hyviä ja toimivia käytäntöjä nuorisotoimen liikunnan toteuttamisessa on havaittu kunnassanne?

Nuorisotoimen liikunnallisen nuorisotyön kehittämistä koskevat kysymykset

28. Seuraavassa on väittämiä koskien nuorisotoimen toteuttamaa liikuntaa. Vastatkaa väittämiin rengastamalla omasta mielestänne sopivin vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä				Täysin samaa mieltä
Lasten ja nuorten omia toiveita tulisi huomioida enemmän liikunnallisen toiminnan järjestämisessä	1	2	3	4	5
Lapsia ja nuoria pitäisi saada enemmän osallistumaan mukaan liikunnalliseen toimintaan	1	2	3	4	5
Tiloja ja välineitä liikunnallisen toiminnan järjestämiselle tulisi olla enemmän	1	2	3	4	5
Johdolla tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	1	2	3	4	5
Johdolla tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	1	2	3	4	5
Henkilöstöllä tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	1	2	3	4	5
Henkilöstöllä tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	1	2	3	4	5
Yhteistyötä eri tahojen kanssa tulisi kehittää liikunnallisen nuorisotyön järjestämisessä	1	2	3	4	5

29. Millaisia muita kehittämistarpeita nuorisotoimen toteuttamassa liikunnallisessa toiminnassa mielestänne on?

Kiitos!

Liite 4. Sisällönanalyysin taulukot

1(2)

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
<i>“kouluille erilaisia sarjoja”</i> <i>“koulujen liikuntapäivät”</i> <i>“koulujen tilojen käyttöä”</i> <i>“koulutoimen kanssa yhteistyötä”</i>	kouluyhteistyö	yhteistyön muodot
<i>“liikuntatoimesta saa lisäosaa- mista ja tukea”</i> <i>“asiantuntija-apua liikuntatoi- mesta ja urheiluseuroista”</i> <i>“tutustumiskäyntejä”</i>	asiantuntija-apu	
<i>“järjestöjen kanssa toimintoja yhteistyössä”</i> <i>“tapahtumat”</i> <i>“kisoja”</i> <i>“lajiesittelyt”</i> <i>“yhteistyö leiritoimintojen yhteydessä”</i> <i>“tiedotus”</i> <i>“markkinointi”</i>	liikunnallisten aktiviteettien järjestäminen	

2 (2)

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
<i>“käytännön ohjattu toiminta”</i> <i>“vapaamuotoiset harrastekerhot”</i> <i>“ohjattu liikunta”</i> <i>“tilojen käyttömahdollisuudet”</i> <i>“liikuntaneuvonnan kehittäminen”</i>	Liikunnallinen toiminta	Yhteistyön kehittämistarpeet
<i>“aktiivisempaa yhteistyötä”</i> <i>“joustavuus”</i> <i>“nuoria kuuntelevaa”</i> <i>“laajempi yhteistyöverkosto”</i> <i>“päällekkäisyyksien välttäminen”</i>	Yhteistyön laadulliset tekijät	

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
<i>“ohjaajia lisää”</i> <i>“työvoimaresursseja”</i> <i>“resurssipula estää”</i>	henkilöstöresurssien lisääminen	Kehittämistarpeet
<i>“tiloja lisää”</i> <i>“uusien tilojen rakentamisessa liikkumismahdollisuuksien huomiointi”</i>	tilojen lisääminen	
<i>“työnjako rajaa liikaa nuorisotoimen liikuttamismahdollisuuksia”</i> <i>“identiteettikysymys”</i> <i>“tarvitaan asennemuutosta”</i> <i>“enemmän julkista markkinointia ja perusteluja”</i>	liikunnan roolin vahvistaminen nuorisotyössä	
<i>“helposti osallistuttavaa liikuntaa”</i> <i>“vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikuttamiseen keskittyminen”</i>	vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikuttaminen.	

Liite 5. SPSS-tulosteet

1(2)

Correlations

	Kuntanne nuorisotoi- messa on riit- tävästi henki- löstöä liikun- nan toteutta- miseen	Nuorisotoi- men henki- löstö on si- toutunut lii- kunnallisen toiminnan järjestämi- seen	Nuorisotoi- men johto on suunnit- ellut yh- dessä hen- kilöstön kanssa lii- kunnan to- teuttamista nuorisotoi- messa	Lapset ja nuoret voi- vat vaikut- taa järjes- tettävän lii- kunnan si- sältöön	Lapset ja nuoret voivat vai- kuttaa jär- jestettä- vän liikun- nan mää- rään
Kuntanne nuorisotoi- messa on riittävästi hen- kilöstöä liikunnan toteut- tamiseen	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 ,378 ,122 18	,549* ,018 ,000 18	,364 ,138 ,154 18	,705** ,001 ,012 18
Nuorisotoimen henki- löstö on sitoutunut liikun- nallisen toiminnan järjes- tämiseen	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,378 ,122 18	1 ,738** ,000 18	,350 ,154 ,027 18	,580* ,012 ,004 18
Nuorisotoimen johto on suunnitellut yhdessä henkilöstön kanssa lii- kunnan toteuttamista nuorisotoimessa	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,549* ,018 18	,738** ,000 18	1 ,521* ,027 18	,641** ,004 ,000 18
Lapset ja nuoret voivat vaikuttaa järjestettävän liikunnan sisältöön	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,364 ,138 18	,521* ,027 18	1 ,738** ,000 18	,738** ,000 18
Lapset ja nuoret voivat vaikuttaa järjestettävän liikunnan määrään	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,705** ,001 18	,641** ,004 18	,738** ,000 18	1 18

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

	Johdolla tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	Johdolla tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	Henkilöstöllä tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	Henkilöstöllä tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen
Johdolla tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	1	,807** ,000	,192 ,446	,020 ,936
Johdolla tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	,807** ,000	1	,244 ,329	-,041 ,871
Henkilöstöllä tulisi olla enemmän liikunnallista osaamista ja tietämystä	,192 ,446	,244 ,329	1	,784** ,000
Henkilöstöllä tulisi olla enemmän kiinnostusta liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen	,020 ,936	-,041 ,871	,784** ,000	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).